Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Historia episcoporum Trajectensium

https://hdl.handle.net/1874/339064

Hs.
6 E 11

Aevum medium.
Scriptores historici.
N° 125

hist. 125
K ꝟ Pl. 2
N° 11

792 *(Hist. 125.) Charta. fol. 47 ff. Saec. XVI.*
Wilhelmus Heda, Historiae episcoporum Ultrajectensium pars I.
In editione Buchelii pag. 1—76. Cum notis marginalibus et additionibus. Scripta manu Wout. Brock, vicarii capituli S. Martini Trajecti ad Rhenum.
Cf. Vermeulen et Muller, opp. cit.

Hs.
6 E 11

Handschr. v. Martin Stock
vicarius [illegible]

Sancte et venerabili cetui Ultraiectensi Aldtraiecten.
Wilhelmus Heda prepositus Arnhemensis
comes et canonicus eiusdem honorem et incre
mentum in domino bono

Ed. Buchelii a. 1642. pag. 1. Ait Ecclesiastes: dedi cor meum ut scirem pruden
tiam atque doctrinam, erroresque atque stultitiam,
et id quidem non immerito. Nam secundum dialec
ticos, opposita iuxta se magis elucescunt. Quona
pacto prudentem virum internoscere poterimus
nisi ab effectu comparato sit imprudente? doctum
nisi examinato stolido et ignaro? Sed nec errorem
nec stultitiam intelligimus, nisi collata veritate
ac sapientia. Unde scribitur: Ex operibus eorum cognosce
tis eos. Et alibi: Butyrum et mel comedet ut
sciat reprobare malum et eligere bonum. Quo sit
per virtutes et effectus rerum experiamur, quid fu
giendum, quidve sequendum fuerit. Humanum quippe
genus ab ipsis cunabulis ad malum proclivius est
quam ad bonum. Sed nec ipsis mortalibus etas tam
continua, nec animus circa acquirendam sapi
entiam tam assiduus est et intenditur, ut singula
quisque vel in longissima vita dignoscere et expe
rimento ad perfectam intelligentiam pertingere
possit, nisi veterum litterarum et historiarum admini
culo, a quibus nobis plurima suggeruntur, quod
nostrorum etas nec vidit nec audivit. Huma
no itaque muneri hoc tradendum est ut semper
addiscere cupiat, et antiqui historias (hoc est qui
2. viderint vel cognoverint facta contemporanee), et quo
quolibet tempore et qua occasione acta gestave
fuerint, prudenter litteris memorieque mandavere,
quo et ipsi scriptores, et quorum meminere, ad
posteros transierunt, alii laude et gloria, alii
infamia ac vitio iuxta vite merita annotati:
ut viventes eo magis incitarentur ad virtutes

amplec

Bibliotheek der Universiteit te Utrecht

amplectendas, et vitia detestanda / cum cuncti rhetoresque
ex illis tanquam ex speculo liceat intueri / quid inde
potius nobis cupiamus eligendum / Longo enim faci-
lius ex doctoribus ac literis quam experientia vita perfec-
ta acquiritur, hinc Esaias nos recte adhortatur
inquiens / In doctrinis glorificate Dominum, Quod
vos probe considerantes et perpendentes quam labilis
sit hominum memoria / quam facilis rerum interitus, et
quantum damni per oblivionem afferre solet vetula-
mente Nasonis tempus edax rerum tuque invidi-
osa vetustas / paulatim cuncta consumitis omnia trahentes)
Ut nequid tantae jacturae obviaretis et consuleretis
posteris more liberorum Seth qui (teste Josepho)
praevidentes rerum omnium interitum sive ex igne, sive
ex aqua quandoque futurum disciplinam rerum coelestium
(quarum ipsi fuerunt inventores) duabus inscripsere
columnis / lateritiae uni contra ignem, saxeae alteri
contra aquam ne diluvio deperirent hac provide-
ntia instructis, et admoniti ex eximio viro nonnullis
Bernardo scilicet harlem / Joanne Wervoyt / Jon-
solinis, Gerardo Beijer (viris utique literatis ac
bonarum artium cultoribus) scrinia bibliothecae inter-
ierunt / et si qui temporum iniuria certi fue-
runt squalore obsita / sive incuria maiorum vel certa bellis
insequentisque vero Alexandrinae ecclesiae originum ampli-
tudinem conscripta immemoremus / Sive etiam
gesta ac vitas sanctorum qui nos in Christo regene-
rarunt, ea in lucem proferentes publicis expres-
sis novis formis excudendi tradere / quo omni
utilitati consuleretis / ne tanti viri de Christiana

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

...et sex scuta auri quolibet vero computato

...iiij £ viij s

...s faciunt — iij £ viij s

...auri faciunt — iij £ viij s.

...nda — j xliiij s

... — ijc lxxvij s

...et ultra . habuerunt dni Castellani ...

...a auri.

...auri.

...auri

...auri.

... — CCC scuta auri.

...t duplicia ducalia viij — lx scuta auri

Religione optime ~~meriti~~ meriti / diutius in obscuris
latuerunt / Nec (veluti aut ex Cerbero ex inferis
extracto per Herculem) ad nos renovarentur /
Cum tamen longe impar nostris humeris non
ulla conditione subeundum / si liceret obaudire /
et sanctorum patrum merita (quorum memoria
celebrabitur) nos animarent / et pia erga eos
devotio / nos compelleret / quo conferentibus nobis
vestris parcamus, et nunc hoc licet arduum sustine-
re nimis formidaremus / Cuius cum tam ample urbis /
tamque insignis Cathedralis ecclesie laudes (que penitus
3. ignorantur) omnino subticebit / cuius celabit eorum
athletarum preconia, aut in obscuro sinet diutius
delitere / qui Germanias et Gallias, quas gentilis
error et demoniaca superstitio in summa feritate
indomitaque barbarie fedaverat ad [illegible]
et ad se qui negarent retrahens ad veri dei
cultum notitiamque convertentes tamque fortes
pugiles et invicti duces / non modo doctrina et
vite exemplo / sed et sanguine brevi temporis
intervallo Christo captivas offerendas curabant /
Unde certe impii (ne dicam) crudeles / censendi
et magna ingratitudinis nota digni essemus /
Si eorum trophea per quas salvati sumus cum
ceterorum dispendio permitteremus interire /
Sed neque auctoribus usque adeo egeni istas ~~gentes~~
provincias christiana coaluit et adhuc floret
Respublica / ut religione morum integritate /
humanitateque ac ingenio sive in pace sive in
bello sive aliis rebus gerendis / ad quas sunt [illegible]
nonnas / sive inclitas artes nulli nationi cedant

1. Claras urbibus, populorumque frequentia insignes, pie et ut
postulat occasio perinde feroces, ut quicquid alibi usquam
apud accessisse videatur. Credebas vel convolutum et cumu//
latum orbem, provincias istas sub alio coelo collatas, quibus cum
assentiretur ethico philosopho scribenti nos solos voluminum
omnis late et raso serendique pistribus contrarii. Quando adeo
crebro sit usus firmatus carnis ac piscibus crudis, quid Tacito
asserenti Germanias tristi sub coelo constitutas. Quid assentiret
iam Plinio adnotanti ne argentum quidem apud plerosque
fuisse in usu. Sicut ipsi Caesari contanti alia nulla permit//
tere commertia. Annus nec unus quidem cum ~~nec~~ iam terra et
maria tanta rerum adveharetur affluentia, tanta regionis sit
ubertas omnifaria. Tot divitie tot cibi, tot potus, vestiumque
apparatus, atque edificia (ut cetera missa faciam) quibus roma//
nas superarunt delitias. Quicquid India quicquid
Egypti, quicquid insule et regiones antea ignote fragra//
tis aut aromatum emittunt iam redolemus. Nihilque
sit magis formidandum, quam ne lascivia desidiaque
allecti solitum amittamus animi atque vigorem. Nam
placidis abstinuisse bonis rara est virtus, immo luxu//
riant ac rebus plerumque secundis. Nec facile est
commoda aequa mente pati ut ait Ovidius, ad id cum sint
omnes ubi proveniunt. Inde oriens et quemvis orbis
plaga copiolosa praebet adminicula. Nec crediderunt
Italia, Hispania, atque Aphrica, omnibus ~~tenor~~
4 ceterisque regnis, Germanis alii frumento litoque
vestiri, quo vel intollerabilem extinguat famem,
vel gelacius animatur vinum quaharumque ea sint
corio ac suo sudore perpessi sunt Cautores, secundum ad eo
assumptam christianam fidem, desierunt omnes
modi, cum nec carnibus equinis nec serpentibus
aliisve scurris et immundis animalibus abstinerent
ut abstineam eos qui more diomedis humanis

vescebantur

Describebantur carnibus / quorum tamen federatam ac more
pravitatis / Beati viri exemplo et doctrina converti-
narunt / et plus parcendo quam Romani [struck through] prin-
cipes terrore armorum profecerunt / Tunc primum
ubi testantur omnes / Septentrio accepit regionibus tamen
illis Evangelium per fidos precones eo traducentur /
et negotiatoribus ~~et~~ frequentius eo concedere licitum / Quod
ipsorum glorie laudique tribuendum est / Quare parendo
piis monitis decrevimus vestro sub iudicio quanto
potuerimus altius originem situmque urbis vestre repetere et
quotquot pre manibus habuerimus historiographos
ad hoc adducere / Itidem ipsius ecclesie ac patronorum sub
quorum titulis et tutelis dedicata est una cum eorum
qui presederunt serie / vitas vero in primis divi Martini
describendo omnes autores qui in eius [struck through] laudem
scripserunt et aliorum sanctorum qui ecclesiam fundarunt
Cuniberti scilicet Willibrordi Wilfridi Bonifacii Marcelli
ac ceterorumque eiusdem et fratrum presulum / prout
inveniuntur a fidedignis annotate lucubrationes Interdum
simplicioreque et meliori eundemque stilo, nihil addentes
aut diminuentes modo in unum librum redigemus ~~Verant~~
Romanum praesentes si digeste adoptaverimus / parum aut
nihil narraturi nisi quod probati scriptores in suis
libris reliquerunt, Ne assentationis vitio redargui
possimus, Nam sancti suis verbis non indigent /
et nos si quoque ad laudes accumulare vellemus / non
sufficeremus: Omnipotens deus pium vestrum in omnes et
sanctos suos zelum adaugeat / et ad officium
perducat / Datum Kalendis Maii Anno salutis nostre
M 521

Procemium

Urbis Traiecti situm atque originem indagaturus altius quam plerique vulgaris etiam sub incerto auctore continet historiae, hic pauca duximus praenotanda

Nonnulli enim autumant eam in prioribus seculis metropolim Hollandiae astruunt, quam a Gygantibus et feris indomitisque gentibus habitatam volunt. Affirmant deinde eam tempore Neronis Augusti Agrippinae ex Domitio Aenobarbo filii et per Claudium Caesarem adoptati coepisse, dictam a quodam Antonio et sociis Romanis crudelitatem ipsius Neronis fugientibus, atque a conditore Anthoniam nomen esse sortitam. Nos autem nec ea refellentes, nec ad plenum approbantes, quae circa veram notitiam apud probatos autores invenimus proferemus in medium, primum illius situm absolutius, deinde originem atque incrementa latius prosequemur.

Anthonina olim dicta: nota ratione

5.

De loco & situ Traiecti

Traiectum, ripam Rheni gallicam [illegible] castra praesidiaria a Romanis in ripa Rheni et Danubii condita olim [illegible] sed tempore [illegible] ripam Rheni germanicam tenuit [illegible]

Situm itaque urbis oram Rheni vel utramque potius ripam complexum nomini [illegible], cum ex pluribus inditiis et vestigiis, tum imprimis ex vita Willebrordi, ex privilegiis, donationibusque Regum [et paludes et alia indicia [illegible] intra quam vetus civitatis hodierno [illegible]] Francorum, aliorumque et Imperatorum perspicue liquet. Nam in literis Clotarii, Theodebertique, nec non Pippinorum, et signatim Regum Francorum claro habetur, Traiectum vetus ad flumen Rhenum positum. At Baldricus Episcopus qui Ottonis ex Imperatoribus Germanorum eius nominis primi a consiliis et filii sui praeceptor extitit, illam a Normannis subversam instauravit, potens

Baldricus Eps subversam a Normannis urbem instaurat sed urbem [illegible] et [illegible] Normannis restauravit ut [illegible] castrum [illegible] adiuncta.

Licus fluvius ex Rhaetiis alpibus delapsus, Danubio influit, et Bavaros ab Alemannis separavit, hunc vulgo Lechum vocant.

Baldricus non contra Rhenum, sed fossam impositam esse scribit, quae ponte Castri vocat, s. Borgbrugge, nunc prope vicum templi S. Martini, S. Martinsbrug.
Et fossa dicta nunc aliquando fossa vocatur vulgo, de ... quoque Rhenum fossa dederunt aqua Rheni ... telonaria Wardenhem(?) ... ad ... in ... flu.

Rhenum impositum esse legitur, ubi suo loco patebit, verum
semper cis Rhenum aut citra illum (qui plerumque
alveum mutavit, cursumque declinavit) hoc urbs
sita fuerit, incertum habeo; quamvis in vita S. Frede- //
rici Epi et martyris aliquid de hoc legatur //
Et inquam littera donationis Caroli magni de
ecclesia sua Ubkiria, clare constat Rhenum
alio alveo quam modo decurrisse, et differentiam

Lecca. Lakke ...

fuisse inter Rhenum et Leccam, Leckam enim

Rhenus in Latum deducit qui Latus nunc Lecca dr.

germanice adeo quod scilicet Mare ... seu
derivari, Nam Leckia sive Lecca fuit quasi rivulus
a Rheno destillans, capiens originem inter Flmi-

Origo Leccę

rongen et Dorestatum, hoc modo continetur
in tra ... Caroli Regis, scilicet donamus ad
ecclesiam S. Martini quae est super Dorstad
constructa et vocatur Ubkiria (Ubkiria), decem omni parte
centum particas de terra, ubi omni tempore
dicta Basilica spatium terrae centum parti-
cas habere debeat, et cum hoc ripationem
illam super Leckam, et insulam illam prope

Lâckia

ipsam ecclesiam ad partem orientalem, inter
Rhenum et Leckiam, Ex quo clare notatur
differentia Rheni et Leccę, Rhenus enim ab
Flmirongen juxta Dorestatum ad Traiectum
et deinde ~~per deinde~~ per Leijdam oppidum,
Cattorumque vicum, decurrebat in mare, adhuc
nomen servans Rheni veteris. Sed Lecca sive
Leckia a Dorestato servando oppida Culemburgum,
Hagenstainum, Vianam, Schoonhovam, Roterodamum,
et Bruelam currens, derivatur in mare
alveo, nomenque eorum priscum servans sub prisco //

Lecca non a Germanico verbo lecken, sed potius a Latino nomine Lacus, Italice Lago, ... inde Lack et Lake vocari nomen suum traxisse videtur, et quod non Lecca sed Lake antiquitus dicta sit probat diversa privilegia, fuit enim ao 777 pagus Austerlake sub quo ao 728 Fetna castrum sive villa, et ao 834 Traiectum castrum, et ao 975 Amuida villa, et ao 1295 Oostenlake locus inter goij ... quod etiamnum Oosterlake vocatur, et ao 944 pagus Lake, et ipsa iam potior pars totius ... de Lackmondt vocatur etiamnum Lakevelt, pro Leckmondt. Et Lacus hic apud Leckmondt quod ob Lecce fluvial, se in fossam Corbulonis, hodie Leccae dictam, exonerabat, quae fossa prope Gorichem in Mosam derivabat, et Mosa prope Vlaerdingen Scaldin flu. excipiebat, sicut ... Carta Abrahami Ortelii

Merovaeus Francorum et Celtarum Rex obijt ao dni 458. hic dicitur Ortelius fossam inter Wahalim et Corbulonis fossam duxisse, quod nos nunc die Merwe vocamus,
Wahalis enim ad tempus Coriti prope villam Heuckelem Mosae ... influebat, et ibi nomen suum amittebat, sicut hic tempore Bommelerweerdt insula erat, quae per hoc postea fosso insula facta est.

† per Comitatum de goij decurrens, in villa ubi Lecce(?) ... monda dicta, scilicet ~~in ...~~ exonerabat, quae observatio hodie adhuc dicitur ... ab ... vicinia ... ad ... dictum, nunc ...
† in fossam Corbulonis.

Romanis nodum notum, Apparent adhuc veteris
alvei vestigia venientibus ab Amerongen versus
Traiectum a plaga orientali et meridiana, ubi et
Veteris alvei vestigia Rheni. scripturae in saxis et urnis cum capitibus Romanorum
Imperatorum aliaque antiquitatis fragmenta inveniuntur,
Ab occidentali vero et septentrionali parte, ubi Fa
templa divi Joannis et divi Jacobi Apostoli consistunt,
quem Rhenus cursum habuisse non incertus fama
est, de portu sive statione (quam Kijnt[?]kens haven alij Geenzkens hauen
vulgus appellat) illic constituta, ubi et pali et
anchorae ceteraque navalia armamenta sub terra a
fossoribus reperiuntur, fuit urbs quondam ampla
et opulenta et Emporium pro commercijs ab omni parte
Oceani per Rhenum et alia loca conducendis pro-
Traiectum nobilissimum olim fuit Emporium post annum 940. mercanda, Domicilium multorum Regum et Imperatorum vir Conradi 2. et henrici 3. [illegible] filij et [illegible] sequentium [illegible]
audens aspirare contra Coloniam Agrippinam pro sede
metropolitica ex dignitate obtinenda, Sed tot
et tantis cladibus a barbaris afflicta, tandem
impotens et lassa, nequiverunt aspirare amodo
succubuit. Ea non in frisijs sita est, licet ab
ijs aliquando occupata fuerit, dum Carolus
Martellus infauste pugnat, illique victores
Chilperico Regi ac Raganfredo maiori domus
foederati, contra Carolum, Coloniam usque cuncta
Frisij depopulando pessumdarent, Frisij enim teste Ptolomeo
habitant in germania quae circa Rhenum est, a parte
septentrionali, secus Oceanum usque ad Amasim
Bructari nunc Westphali. Cauci. Cherusci. fluvium, supra bructeros, et Caucus undique eos
nominat Germanos sive germanie populos, et
transrhenanos, Ita asserunt maioribus minoribusque
frisijs vocabulum etiam ex modo dicendi, utrique
nationes usque ad oceanum Rheno pertinentes, Antiquique
Drusi [illegible] lacus, et Romani classibus navigatos
Germanici sunt populi, in quibus (inquit Strabo li. 7.) tres Romanorum ordines militum, cum Imperatore Quintilio Varo, foedere rupto, fraudulenter insidiati, trucidati sunt inter Amasiam et Luppiam duces in teutoburgiensi saltu: ubi Visurgim fluvium in Luppiam ad Amasiam [illegible] [illegible] hodie clades [illegible]

Bato, regis Cattorum f[illegible] germanus [illegible], Batenburgi arcis prima fundamenta iecisse dicitur.
Batauia, i. Batonis haue, est antiqua haue Teutonica vetere lingua. sic Adr. Junius. Sed verius videtur significare Batauia, Batonis insula. dictoque ab incolis Bat: auwe.

5

Veruti Jam Orientales Frisios et occidentales appellamus/
Et alibi Frisii populi transrhenani. Neque in Holl-
dia constituta est/ quod nomen eorum obscurumque nec
antiquitati cognitum fuit/ nisi forsan quispiam ab
Olennio ~~primi~~primipilari/ et praefecto Frisiorum id nomen

Olennius primipilaris.

forsitan (prout superius inseruimus) vel ab Helino

Helinum alias Helinium, die Waal, alibi Helinus, vel alibi [illegible]

Brachio Rheni deriuari velit; Sed inter Batauos (qui

Helinum brachium Rheni nunc Vachalim vocant 6

6

inter Rhenum et Vachalim vna cum Mosa flumine sedes habent)
ad Oceanum pertingentes ~~non alia dumtaxat~~ aut potius

Batavi

Marsos vicinos, non ab re duximus collocandos/ Si

Marsi

Cornelio Tacito ac Plinio credere voluerimus/ Ille enim Tacitus
libro ~~primo~~ secundo Historiae Augustalis ita inquit/ Rhenus

Idem Tacitus libro XX.
Batavi donec trans Rhenum agebant pars Cattorum, seditione domestica pulsi extrema Gallicae orae vacua cultoribus, simulque insulam iuxta sitam occupavere, quam Oceanus a fronte, Rhenus amnis a tergo (qui nunc est Wahalis) ac lateribus circumluit/

Rhenus.

uno alveo continuus/ haud modicas insulas circumveniens
apud principium agri Batavi/ velut in duos amnes
dividitur/ servatque nomen et violentiam cursus/ qua
Germaniam praevehitur/ donec Oceano misceatur;
Ad Gallicam ripam latior et placidior adfluens/
verso cognomento (Vachalim accolae dicunt) mox id
quoque vocabulum mutat Mosa flumine/ eiusque immenso
ore eundem in Oceanum effunditur./ Et in libro de

~~Vachalis nomen suum post [illegible] mutat Mosa flumine ergo [illegible] tur insula [illegible]~~
Mosa recepta parte Rheni apud Hertaerden quem Vachalim dicitur insulam Batauorum efficit/

moribus Germanorum omnium harum gentium et praecipui
Batavi/ non multum ex ripa/ sed insulam Rheni
amnis colunt/ Catthorum quondam populus/ et domestica
seditione in eas sedes transgressi/ in quibus pars
Romani imperii fierent, hec ille./ Jam Frisii minus
leguntur inter Gallos adscripti/ sed Germaniae populi/
inter quos et Galliam Rhenus fuit constitutus pro

Rhenus

limite/ Verum in commentariis, Sicambri cum Vsipe-
tibus atque Tenchteris (Tenchteros) Caesari respondent/ Populi
Romani imperium Rhenum finire/ nedum
cum Caesar quicquam de Germania sibi vendicarat/
Primus enim Romanorum ducum Rhenum transire ausus
teste Appiano Alexandrino in libro quem Celticum
praetitulant/ At Plinius libro tertio/ In Rheno autem ipso,

Vsipetes. siue Vsipii nunc Zutphanienses dicuntur/
Tenchteri nunc [illegible] vocant die [illegible].

Plinius Veronensis sub Vespasiano Imp. anno Christi 80 vixit. et scripsit Bellorum Germaniae XX libros/

vixit circa annum 120 [illegible]
Plinius Secundus lib. epistolarum 3o ad Macrum. de Plinio avunculo: Bellorum Germaniae viginti, quibus omnia quae cum Germanis gessimus bella, collegit. Inchoavit cum in Germania militaret somnio monitus. adstitit ei quiescenti Drusi Neronis effigies, qui Germaniae latissime victor ibi periit, commendabat memoriam suam, orabatque ut se ab iniuria oblivionis assereret, [illegible] decessit anno sexto et quinquagesimo [illegible].

Flevum et Helium Hollandi: nu voort dat Flie en die Wierlingen / en zij twee armen oft inwaters van de Rijn; die Wael en Yssel

Flevum, est tertium Rheni ostium. die Yssel Isala et alius id esse putat, scilicet fossa Drusiana: [illegible] classis admoveat / vel Drusus romanus et distributis in legionibus ac [illegible] navibus, [illegible] in Drusianam nomen [illegible] / lacus inde et oceanum, usque ad amisia flumen [illegible] navigatio[illegible].
[illegible] lib. [illegible] hic fossa Drusiana est Isala / lacus est die Zuyderzee / amisia die Eembs /

Hic Noviomagus de Helium ostio Rheni [illegible] Helium nomen obscurum nobis est, quod et quo loco fuerit recte indicare possimus, quidquid [illegible] Helium [illegible] a [illegible] falso, [illegible] Flevum is Flevum a multis putatur [illegible]

Kinhemaria nomen [illegible] a Kinhelm flumine inter Alcmariam et [illegible] Middelborch

Insulae sitae inter Wala et Isalam [illegible] Helium et Flevum.

Batavi

Cantrefates, Kennemaria

Cauci

Frisiabones

Sturiones

Marsatii

Caninefates

Frisiae dividit / quas hodie [illegible] dirimunt.

Propter centum millia passuum in longitudinem nobilissima Batavorum insula et Caninefatum / et aliae insulae Frisiorum / Chaucorum / Frisiabonum / Sturiorum / Marsaciorum Marsaciorum: quae sternuntur inter Helium et Flevum [inter Walam et Isalam]

Ita appellantur ostia Rheni, in quae effusus Rhenus, [nu die Zuyderzee] ab septentrione in lacus / ab occidente in amnem Mosam se spargit / ~~medio inter hec (Rhenus ...) medio~~ [medio inter haec ore, modicum nomini suo custodiens] ~~nomini suo custodiens alveum~~ Rhenus (eodem Plinio teste) ab occasu solstitiali flatus argestes [argestes] Greco dictus / quem Carolus Magnus sermone vernaculo Germanico interpretatus est / Westnoorderwindt / Caesar vero in quarto commentariorum libro / sedes Rhenum constringit scribens, Mosa profluit ex monte Vogeso (qui est in finibus Lingonum) ~~et~~ et parte quadam ex Rheno recepta (quae appellatur Vahalis) insulam efficit Batavorum / in oceanum influit, neque longius ab oceano milibus passuum octoginta in Rhenum influit. Neque mihi placeret hanc urbem in gente Marsiorum (qui et Marsiaci) sive Cattorum (~~quo Romanis obstringebantur~~) (qui necessitudine et societate iuncti erant) ponere, quos Tacitus refert obsequio (quo Romanis obstringebantur) pares Batavis / veluti ~~tanquam~~ tela atque arma bellis reservarentur / liberi atque tributo / et solum in usum bellorum sepositi erant / virum Batavus ~~erant~~ cum quod Rhenum inhabitarent quorum viri sunt sub Germanico Caesare depopulabantur a Romanis una cum ~~[illegible]~~ Martio praesidio, Cattorum capite excitatis / quod haud longe a Rheno distabat / cum Dux virum Germanum Mattiacum nomen servans, ad tria milia passuum transvectus, inter quod fuit et Adrana flu. nunc corrupte Ara vocatus / et celeberrimus

Nota: tum Plinium, dit Zuijderzee fuit lacus sive [illegible]

Tacitus li. 4. [illegible] ubi [illegible] de Batavis, [illegible] Caninefates, qui [illegible] [illegible] lingua [illegible] par Batavis, [illegible] in Caninefatibus [illegible] [illegible] Caianus [illegible]

Marsacos etiam insulae [illegible] Plinius Caninefatibus propinquos tradit [illegible].

Vuahaalis

Marcij

Mattiaci et nunc Marsiaci [illegible]

Catti

Ex Cor. Tacito lib. pr. ubi agit de Caesaris [illegible] de Adrana flu. in Cattis, et Mattio Cattorum capite, [illegible] loca longius a Rheno posita et non eo loco quo [illegible] collocat.

Mattium praesidium Chattorum.
[illegible] Mattiacorum [illegible] Tacitus [illegible] Batavis [illegible] Mattiacos inter Batavos et Chattos [illegible]

Maersen pagus prope Traiectum. Mers [illegible] appellat palustria et aquosa loca.

Adrana flu. in Chattis.
Nunc dicitur Eder [illegible]

Ara

Item Tacitus lib. xj. [illegible] Curtius Rufus Corbuloni successor, in agro Mattiaco [illegible] argenti [illegible] in longum [illegible] et legionibus [illegible]
Ex S. Munstero [illegible]
haud procul a Maguntia ultra Rhenum [illegible] quas veteres vocarunt Mattiacos, et distat uno miliari a Maguntia [illegible]
Mattiacum nunc Marspurgum [illegible]
[illegible] dicit Mattiacos [illegible] a Mattiaco nunc [illegible]

Helium.
Helium et Flevum. [illegible] (dextra [illegible]) Flehum. Sunt ostia Rheni / quorum [illegible] a multis fluminis [illegible] inter [illegible] et [illegible] flumen [illegible] Flet. Hodie [illegible] flumen die [illegible] et [illegible] flumen illud quod est inter insulas [illegible] et [illegible] [illegible] Isalam [illegible] ad [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible]

alpha flu. dirimit [illegible] | Frisia ad occidentem flumen, ad orientem Visera flu. Visurgi terminatur.

[illegible] Saxonum

[illegible] et Lambarchi [illegible]

[illegible] Lambarchi et [illegible]

[illegible]

Tuiscon pater omnium germanorum habitatus a Tanai usque ad Rhenum primogenitus filius Noe, quem pater [illegible] post diluvium cum [illegible] fuisse ad Rhenum [illegible] colonias agi[illegible] quorum plurimi assederunt [illegible] adhuc vestigium manet Tuitzb[illegible] suburbium a Tuiscone Tuitium appellatum

Mann[us] unde nova germania.
Germani unde quidam germanos dici volunt, Harman, Wichman, [illegible]man, Marcomanni, Alemanni [illegible]

Ingevon
Istevon } quorum meminit Plinius et Tacitus
Herminon

Marzeel
Marsehm, Marschm et Marschm [illegible] Broeckarten [illegible]

Tuisconis filii

Marsus, cuius reliquiae adhuc in paludibus [illegible] ad [illegible] hic apud [illegible], qui in paludibus habitant, marsi appellati ut Dietmarsi, Wilstermarsi, [illegible] marsi, Oostmarsi. &c.

Gambrivius. unde [illegible]

Suevus. quorum [illegible]

Wandalus. quorum [illegible] et qui sunt [illegible] Dalmatia, Croatia, Lubica, Hamburgum, Rostochium, Lunaeburgum et Wismaria

Thuring. noto.

Herulus. unde Herculanus [illegible] apud Gothos et Batavos et [illegible] a quo ad [illegible] gelangen [illegible]

Sicambri

Ex henrico aquilio annal.

Sicambri originem trahunt a Cambrinio, sexto
Tuisconis (filij Noe) filio.
A condito mundo usque ad Cambrinum primum Sicambro-
rum Geldriorum auctorem numerantur Annorum tria milia
quingenta quinquaginta tres /
Octingenti sexaginta sex anni numerantur a Cambrinio
usque ad Julium Cesarem apud quem in romanis historiis
Sicambrorum fama fit mentio /
Quadraginta duo anni ab [illegible] filio ad natum Christum
iiii^c lxxxiij a nato Christo ad Clodoveum Regem francorum
qui Sicambrorum ditionem tenuit sicut Annales
colonienses testantur /
Vc xl a Clodoveo a Pippinum Carolomanni ducis
brabantiae filium, primum Sicambrorum ~~possessorem~~
regis francorum possidem
Vc lxj ad Richardum primum Geldriorum [illegible];
sub quo Sicambrorum appellatio abolita est
post Richardum usque ad Ottonem primum comitem
Gelriae intercedunt anni centum octoginta tres
Vc lxx ad Reynaldum primum ducem Gelriae
Vc xxxij a Reynaldo quinto ad [illegible] Regem [illegible]
ducem Gelriae, comitem Zutphaniae

Cornelius Aurelius in vetustissimo codice Caesaris qui in monasterio regularium (quod olim castra Ro-//manis dicebatur) apud Kulvoert ut Aurelianus, qui ante mille et quingenta annos a Romanis Romanorum praesidio, ad in Bata//vibus aperit, scriptus prohibetur, si ipsum [illegible] anno 1515 scribit: A Mosa Walis receptis insulam efficit Batavorum, ubi per errorem literarum transpositionem legimus, Mosa a Wala receptis insula efficit Batavorum.

Comitatus Stauriensis sive Westergoe quondam contiguus unatenus occidentali Frisiae, quae est ad occidentem fluvii Flevum, nunc maris meridionalis, sive hollandici, [illegible], fuisse constat, multis interjectum aquis, extitisse pridem tantummodo viginti aut duo pedum altitudinem fluvii vel olim Flevum, eodem postea modo [illegible] sunt [illegible] desiderium ex Cor. [illegible] mensis Frisio 1586.

Tanfanae templum. quibus deabus, quae dea, quidam etymologiam ponunt, quasi esset Tanfanek, quod lingua illa principium rerum. at Britannis prisca sua lingua Tan. ignem vocat, [illegible]

templum illud gentile (quod Tanfanae nuncupabant) solo aequatum, in cuius vestigiis et fundamentis non ab re licet opinari Traiectum fuisse conditum, cum et plurimae, in universo orbe, ecclesiae ac monasteria legantur instituta ubi demones et gentiles dii templis colebantur, quo spurca superstitio ritus et memoria hominum [illegible] deleretur. Pridem fuere ~~Marsi~~ cum Cattis longe in germania, ubi et ad ~~Vanam~~ Adranam fluvium et templum praedictum potius fuisse conditum. Postea vero ~~congregant~~ commigrant utrique populi ad inferiores oras Rheni, priorum sedium nomina novis locis imponentes, sicuti de urbibus [illegible] urbis Traiecti ad Rhenum et oppidi Traiecti ad Mosam hodie nomen concordant, Ubi et Cattorum adhuc reliquiae exiguo vico supersunt, sicuti et ipsi Sicambri populi germani in gallias tempore Augusti a Druso germanico in propinquis Rheno agris ~~collocati~~ collocati sunt, authore Tranquillo. Qui autem originem Marsorum curiosius indagare voluerit, quos ab Thusciis atque Italicis descendisse marsos et sedibus pulsos piraticam exercendo, tandem ad has oras vagando commigrasse [illegible] et populi varnas consederint, legat si placet sequentia unde ~~ex~~ nihil desiderio suo correspondebitur.

Dii Germanorum sec. Tacitum
Mercurius
hercules
Mars. p[ro]prius deorum.
Isis a parte quadam suevorum.

Sicambria est illa celebris germaniae [illegible] inter Buster[illegible] teros [illegible] et [illegible] teros longobardos [illegible] authoribus Ptolomeo et Cor. tacito.

Ge. Noviomagi
[illegible] sunt Coloniensis, Gelrii et Clivii coterique qui inter Rhenum et Noviomagum inter ~~[illegible]~~ Mosam et Rhenum habitant, nam Octavius augustus (teste Suetonio) Sicambros ultra albim [illegible] et in hanc galliam [illegible] in qua nunc habitant in propinquis Rheno agris collocavit et tradidit.

Sicambri

Sicambria olim dicta regio circa germaniae partem, ubi nunc Zutphania urbs sita est, [illegible] Noviomagi franci olim in Sicambria habitaverit et fuerit vera origine germani indigene non troiani [illegible] fabulantur quidam, quod etiam apparet ex verbis, quibus beatus Remigius Clodoveum baptisandum allocutus est. [illegible] [illegible] depone colla Sicamber [illegible] comes.

Idem vult atque [illegible] liber [illegible] sue, [illegible] cap. 16. [illegible] sunt verba, quod [illegible] de francis [illegible] etiam [illegible] quod origine [illegible] a troianis, et [illegible] ad meotidas paludes in Sicambria, quod [illegible] [illegible] secula, quibus [illegible] habitaverint [illegible] quidem possint, Et quidem Sicambria non ad meotidas paludes in oriente sed ad Rheni fluenta fuit in occidente, [illegible] manifestum est non Sicambros [illegible] a troianis [illegible], sed semper in germania extitisse ut francos ab [illegible] origine traxisse.

Prima [illegible] Sicambrorum in romanis historiis est apud Caesarem in commentariis belli gallici [illegible] a condito [illegible] urbis Romae [illegible] nato [illegible].

De marsis populis Italiae, Unde Marsos germaniae populos originem trahere nonulli volunt. Haec narrantur.

(8.)

Anno ab u. c. DC. lix. Iulio sive Lucio Caes. et L. Marco philippo Conss. olimpiade clxx[illegible] testatibus Eusebio, atque Orosio, bellum gessere Romani adversum picentes Marsos, pelignosque rebellantes.

vbi etiam .l. florus de Epitomatibus suis narrat
Titum Liuium in iiij°. d°. xj°. libro septimo decadis [?]
commemorasse.

Marsi — Contra Marsos .p. Rutilius Cos. parum prospere
pugnauit, in prelio occisus vna cum dolore [?]
exercitu. Vbi multi nobiles et octo milia Romanorum
militum cesa. Arma et corpora interfectorum
Marij — cum in conspectu Marij legati Tolonius flauius
pertulit atque in testimonium cladis [?] exposuit. Marsi
Agamemnonem Archipyratam in Imperatorem
preoptauerant. Marius captis totum copiis
victores inspiratosque oppressit. Octo milia Marsorum
et ipsos interfecit. Cepio autem a vestinis et
Marsis in Insidias deductus cum exercitu
trucidatus est. Postea iterum Marius sex milia
Marsorum deleuit, septem milia armis exuit.
Gneo Pompeio et Porcio Catone Coss.
Pompeius diu obsedit Asculum Ciuitatem, nec
tamen expugnasset, nisi populum in campum
prorumpentem grauissima oppressione vicisset.
Decem et octo milia Marsorum in ea pugna cum
Francone suo Imperatore cesa sunt, capta autem
tria milia. Quatuor autem milia Italorum virorum
ex ea cede profugerunt. Iugum montis coacto in
vnum agmine forte conscenderant, vbi oppressi,
exanimatique, niuibus, miserabili morte riguerunt,
et desipebantur [?] nec vllum erat prorsus in mortibus
mortis indicium, nisi diuturna Immobilitas,
quam nullo modo humane vite vegetatio diu
perpeti potest. Hec Orosius li. v.to

Fossa drusiana flumen Issela [illegible]

Fossam drusianam putat [illegible] esse eam [illegible] fluvij a Duisburch versus Doesborch usque ad fluvium Rhenum [illegible]

Fossam [illegible] Tacitus [illegible] per hoc flumen. sive Issala fluvius [illegible]

Quod potius Rhenum in Isalam per Doesburch deducit Drusius.

[illegible]

Drusus, [illegible] nova [illegible] fossa [illegible] [illegible] [illegible]

holia requirat.

ATOR

d infamia contracta

atem.

EDATVM.

uum non ita in foro

q; nostris eandē præ

SECVNDI.

de his qui

nia.

Clades Variana accidit A° ab urbe condita vij. lxiij qui est A° Christi xi

Porcius Cato cum Marianas copias haberet,
cum aliquanta strenue gessisset gloriatus est
Caium Marium non maiora fecisse. Et ob hoc
cum ad lacum Fucinum contra Marsos bellum
gereret, a filio Cai Marii in tumultu
belli, quasi ab incerto autore prostratus est

Pompeius Asculum ingressus, praefectos et centu-
riones, cunctosque principes eorum, virgis cecidit,
securique percussit, servos spoliaque omnia sub
hasta vendidit, reliquos liberos quidem
nudos et egentes abire praecepit.

Notandum quod ista sunt acta Anno ab urbe condita
D.C.LXI usque DC.LXII. Sed Drusus Imp. post
Annum DCC.XXVI bellat in Germania ubi Marsos 9
afflixit

Blondus in li. de Italia Illustrata, ubi tractat
de ~~origine latina~~ regione Latina, dicit Livium
scribere in li. XXVI^to qualiter iterum converterit
ab urbe Roma, per cuius agrum iter fecit,
usque in regionem introiit, quodque regio Marsorum,
nunc Valeria dicatur, et multa alia de origine
gentis.

Lu. Florus in Epitomate li. ii° septimae decadis
Livii: Italiae populi defecerunt, Picentes, Vestini,
Marsi, Peligni, Marrucini, Lucani, Samnites.
Initio belli a Picentibus moti Q. Servilius
procos in hoc Asculo cum omnibus civibus
Romanis qui in eo oppido erant, occisus est,
saga populus sumpsit.

Idem L. Florus in Epitomate li. septimo decadis
septimae Livii: Marsi quoque a L. Murena
et Cecilio Pinna legatis, aliquot proeliis fracti,
pacem petierunt. Asculum a Cneo Pompeio
captum est, caesis a Mamerco Emilio
Italicis. Silo Popedius dux Marsorum
auctor eius rei in proelio cecidit.

Christus natus est Anno ab urbe condita DCC.LII.

Drusus fossam suam Drusianam aggere munivit A° ab urbe condita DCC.XLVI.

Paulinus Pompeius sub Nerone Imp. aggerem illud LXIII° anno post perfecit, qui fuit Anno Christi LVIII.

Δ

XXVI li. qualiter Hannibal regionem Marsorum vastavit etiam li. XXVI^to

DE INFAMIB
l habet quod scholia
L. IMPERAT
Seuerus.
a regulam, Quod insi
leatur per libertatem.
L EXHARED
l. ex. Caeterum quum
tur, scholiis quoq; no
TITVLI SEC
bri, F R. Tertij, de his
notantur infamia.

Appianus li. primo/ Cornelio Sylla et Q. Pompeio Coss. Sulpitius trib. Marius vir cos. duabusque filius/ Publius quoque Cethegus/ Junius Brutus/ Gneus et C. Granius/ Publius Albinovanus/ Marcus Laetorius et reliqui Mario fautores ad duodecim numero urbe pulsi/ Data licentia impune eos occidendi/ et bona proscripta/ Nota quod hi Libiam et ad montes supra Numidiam refugerunt/ per mare etiam vagantes/ Partatis sedes a Romana potentia liberas et quietas quaerentes/ Causam defectionis Italicorum Marsorum atque aliorum eidem Appianus li. primo/ pulchre describit/

Haud alienum fore Marsos Germaniae populos ex his reliquiis credere ortos/ Similiter et Cattos/ Nam et nostra aetate in Italia magna superest Cattorum familia/ et Germanos Granios ab hoc C. Granio ductos et Albinianum ab ~~albo franco~~ ~~ab~~ Albinovano ad ripam Reni conditum/ cum per illud tempus Romanis victis/ et Gallis et Germanis adhuc fore incognitis/ Francorumque gentem ab ista recepisse ~~initia~~ originem/ Nam Regnum Francorum teste Eginardo sive Einardo primus et usque ad sua tempora consistebat non amplius quam ea pars Galliae quae inter Rhenum et Ligerim/ Oceanumque et mare Balearicum iacet/ et pars Germaniae quae inter Saxoniam et Danubium/ Rhenumque et Salam fluvios/ qui Thuringos et Sorabos dividit posita/ a Francis qui orientales dicuntur incolitur/ et preter haec Alamanni atque Boioarii ad regni potestatem Francorum pertinebant/ Quod Carolus Magnus postea nobiliter ampliavit/ et antiquissimi Franci (Amiano teste) dicti sunt Salii/

[margin:] Albinianum nunc Alphen.

[margin:] Francorum gens.

[margin:] Francorum regnum occidentale

[margin:] Francorum Regnum Orientale. nunc Franconia dictum s. l. Franckenlant/

Absoluto iam satis abunde situ urbis/ ad originem eius et instaurationem properemus/

De Origine Urbis.

Traiectum autem a profligo sive equite
Romano nomen cepisse originem hoc modo
docebitur. A tempore divi Julii praesidia ad
Rhenum repta locari, ubi milites hybernarent,
et Rhenus limes Romani imperii constitutus
et pontes ferro doctus, pro insultationibus
Germanorum comprimendis. Quamvis etiam
Imperium ultra Rhenum propagaverit Caesar
[illegible] testatur Suetonius, Tr. inquiens:
Idem obsessione castrorum in Germania
nuntiata per stationes hostium gallico habitu
penetravit ad suos. At sub Octavio
Augusto (Druso Nerone Caesare duce)
usque ad Albim progressum, devictis denique
Germanis, et in Gallia, in proximis Rheno
agris collocatis, et scripsit idem tradit hic
Tranquillus: Hic Drusus primus Romanorum
ducum Oceanum Septentrionalem ~~navigavit~~
navigavit, et trans Rhenum fossam ~~[illegible]~~
novi et immensi operis effecit, quae Drusiana
vocabatur. Et Strabone teste, post devictas
gentes inter Amasium et Salam flumina
obiit; privignus Augusti et frater Tiberii erat
et Livia, et ad Rhenum littora Justino in
Trogum pompeio, supra quinquaginta et 10.
amplius castella pro tuitione Romani
Imperii collocavit et in tutela provinciae
praesidia et custodias ubique disposuit, per
Mosam flumen, per Albim, per Visurgim.
At L. Domitius quoque exercitu Albim
transcenderat. Inde sub Tiberio a barbaris
tentata ~~mutatio~~ mutatio per Frisios,
qui tunc in gentibus adiacentibus Romano
parebant imperio. Ob saevitiam nimiam
Olennii primipilaris eorum praefecti de-
fectores, dum insueta onera imponeret,
quorum manus vix evadens Olennius
in Flevum castellum ad littora Oceani, quod (iuxta insulas Flielandt)
valida manus Romanorum possidebat, se
recepit; illic obsessus, et L. Apronio.

Suetonius Tranquill. de Julio Caesare: Germanos, qui trans Rhenum incolunt, primus Romanorum, ponte fabricato, aggressus, maximis affecit cladibus.

Idem de Octavio Caesare Aug.: Germanos ultra Albim fluvium submovit, ex quibus Suevos et Sicambros dedentes se traduxit in Galliam, atque in proximis Rheno agris collocavit.

Drusus Nero fuit filius privignus Augusti, ex Antonia filia Octaviae sororis Augusti; fuit Germanicus et Claudius Caesar.

Drusus Nero hic sub Augusto, Gallias Rhetiamque [illegible] magnas, fortissimosque [illegible] armis subegit, [illegible] et Cattos praedomuit, [illegible] apud [illegible].

I. Isala / Fossa Drusiana

Drusus Augusti privignus opera, tertium Rheni ostium apertum est, quod Flevum Plinius dici videtur; vulgo [illegible] et [illegible] fossa Drusiana, nunc autem Issala nominatur, [illegible] [illegible] [illegible] oppidum [illegible] deinde [illegible] urbem [illegible], postea [illegible] tandem [illegible].

Drusus ad Rhenum supra L.ta castella collocat.

Campi [illegible] in [illegible] [illegible] Noviomagum.

Olennius.

Flevum castellum ad littora Oceani. Tacitus lib. 4to. [illegible] putat castellum [illegible] haud procul ab ostio [illegible] quod [illegible] [illegible] 3 [illegible].

L. Apronius propraetor inferioris Germaniae. Equites Romani.

Dion Nicenus. ao 227. scripsit,
Cneus Domitius Corbulo
qui tunc in Germania
exercitibus preerat, cum
quoniam eo tempore pax erat,
agrum qui inter Rhenum
et Mosam interiacet,
ab exercitu perfodi curavit,
is ager patet ad millia
passuum XXI, idque fecit
ne inundante oceano,
flumina restagnarent,
Idem. fossam a Rheno
ad mosam cum stadiis
centum et septuaginta
que sunt miliaria viginti
unum et unius quadrantis
quoniam octo stadia hic pro uno miliari

Germanicus Cesar Drusi
fr. Tiberii germanus,

A. Cecinna Cecina

Domitius Corbulo circa [illegible]

fossa XXIIII millium spatio inter
Rhenum et mosam
Domitius Corbulo pref. duxit. quam nunc lecca vocant
aliqui [illegible] fossam [illegible] lignea [illegible], [illegible] dici debeat, teutonice
die lingen vocant [illegible] quondam [illegible] ao 1300. Dat lange [illegible]
fossa [illegible]
Agger Rheni a Druso inchoatus per Paulinum Pompeium absolutus.
Avitus. Paulino Pompeio successit,

L. Pomponius

Petilius Cerealis.

Neronis tempore Romani
utramque Rheni oram
sub eorum Imperio tenuere,

Inferioris germaniae propretore solum ob
seditionem suppressi motus, frisios in sua
sedes compulsit, Et Germanicus Cesar
Drusi f. similiter eorum conatus restrinxit
cuncta restituens in pristinum statum,
Deinde per A. Cecinnam legatum exercitus
Inferioris germaniae, ac Sanquinium Maximum
a Cauchis interemptum, Inde per Domitium
Corbulonem praef. mil. (qui descripsit
frisiis agros quibus se continere deberent
et Senatum, Magistratus, ac Leges imposuit
Et ne [illegible] excurrerent praesidium munivit
et manu Militari fossam XXIIII milium spatio
inter Rhenum et mosam duxit, qua incerta
sub principatu Claudii Cesaris [illegible] apud Tacitum libro [illegible]
[illegible] per Vespasianum
longe dilatatum Imperium sub Claudio
Augusto, Post per Paulinum Pompeium qui
inchoatum ante LXIII annos a Druso
aggerem coercendo Rheno, absolvit, Cui
Avitus successit, qui frisios, occupantes
ad Rhenum agros, ducibus Verrito et Malorige,
in pristinas sedes recompulit, Item per
L. Pomponium, et novissime per Petilium
Cerealem. legatum provinciae circa Rhenanae
quietae administratae, et in fide servatae,
Utpote a Cesare Augusto, usque Imperium
Domitiani, nisi quod sub C. Cesare,
et tempore intermedio (quo sub Othone
Vitellio atque Vespasiano de Imperio
certabatur) Ei qui motus gentium vel
Irruptiones facte sunt) discordia ducum et
seditione Legionum acciderunt, sub Traiano
tamen cuncta restituta, His sic se habentibus,
Cum et tempore Neronis utramque oram
Rheni in ditione Romanorum fuisse constat,
quibus cedet hosti ac profugo Romani
Imperatoris, Romano in solo bellum
patrasse refugium, cui in ipsa tutum
aut consultum esse poterat, quo Romani
principibus autoritatis aut Indignatio estimabatur,

Sanquinius max.

fossam hanc Corbulonis [illegible] vocat [illegible] Die [illegible]

Vespasianus.

Paulinus pompeius et
L. Vetus exercitui Germanici apud Germanos preerant
sub Nerone augusto
Agger Rheno coercendo factus. ad fossam drusianam. ad duo aut tria millaria.

Verritus et Malorix. duces Phrisiorum [illegible] quos Nero augustus civitate Romana donat. et [illegible] consedit.

Aut qui hostibus ac barbaris tanta potentia
fretis sive municipia locarent armis resistere/
Credibile autem subiectum Romanis praesidium
condere tollerauissent/ quod sicut de aliis
quibusdam Romanis vel eius tempore legimus
factitatum/ nisi si qui certo loco praescripti/
pro commoditate atque memoria rerum
domos templaque aedificauerint.

Antonius quem Nero in exilium miserat, a Galba Imp. restitutus est, qui eum primum Pannoniis decreuit ... constituit. Et Diem Neronis sub Vitellio Imp.

Nec invenimus apud aliquem scriptorem
probatum, vitam et facta maledictam Neronis
describentem/ quempiam nomine Anthonium
sententia eius fugiente in Galliis Germa-
niisque fuisse receptum/ sed in vita

L. Anthonius saturninus

Domitiani Augusti meminit Sextus Au-
relius Victor L. Anthonii Saturnini superioris
Germaniae praesidis, qui una verborum a Domitiano proritatus, qua se scortum vocari dolebat
ab eo defecisse et bellum mouisse/ sed

Norbanus Appius

statim per Norbanum Appium Lappium extinctum
fuisse/

Verisimilius ergo est Traiectum/ sub Iulio
Caesare fuisse constructum/ et a Marco
Antonio viro illustri/ collega eius in
Gallicis expeditionibus (qui Octaviam

Fabule

sororem Augusti Caesaris uxorem duxit
et aliquot oppida in Galliis sui nominis
construxit) Antoniam nomen sortitum

Anthonina

sive quod magis placet/ credimus hanc

Traiectum a Romanis conditum/ ab eis latinum nomen habet/

urbem inter illa castella connumerari/
quae a Druso ad Rhenum posita fuere/
et ab Anthonia illius coniuge/ aut ab
Anthonia uxore L. Domitii (cuius supra

Fabule

meminimus) ex Octavia sorore Augusti
genita vocitatam/ veluti ab Agrippina, Co-

Agrippina

lonia Agrippina/ a Druso eius privigno,

Arminius Princeps Cheruscorum vixit sub Tiberio Imp.

fossa Drusiana

fossam Drusianam/ a Flavio fratre Arminii,

Flauius.

Fleuum castrum.

Flevum castrum/ a Vipsania M. Agrippae

Vipsania.

Vespe. nunc Wezop.

filia, Vespe/ ab Alpheno Varo, praefecto

Alphenus Varus.

~~Asperen~~

castrorum, et duce Batavorum, Alphen/

Alphen sive Albiniana.

vel (iuxta Anthonium corrupte) Albiniana/.

Ex Onuphrio Panuinio 1558.
Augustus Imp. super Rhenum et Danubium XX legionum praesidio addito Romanum Imperium firmauit.
Constantinus Magnus Imp. post annum Dni CCCXXXI dictas legiones ... sustulit et in orientem transtulit/ quarum loco castella et munitiones quasdam condebat/ debilibus admodum praesidiis, ut ripas munitas relinqueret/ ex quo occidentalis Imperii primo/ mox etiam orientalis ruina manauit/

Usipii populi iuxta Rhenum flu.;
quorum cohors ... navibus
Britanniam vastat sub Vespasiano.
Usipii vel Usipii antiquitus:

L. Asprenas proconsul Africae sub Tiberio Imp.

Paulinus, Pompeius, L. Vetus exercitui Romanorum in Germania praeerant

Asperen

Castra Vetera

A L. Asprenate Asperen / A L. Vetere Castra
Vetera, licet Castra Vetera fuere tempore
Caesaris, et veterum id genus nova fortalitia
quorum adhuc sunt vestigia / Cornelius
Tacitus libro xij° / Sed Agrippina sive uxor

Agrippina uxor Claudij

Claudij quo vim suam sociis quoque nationibus
ostentaret / in oppidum Ubiorum in quo genita
erat / veteranos coloniamque deduci impetrat /
cui nomen inditum ex vocabulo ipsius /
At L. Domitij in vita Tiberij Caesaris idem
Tacitus meminit hoc modo scribens /

L. Domitius.

Obijt et L. / Domitius / cui minor Antonia
Octavia genita in matrimonium daretur /
qui postea exercitu flumen Albim transcendit /
Longius penetrata Germania quam quisquam
priorum / easque ob res insignia triumphi adeptus /
a quo et angustus trames / vastas inter
paludes non longe a loco Varianae
cladis aggeratus / et pontibus longis appellatus

L. Antonius.

in [illegible] / Sunt a L. Antonio multa
claritudine genus / nepotis sororis Augusti
nominata volumus / cuius et ipse Tacitus

11.

meminit / potuit ergo fieri ut ignari
historiarum / pro Druso (quem Justinus etiam
Drusum Neronem vocat) C. L. Neronem
Agrippinae filium opinati sint / et hinc initium
erroris subortum / nec abs re videtur / si etiam
alter adventum Caesaris hanc urbem inter
barbaras clarissimas aliquis asseruerit /
propter commoditatem situs / et ~~ubi~~ uber- /
tatem soli longe praestantioris / quae in
fertilibus circumvicinis / quae interea non considerare
Cum et provinciae haec / ea tempestate etiam
frequenti colono habitantur / ita ut agri
non sufficerent / non est ergo opus obstinate
conditorem huius urbis scrutari / ubi de tot
illustribus auctoribus tam dilucida habentur
argumenta / Divus enim Antoninus in suo
Itinerario meminit Traiecti / qui deest in
sup. ad Mosam.

Mos erat Romanorum in quo loco hiberna fecerant, fossamque aggeribus [illegible] vallo circumdatis, ibidemque tempore aestivo per [illegible] alimenta respondentibus [illegible] post eorum discessum facta opera oppida construebant.

Antoninus Pius Imp. obijt decimo C. xxj [illegible] aetatis a° C.lxxxj. ut habet Onuphrius Panuinus 1558

ordine post Neronem imperavit Anno / Inter ipsum atque Neronem effluxo / non verisimile est / tam modico temporis intervallo, Traiectum in tantum crevisse et a tanto Imperatore mereretur designari

De Mutatione Nominis

Variationem autem nominis ex re contigisse dicet quod cum ob vetustatem / belliasque incursiones et nonnumquam inundationes aquarum plerasque loca aut desolata / aut magnas ruinas passa sunt / a victoribus aut instauratoribus nova nomina imposita fuerunt / verbi gratia / Hierosolime ab Adriano augusto instauratore Helia / Bizantium a Constantino Constantinopolis / Roma ab Odoacre / Odoacria / Colonia Agrippina / postea Colonia Francorum / Segidolinum Confluentia ad Rhenum et Mosam / Divodurum nunc Metis / Britania nunc Anglia / Gallia Francia / iam dicitur / unde et Antonina Traiectum dictum et Ultraiectum non a tempore Dagoberti regis / aut antea a Wiltis populis / Nam divus Imperator Antoninus pius Constantinus Rhenum post Caesarem rerum politicus, meminit huius nominis Traiecti (scilicet ad Mosam) in suo Itinerario / sed verius ab Ulpio traiano Augusto instauratore Ultraiectum quasi Ulpium traiectum fuisse nuncupatum / is enim teste Sexto Aurelio Victore / collapsum orbem edificiis restauravit / et iuxta Eutropium urbes trans Rhenum in Germania reparavit / a quo et multa loca nomen sumpserunt / velut forum Ulpium / forum traianum / Traianopolis / et in Gallis circa Rhenum Colonia Traiana / Legio traiana / Curia traiana et Castra Ulpia quae fuerunt legionis XXX. apud ptolomeum et in dicto Itinerario legitur / Successor quoque divus Hadrianus id ipsum factitavit et posteriores Imperatores / quod licet conspicere

Anthonina

Ultraiectum est nomen corruptum pro Aldtraiectum. Traiectum vetus, almanice Aldtrecht sive Oltrecht dictum fuit et dici debuisset a tandem o. in v permutato dicitur idt Vtrecht [illegible] unde fingendi nomen locum Ultraiectum [illegible] [illegible] quod proinde Oltrecht sive Autrecht, sive Outrecht dici debeat / et latine Vetus traiectum, iuxta privilegia hic descripta et non Ultraiectum ab Ulpio traiano, ubi author hic [illegible]

Traiectum autem simplex [illegible] sive regium. Trect Oltrect [illegible] in [illegible] Ottonis primi anno 947 et sequentibus, sicut in bulla Zacharie pape circa annum 751 vocatur Trectis, et denarii Traiectenses monete, nec lingua [illegible] adhuc hodie Trichter penningen, mudt et Trichste ponden.

Beda in vita Willebrordi apud Aloysium fo. 402.

Willebrordus Romae ordinatur Archiepiscopus Frisonum anno 696 [illegible] in die et templo sancte Cecilie [illegible] ac [illegible] remissus est ad sedem episcopatus sui. id est post dies [illegible] ex quo in urbem venerat / Donavit autem ei Pipinus locum cathedre episcopalis in castello suo illustri quod antiquo gentium illarum vocabulo Wiltaburg id est oppidum Wiltorum / lingua autem gallica Traiectum vocatur /

videtur hic per traiectum intelligendum Trect, quod nomen hic locus tunc nominabatur. et ex diversis antiquis instrumentis tempore S. Bonifacii et subsequentium episcoporum conscriptis, colligitur, in Germanica enim lingua sonat Trect. Traiectum.

[illegible] gallica lingua intelligit hic [illegible] sive germanica lingua. Galli enim sub regibus Merovingis et Carolingis [illegible] Francigenis, [illegible] lingua Germanica: ut [illegible] Vadia fo. 12. et 15.

Traiectum enim tempore Bede erat sub ditione gallica [illegible] Pipini maioris domus regis francorum. Celte enim et Belgae germani sunt.

Wiltenborch est illud castrum quod in donatione Caroli Martelli vocatur Fetna, situm in villa Fetna circa Traiectum. Nomen traxerunt a Wiltis Northmannica gente, qui illud post annum domini 840 multo inhabitarunt tempore. et [illegible] Bede quod ad Wiltenburgh illud [illegible] [illegible] illud [illegible] / quod [illegible] in [illegible] postea [illegible]

Gerardus Noviomagus [illegible] in historia sua batavica.

Memini me legere in duobus libris scriptis de [illegible] antea. Wiltraiectum et Ultraiectum [illegible] hic [illegible], ut facile videbitur authorum testimoniis, et vetustis diplomatibus [illegible] [illegible] [illegible] donationes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] traiectum, trect. [illegible] sed [illegible] Wiltraiectum vel Ultraiectum quasi a Wiltis sive Ulpio traiano id nomen habeat, nec nullo vel antiqua, [illegible] [illegible] scripta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] traiectum vetus nominat. 1167

Sigisbertus gemblacensis sub actis anni 697 Willebrordus [illegible] dono Pipini Principis sedem episcopalem statuit in loco Wiltaburch dicto, qui nunc Wiltraiectum dicitur, a nomine gentis Wiltorum et traiecto compositum quasi Wiltarum oppidum, nam traiectum lingua gallica oppidum dicitur: [illegible] Beda ut [illegible]

12.

De fragmentis et titulis antiquorum Rheni alvei, et hora vicina mea etate inventis, que exempli gratia et pro memoria posterorum in parte hic ducimus annotanda.

Ultraiectum tamen non ab re quasi traiectum ultra rhenum a Batavis qui eam urbem illic restaurarunt dictum creditur.

Legio quarta Italica sexta … constituta est numero 6000 electorum militum peditum et quadringentorum equitum, quindecim legiones erat maxima … romanorum exercitus … sub Augusto.

Monasterio Egmondensi in aula que dicitur Comitum fragmentum in pariete ex capite laureato

EVER.PIVS PERT.A

tribunitia potestate

M.TRIB.POT.

[illegible] AVG.PIVS PO.

PII.PERT.AVG.FIL.F.M.

MAXIMO PERP.AVG.

Visitur et ibidem in turri aliud caput laureatum ex lapide quadrato cuius caracteres vetusti sunt.

In abbatia in lapide recto reperto in sepulchro … barbarico

O.ADE.

LARI.D

IIII.NON.

AVG.

In Maersen … prope templum

EHIDEHART

Edelhart

RICLINT

In Roomburch et alibi in tegulis impressum

EX.GERM.INF.

LEG.XXXI

LEG.XXXII. et cetera

Cenobio Roomburch prope Leidam ubi mea etate vestigia portarum, turrium ac murorum, et eius temporis cuiusdam municipii vel oppidi inventa sunt, ab una parte basis confracti

Interpretatio auctoris Cornelii Aurelii: Imperator Cesar Lucius Septimius Severus augustus et Marcus Aurelius Anthoninus Cesar, cohortis quintedecime voluntariorum vel voluntariorum armamentarium vetustate conlapsum restituerunt sub Valerio prudente legato augustali, proprietore pretorio, curante Cecilio Batavorum prefecto, quequidem reparatio sub Romano pontifice Calisto primo circa annum domini CC.XXI facta est.

CAES.

IMP.L.SEPTIMIVS.SEVER=

VS.AVG.ET.M.AVRELIVS.ANTONIN=

VS CAES.COH.XV.VOL.ARMA=

MENTARIVM.VETVSTATE CONL//

ABSVM.RESTITVERVNT.SVB.VA.PV//

legionis augusti pretore curante

~~DEN~~ DENTE.LEG.AVG.PR.PR.CVRAE.

Cecilio batavorum prefecto

~~CP~~ CAECIL.BATE.PRE.

amici et fratres romani imperii

Romani Batavos tantum fecerunt, ut amicos … fratres Romani imperii dici pateretur, iuxta marmora apud Leidam … inscriptionem citata … tradit …

In alio baso ibidem

~~[illegible]~~ RVS PIVS PERTINAX AVG.

XIM.TRIB.POT.VIIII.IMP.

AVG.PIVS PONTIF.MAX.

P.L.SEPTIM.SEVER PII.PE.

COH.XV.VOL.C.R.P.F.

G.AVOG.PER.PR.PER.VEIL.

In Castro Sonnershoot prope traiectum in tabula lapidea

A tergo eiusdem basis

ES.NERVA.TRAIA.

G.GER.DACICO.P.

TRIB.P.PP.CO.XV.

F.LVCENSIVM.PE.

In Cenobio Sion prope Delft in columna reperta in … prope Naeldwijck

IMPE.CAES.

M.AVREL ANTO//

pontifice

NINO.AVG.PONT.

maximo tribunitie potestatis sexdecimis/

MAX.TRI.POT.XVI/

consul tredecimo/

COS.XIII/ET.IMP.

CAES.L.AVREL.VERO

tribunitie potestatis bis consul bis

AVG.TR.POT.II./COS.II.

A.M.MA F.C.M. militum

passuum duodecim

P.XII.

In Haga Comitum in edibus domini … de Wassenaer

EVER.PIVS PERT.A

MAX TRIB.POT.

XIM.ANTONIN.

PIVS AVG.ER

MILITIS LEGIME

ENIDOR

Interpretatio

Severus pius pertinax augustus, maximus tribunitie potestatis … , Anthoninus pius augustus … militibus

ADNAMATIAEFAR

MAIIORIVS VICTOR ET M

MAIIORIAMAIORENA

FILI.F.C.

Baronius
Cesar Baronig
1602.

M. Aurelius Antoninus, Caracallæ filius ib hat fun-
a° dni 220 Imp. ab exercitu acclamat. Niromedus
[illegible] occidit a° 224 cu imperasset annos 3 menses 9 et
dies 4.

De [illegible]

Anno dni clxxii [illegible] annius Antoninus [illegible] obiit

LVCILLAE AVG. ANTONINI AVG F [illegible] sue capite [illegible] Lucilla

ab alia parte vero

IVNONI ~~Lucine~~ LVCINAE

hec est Lucilla filia marci Antonini [illegible] Lucii [illegible]

que post obitum [illegible] Lucii [illegible] augusta [illegible]

[illegible]

14

~~Constat~~ Constat ~~[illegible]~~ etiam et tempore divi Julii Caesaris usque ad Constantinum augustum Rhenum continuis ~~praesidiis~~ praesidiis et pontibus pro transitu fuisse communitum, quod cum apud plerosque priores auctores, Strabonem, Plinium, Tacitum, tum et apud Herodianum in vita Severi et in quibusdam panegyricis Constantino et Maximiano Augg. dictis aperte traditur. In panegyricis autem hoc modo contra barbaros: Iam ne procul quidem Rhenum audetis attollere et vix Germaniae flumina interiora potatis. Contra haec per intervalla disposita ornat limitem castella, quae protegunt et alibi. Quippe cum totis armatis navibus Rhenus instructus sit et ripis omnibus usque ad Oceanum dispositus miles immineat. Et Ammianus Marcellinus testatur Julianum Caesarem multa castella in Gallia atque Germania diruta communisse. Quare Traiectum Ulpium potius quam Wiltorum dicemus. Wiltos enim qui et Slavi seu Welatabi dicuntur, duorum Saxonibus inimicorum illic fuisse, [post annum 840, non autem ante ut vult Crantz.] non abnegamus, sed eodem fuisse inficiamur. Scribit enim Paulus Orosius Valentinianum augustum Saxonum gentem in Oceani litoribus et paludibus inviis sitam, virtute atque agilitate terribilem, periculosam in Romanorum fines irruptionem meditantes, in ipsis Francorum finibus ~~oppressisse~~ oppressisse. Post quod hoc promontorium circa Rhenum in ius Francorum Saliorum concessere (qui dudum apud Texandriam sedes locaverant) et Francia Orientalis cepta vocari, quorum reges in litteris suis saepius meminere Traiecti veteris, quod si sub rege Dagoberto hoc nomen fuisset assecutum, iam non Traiectum vetus, sed novum dicendum foret.

Traiectu Ulpiu.

Wilti. sunt Wilsi sunt Welatabi, est gens Slavica nunc Windi dicta. hoc est Vandali

~~Wiltorum terram quidam nominabant anno [illegible] quod postea [illegible] dicebatur, nunc [illegible] holsatia appellamus, [illegible] sub [illegible] tempo.~~

Saxones nunc Westfali.

Franci Salij a Sala fluvio dicti, sunt Salingi. nunc Salandeis.

Texandria nunc Kempen

Francia orietalis. nunc Franconia.

Traiectu Vetus. primum hoc nomen sic legitur in donatione Caroli magni circa annum 777.

Ammianus Marcellinus sub hoc Juliano cesare militavit.

Slavi nunc consuetudine Wilsi, proprie vero, hoc est sua lingua Welatabi dicuntur. sunt Holsati, Winuli, Pomerani, Obetriti, Polabi, Wilsi. Qui olim fuerunt Vandali quos nunc Wenden vocant. ~~[illegible]~~ sic Crantz.

~~anno Christi CCCLXXIII~~ secundum Bessergium.

Valentiniano Imp. conditur obiit anno Christi CCCLXXVII secundum Bessergium

Cumque ecclesia traiectensis ab his regibus francorum felicia initia et causa incrementa sumpserit, ad fundatores et rectores ecclesie istius sermo noster ~~vertitur~~ convertetur.

15.

De Origine & fundatoribus Ecclesie Traiecten.

Omissis iam regibus antiquis, qui vel idolis sacrificabant, vel religione christiana initiabantur, eorum solum propositum est meminisse, qui fide, pietate, et cultu erga deum pollentes claruere, et primordia ecclesie traiectensis dedere, ut sicut fluvius sive in infinitum fundat. Sub eis erit Dagobertus rex francorum Clotario filio Hilperici regis ex Fredegundis coniuge, a° [illegible] ortus. Fuit is post Clotharius ac Theodobertus iam confirmaverant, quasdamque donationes factas ecclesie traiectensi, omnes villas et possessiones (quas possidebat et que pietate Christi fidelium consequuta erat) immunitate donavit, ab omni regia potestate et seculari iurisdictione exemerunt. Dagobertus itaque patre defuncto, in amplissima regna successerat, circa annum salutis Christiane ~~D.LXXXV.~~ DC.XXXII.

Qui a patre adhuc puer committitur cure Arnulphi Maioris domus, postmodum summe sanctitatis episcopi urbis mediomatricum iam Metis dicte, ut eum sacris literis ac moribus institueret. Dirigitur postea a patre A° DCXXVIII cum Pippino duce in Austrasiam (hec est quicquid inter Rhenum, Mosam et Arduennam interiacet) regnaturus. Cum autem in virum adolevisset, Baudragisilum ducem aquitanie patri suo a consilio, parcerum (eo quod illi quadam contumatia despectui esse videretur) verberibus affecit, et barbe rasione ac volliratione deturpavit, quod cum pater cognovisset, iussit filium trahi

Dagobertus Rex

hic Clotarius rex pater dagoberti regis obiit anno 632.

fabule pure. Ecclesia enim traiecten. primo dotata est sub sto Willibrordo primo eiusdem Epo. quia ante dominum sanctum Willibrordum nullum umquam Epm habuit.

~~A° D.LXXXV.~~
A° DCXXXII.

Austrasie descriptio.

Baudragisilus Dux aquitanie

Mansus
A° dni 617. factiosi Brunichildis Theodoricus et Theodebertus inter se belligerabantur, post horribilem stragem Theodebertus rapitur.

hic Theodobertus Rex austrasie fuit filius Childeberti filii Sigiberti Austrasie Regis qui patruum habuit Clotarium primum, Chilperico novo francorum regem fratrem. qui obiit a° DLXIII.

Sigisbertus Hedirich Theodorici austrasie regis filius, primus Alemanie dux ... a domino dominum ... reliquit filium Otbertum ... Theobertum vocat, primum Comitem ab Habsburg, qui est stirpis omnium Comitum habsburgensium et archiducum austrie, sive Philippi hispanie Regis [illegible]

ad supplicia, ille furorem timens paternum,
confugit ad templum Martyris Dionysii
et sociorum, eorum tutelae supplex se
prestans, quorum suffragio a nullo
persequente potuit inde dimoveri, donec
perpetratum facinus pater ignosceret, unde
et locum illum magno observavit, cui post
modum ingentia dona contulit, et predia largitus
Hinc teste Reginone, sanctos Dionysium
et Mauritium martyres ac Martinum confessorem
(cuius limina aliquando visitavit) in summa
semper habuit veneratione, de quo sic ait
Abbas Urspergensis sive notis veterum.

Vita dagoberti. Dagobertus Monarchiam in tribus regnis
solus obtinuit, fuitque fortissimus, et fidorum
nutritor, in iudiciis ecclesiasticis severissimus.
Largitor elemosinarum precipuus, pacem
in toto regno suo statuens, et timorem
in gentibus in circuitu incutiens, ipseque
velut Salomon pacificus regnum obtinuit
quietus. Cuius vita ac mores utinam nostri
temporis Reges aut principes saltem
in parte imitarentur, et eius pietatem
sequerentur. Qualiter autem hic Rex
quendam duxerit, et iam adultus pristinos
mores mutaverit, ex litteris eius potest
cognosci, quas abbas et conventus Weissenbur-
gensis superioribus annis Caesari Maximi-
liano eiusque Philippo eius filio, legato caesareo
et oratoribus multorum regum ac prin-
cipum conventu celebrato ~~apud hag~~ in oppido
Haganoensi, contra Philippum Comitem pala-
tinum Rheni, in iudicio exhibuerunt, tanto
etiam multorum imperatorum, pro maiori fide
approbatas et confirmatas, ipso Cesare
et plurisque aliis vetustatem admirantibus
quarum exemplar circiter hic duximus
inserendum.

Exemplar litterarum Dagoberti Regis.

Dotatio Abbatie Wissenburgen.

Dagobertus divina favente clementia francorum
rex, omnibus regni sui fidelibus, imo cunctis fidem
christianam profitentibus, tam futuris quam presentibus,
Votum quod deo vel sanctis eius se quis
obligaverit, sine maxima reatus irritum fieri
non poterit. Et quanto maior et dignior est
is cui vovetur, eo feriuntur graviori iudicio
voventes et non reddentes presumptio. Debemus
igitur et volumus nos quoque reddere quod
vovimus domino deo terribili, et ei qui aufert
spiritus principum, terribili apud omnes principes
terre, qui qualiter in ~~brachio~~ brachio sue
virtutis et nos terruerit, et qualiter perse-
cutiones et plagas nostras nobis visitaverit, omnibus
ad exemplum correctionis notum fieri dignum
duximus (scripturis), ut quisque fidelis (audito meo
periculo) ab vastatione ecclesiarum dei se contineat,
Et honorem congruum rebus deo dicatis ex-
hibeat. Primum ergo de divina super nos habita
terribiliter examinatione, postea de voto et
voti mei redditione breviter exponemus. Post
meo Clotario felicis memorie defuncto, patrii
regni curam suscepi. Sed cumulandi divitias fe-
licitate dominandique cupiditate distractus,
Regalis officii debitum neglexi, nihil exhi-
bens commissis sollicitudinis vel diligentie
nihil faciens vel iudicans mansuetudinis
aut zelo iustitie, inter alios excessus
meos ecclesiarum dei destructor et dissipator
esse ceperam, quarum defensor et sublimator
esse debueram. Nec divine maiestatis
oculos, nec sanctorum vocibus acclamationem
Laudem dei benignitas obstinate mentis
superbia contemnens, Divina correptio sue pie-
tatis meas visitavit, et castigato simul
veniam non negavit. Nam raptus in sublime
divineque maiestati inter choros sanctorum
in habitu iudicantis sedenti presentatus,
a sanctissimis ecclesiarum patronis pro
rebus ecclesiasticis per rapinam a me
distractis

distractis et consumptis graviter et co-
stanter sum accusatus, (Matre sanctissima
dei genitrice Maria, et a beatissimis Petro
et Paulo apostolorum principibus, cumque contritia
gravatus non auderem delicta defendere,
de arbitrio presidentis pene sum addictus,
cumque reus et penis atrocibus coherto suc-
currit mihi tandem specialis meus patronus
Martyr Dionysius, qui precibus suis et
instantiis pene dilationem et penitentie mihi
tempus obtinuit, Idem ipse quasi modum
statuens penitentie, in hoc mihi spem plene
posuit indulgentie, Si ad honorem dei et
Sanctorum predictorum (quos magis offenderam)
domum divinis aptam servitiis construerem, ~~que~~ quo
promisso letatus libens vovi, dimissusque
a turpibus redii, Igitur sub certa spe re-
missionis et indulgentie peccatorum meorum,
reddentes alacri studio votum quod fecimus,
Ecclesiam in honorem sancte Trinitatis et
sancte Marie perpetue virginis, et sanctorum
apostolorum Petri et Pauli, in loco (qui dicitur
de Swenbruch) construximus, quam sublimare
et regali munificentia ditare decrevimus
Donavimus ergo dei et in perpetuum datum esse
volumus de rebus fisci nostri illic adiacentibus
quicquid ad nos spectat, tam in villis quam
mancipiis, silvis, venatibus, campis, pratis,
pascuis, aquis, aquarumve ~~decursibus~~ decursibus, Et
ea hec in usum fratrum ibidem sub monastica professione 17
~~deo~~ servientium libera traditione redigimus,
Et ut huius nostre donationis auctoritas in ~~nullo~~
omni tempore ~~stabilis et firma~~ perseveret, terminos
et circumiacentia nova locorum subnotare cu-
ravimus, Versus occidentalem plagam extenditur
Marcha Marcha quam tradidimus ~~usque~~ ad marchinghu-
num et ad aldenhorde et inde ad Yabolde-
verge, et inde subter vadum Lutre, et
inde ad Brossingeshurst, et inde ad limitem

qui stat in summitate vallis Hunnsfall / et
inde ducit ad meridianam plagam supra Warsbach /
et inde ad Bodemolosten stamph / et inde ad
Gebach / et inde ad Kirchdale / et inde ad
Bugoldeshage et inde ad Bisbrosses motis
usque ad Bodebrun / Ad occidentalem vero pla-
gam usque ad Lutembach et Berenbach et inde
ad Erlebach / et inde ad Grunbrunnen / et inde
ad Sterichscheit / Ad septentrionalem plagam
usque ad Eichenberg / Locum autem ipsum (quem
singulari amplectimur dilectione) undique
denique ab omni servitutis oppressione
liberum sub regali volumus esse tuitione
ita videlicet ut nullus iudex publicus / nullus
de iudiciaria potestate cuiusque potestatis
vel negocii in ipsa marcha / sine patris mo-
nasterii licentia exercere vel habere presumat
nec homines ipsius loci constringere / vel ad causas
audiendas aut freda vel tributa solvenda
Postremo nihil penitus ab eis audeat exi-
gere / illud etiam pari decernimus auctoritate
ut nullus potestatem Nemetensis Civitatis
vel alicuius ecclesie aliquam ibidem dominandi
vel quaslibet causas agendi habeant facultatem
Sed sub nostre immunitatis defensione omnia
illuc pertinentia pater monasterii cum
fratribus sub libero et quieto possideat / ad
hec Monetam in se habentem imaginibus et
litteras expressasque similitudine Ne-
metensis monete eidem loco concedimus /
Cuiusque nostre auctoritatis donationem ratum
et firmum esse volumus / et homines eiusdem
ecclesie per omnes fines regni nostri libere
negotiis suis insistant / ita videlicet
ut nulli debitum theolonei persolvant
et nullus iudex seu quilibet cuiusque
ordinis persona in eorum res violentiam eis
aliquam inferre presumat / fratribus autem
ibidem

ibidem deo servientibus / et eo ~~devotius~~
devotius et tranquillius sancti ... con-
fessoris ordinem custodiant / liberam inter se
eligendi sibi abbatem donamus potestatem /
Cui abbati omnibusque ei succedentibus /
hoc speciali concedimus privilegium
dignitatis / ut in ordinibus et ... possit
Ministeriales. promovere ~~ministeriales~~ ministeriales
quoscumque de familia tali honore dignos
iudicaverit / Omnes etiam Ministeriales
eiusdem ecclesie de domino abbate accipiant
Advocatus beneficium / solique abbati serviant / nec
aliquam potestatem super eos advocatus 10.
exercere audeat / nisi forte de aliqua
inobedientia / quasi ad rebelles illos Mi-
nisteriales constringendos abbas advocatum
invitet / reliqua vero familia legittimo
more et tempore / ter in anno pro iusticia
facienda / ad placitum advocati debent
convenire / et in servitium advocati si opus
est / singuli singulos denarios solvere /
Immunitas. exceptis hiis qui sunt de immunitate /
Quod si de hiis placitis absens fuerit
advocatus / nichil ei de hiis denariis
debetur / nisi in servitio regis esse pro-
betur / Ut autem hec nostra traditio, et
iuris et concesse dignitatis institutio,
stabilis et inconvulsa iugiter perma-
neat / cartam hanc inde conscriptam / an-
nuli sigilli nostri roboratam signavi-
mus / Datum quod fecimus in ipso
Monasterio mense Madio die XI^a / [Anno Christi DCXXIII. de hoc Nauclerus et Mutius. [?]]
Anno Regni nostri VIII° in Christi nomine
feliciter amen / Dagobertus Rex. J.

Item ex alia littera ipsius Dagoberti Regis.

Dagobertus Rex Francorum, viris Illustribus, ducibus, Comitibus, domesticis, vel omnibus gentibus tam presentibus quam futuris, Illud ad stabilitatem Regni vel remedium animae nostrae pertinere credimus, Si petitionibus sacerdotum in quo auribus nostris patefecerint ad effectum perducimus, Ideo cognoscat magnitudo seu utilitas vestra, quia nos ad suggestionem viri venerabilis Ratfridi abbatis de monasterio Wissenburgo balneas illas seu thermas in pago Auciacensi sitas (quas Anthonius et Hadrianus quondam Imperatores suo opere edificaverunt) ad Monasterium (quod dicitur Weissenburg) et est constructum in honore Sancti Petri in pago Spirensi, visi fuimus concessisse cum omnibus et cum ipsa marca ad ipsas balneas pertinente, que venit de ambabus lateribus usque in fluvium Murga, et de una ~~parte~~ fronte ad partem occidentalem rasta una, et de alia fronte ad partem Orientalem leuvam ad sex, quas homines loci illius sibi dicunt rastas sex. propter [illegible] sunt. Ex his ergo satis constat quanta religione et devotione erga deum, pietate erga ecclesias et iustitia in subditos excelluerit, ut non immerito inter Sanctos et electos dei sit connumeratus, nam et plures alias ecclesias et edificavit et dotavit, Huius providentia christiana fides apud Traiectum antea seminata firmius stabilita, ubi idem Rex (sicuti testatur beatus Marcellinus in vita Suidberti Episcopi) construi fecit ecclesiam in honore domini Thome apostoli vel secundum alios Thome et Martini, Quam barbari ac frisii successu temporis solo equaverant, ista et clare intelligatur christiana fides, in his regionibus et precipue Traiecti incepisse vigere, a tempore quo Reges francorum illam suscepere, longe ante adventum Suitberti aut Willibrordi, nec Episcopi Colonienses ab antiquo vendicare volebant iurisdictionem ecclesie Traiecti, que etiam ante tempora Dagoberti fuit Episcopalis, habens villas et possessiones, et a Clotario primo viro, ac Theodeberto regibus, bonis et privilegiis dotata et

Balnea Anthonini Adriani.

Iste Thermae sive Balneum est hodie oppidum Baden, primum et principale oppidum Marchionatus Badensis, a quo tota regio [illegible] nomen accepit, quod oppidum Baden cum Stolhofen, Ettlingen (quae tunc temporis murata non fuit, sed villa aperta) Fridericus Barbarossa quum Marchionatum Baden circa annum 1153 instituebat, Monasterio Wissenburgensi ademit, atque [illegible] adiecit, auctore [illegible].

Traiectum

Ecclesia S. Thome apostoli a Dagoberto Rege construitur circa annum Domini 642.

(19) Anno 678. Willfridus Eboracensis episcopus a sede sua ab Egfrido Rege pulsus, ventoque itinere flante favonio pulsus est in frisiam, et primus ibi opus Evangelicum coepit, teste Beda.

Episcopalis sedes Traiecti ante tempora Dagoberti fuit

Errant qui id astruunt, Nam Wilibrordus consecratus est episcopus ad predicandum gentibus, cui postea Pipinus donavit castellum ~~[illegible]~~ in loco tenuit, in quo sedem cathedralem collocavit, auctore Beda, [illegible] Sigeberto.

ut scribitur, et in cronicis et in vita domini
Bonifacij plenius declaratur. Sed Francia ab
barbaris iterum oppressa et successiue respi-
rata, Dagobertus tandem Mediomatricam ve-
niens (que Metis dicitur) ex consilio pontificum — Anno vj c xL.

Sigisbertus rex Austrasie fit A° 640

et procerum filium suum Sigibertum (Maiorum) in regno
Austrasie sublimat, eumque sancto Cuniberto
episcopo Agrippinensis ciuitatis et Pipino domini patri
sancte Gertrudis commendat, et cum regnasset
annis xxxiiij, migrauit ad dominum Spinogelo
villa territorij Parisiensis, circa annum salutis
DC.LXV. secundum alios DC.xliiij. Platina in
vita Honorij pape. Eodem tempore Dagobertus
Francorum rex vir callidi et astuti ingenij
ac consilio minus quam manu promptus moritur,
cuius animam e manibus demonum eripiendam
Inferno prope attingentem liberatam ferunt Dioni-
sij et Mauritij martyrum ac etiam Martini confessoris
auxilio, quos semper dum vixit et patronos
coluit, et templis honoratiores reddidit. Cla-
ruit sub Heraclio et Constantino eius filio et
Justiniano Minore Imp. Aug. Magnam inuenio
diuersitatem temporis et annorum, quod scriptores
varios colegisse haud dubium est, cum secundum
aliquos Heraclius Lvij. loco ab Augusto
arripit imperium circa annum salutis DC.xij
qui cum suo fere imperauit annis xxvij (xxxi) et
obijt anno DC.xlij. ubi error circa annorum
inuenitur. Regino vero affirmat Dagobertum
obijsse anno DC.xiij. Sanctus Ado Viennensis
testatur Heraclium imperasse annis xxvij
et filium eius Constantinum mensibus sex. Con-
stantinum vero eius filium annis xxviij et
Dagobertum sub Justiano Minori filio Con-
stantinj obijsse, regnasseque annis xliiij, quod
ex hijs approbandum sit, relinquimus prudentiori
lectori discutiendum, in sequentibus tamen post
imperium translatum ad Francos et Germanos
certior inuenitur annorum supputatio.

Dagobertus rex obijt anno vj c xlvj. 19na febr. Indic. 4ta cui successit Clodoueus 2. Rex Francie, quem pater ante biennium ad regnum assumpserat.

Hic fuit abbatis Vrspergensis qui scribit eum patri Lotario anno 631 successisse, et obijsse anno 665: quod regnasset annis 34.

forsan D.C.xlvj.

Massaeus. Anno domini vj c xj Heraclius factus est imperator. A° 612 natus est illi filius Constantinus, quem pater anno tertio regni sui indict. prima consortem imperij legit A° 612.

Anno sexcentesimo septuagesimo octavo Wilfridus Episcopus a sede sua Eboracensi pulsus est ab Egfrido Rege, et Romam iturus et coram apostolico pp. causam dicturus, ubi navim conscendit, flante favonio pulsus est Frisiam, et praedicabat ibi Christum etc. Et quod postmodum Wilbrordus Episcopus complevit / Ipse (scilicet Wilfridus) primus ibi opus Evangelicum coepit / vide hic Beda fol. 245. 223. et [illegible] Dagobertus Rex obiit a° 646 / Agatho coram quo dictus Wilfridus causam dixit, fuit pp. a° 679. Beda moritur a° 735. et vixit annos lx. /

Sigibertus Rex Austrasiae a° 640. /

Anno DC. XL

Sigibertus itaque a patre Dagoberto XLIIII succedens, Rex constituitur Austrasiae //
Anno D.C. xlvi^to / qui Sancto Koniberto dedit
Episcopo Traiectensi item abbatiam [illegible]
quod id aliter intelligendum est / quia de Ultraiecten-
sium in catalogo Episcoporum Tongrensium / et etiam
Traiectensium ad Mosam nullus denominatur inter
Episcopos hic nominatus / ex quo clare liquet
apud Ultraiectum ab antiquo fuisse sedem
Episcopalem / licet nomina et series pontificum nobis
per desolationes barbaricas sint incognita /

Dagobertus Rex filium suum Sigisbertum Austrasiis praefecit / Et a° 646 defuncto Dagoberto Rege successit ~~Clodoveus~~ Clodoveus II quem pater Dagobertus ad regnum assumpserat

Sede Episcopale ab antiquo fuisse apud Traiectum author dicit, quod non est [illegible]

S.to Koniberto qui [illegible] cono et Komiarius [illegible] datur Episcopatus Traiectensis ad Mosam [illegible] [illegible] Non tamen [illegible] [illegible] Traiectensis [illegible] sed semper Tongarensis vocat Episcopus, quod ad [illegible] ex bulla Formosi [illegible] qui obiit circa [illegible] ubi Francorum [illegible] post S. Lambertum Episcopum [illegible] Tungrensem Episcopum /

Hic testante Reginone ex Regintruda puella anno dñi [illegible] xxxiii //
genitus / Sancto Amando Eluonensi cum bene-
dicenti / dum nemo responderet / xl^mo die factus
loquutus et dixisse Amen / Alibi tamen legitur
natus ex Mathilda Regina uxore sua Clodoveo /
Hic Sigibertus filium parvulum habuit nomine

Eluona palus alias Eluonis palus in qua constructum Cenobium S. Amandi.

Grimoaldus Maior dom.

Dagobertum / qui a Grimoaldo filio Pipini
Maiore domus constitutus Episcopus [illegible] Pictaviensis /
unde magna postea questio suborta est / Obiit
et Sigibertus sub Justiniano Minore / Anno dñi vi^c Lx
Iam non est animus Regum Francorum successiones
ordinemque hic describere, sed ex intervallo vos
facere indiciam / prout res expostet / A
quibus certa traiectensis reperit incrementa /
et successu temporis Martinus et Pippinus
Junior filius Ansigisli (regibus decadentibus)
ducabantur in Austrasia / Martinus dolo Ebroini
occiditur / Pippinus genuit ex Plectrude nobili
femina uxore sua Drogonem / quem Ducatui Campaniae
praefecit / et Grimoaldum Maiorem domus Regis
Childeberti / qui habebat Radbodi ducis filiam
Theudsindam uxorem / et patrem egrotantem visitans
a Rangario Frisone interficitur / in basilica
Sancti Lamberti Leodii / Ex alia vero femina
Alpaide scilicet genuit extra matrimonium Carolum
qui cognominatus est Martellus / Adhuc vivendo /
Pippinus multa bella gessit contra Radbodum
gentilem Frisonum ducem / et cum obtinuisset
principatum sub diversis Regibus scilicet Theodorico /
Clodoveo / Childeberto / et Dagoberto iuniore /
per annos xxvii / mortuus est anno incarnationis
dñi [illegible] D.CC. xiiii^to / mense Decembri / filio xvi die / in die [illegible]
relinquens /

Pipinus Junior Harstallus regnare cepit Austrasiis et Brabantinis a° 685

Drogus dux Campaniae ob. 699

Grimoaldus interficitur

(19

Rangarius Friso interfector Grimoaldi. + Rekinhart

Carolus Martellus.

Pipinus Junior Harstallus moritur a° 714 16 decemb. a° regni Austrasiae sui 29

Nota hic legitur de Sancto Cuniberto Coloniensi archiepiscopo et de eo
[illegible] apud abbatem [illegible] tuitiensis [illegible] monasterii
folio 98 [illegible] non est de translatione superiori intelligendum/
[illegible] ibidem, rursum [illegible] tercia, vel alia multis [illegible] subsequentibus
[illegible] sub Willibrordo [illegible] sub Bonifacio, sed facit [illegible]
[illegible] Traiecti ad mosam, [illegible] in hoc [illegible] intelligendum

Donatio civitatis [illegible] ad Balduinum

[illegible] Willibrordo, [illegible] Civitas, [illegible] castrum [illegible]

[illegible] privilegia [illegible] (14) [illegible]

et villa [illegible]

[illegible] Ragimus[illegible]

[illegible] villam [illegible]

quod [illegible] traiecto [illegible]

Carolus Martellus fit Dux Austrasie et Braban[tie] Anno dnj vij^c xiiij.

Donatio Palatij veteris.

Donatio Ciuitatis Traiect[ensis] cum appendicijs.

Relinquens eundem Carolum heredem principatus
suorum. Hic Pippinus junior expulit Radbodum
Traiecto, ~~Et~~ et Christianis tutius habitandum [decreto], contulit
Sancto Willibrordo palatium vetus a Regibus et
antecessoribus suis constructum, et in parte ciuitatis
inhabitandum, ubi habetur in Analibus Fuldensium,
Et Ciuitatem ipsam cum suis appendicijs
regali donatione concessit, prout et successoribus
suis Episcopis Traiecten[sibus], teste beato Marcellino.
Paulus diaconus Forojuliensis libro vj^to. ita inquit.
Apud Regnum Francorum tunc temporis Pippinus
obtinebat principatum. Fuit autem vir mire
audacie, qui hostes suos statim aggrediendo
conterebat. Nam super quendam suum aduer-
sarium Rhenum transgressus cum uno tantum
satellite iuit, eumque in suo cubiculo
residentem cum suis trucidauit.
Bella quoque multa cum Saxonibus et maxime
cum Radbodo Frisonum duce fortiter gessit.
Hic etiam alios filios habuit, sed ex his pre-
cipuus extitit Karolus, qui ei post in prin-
cipatum successit. Et paulo post. Apud Francos
quoque iam dicto Pipino vita exempto (circa annum
DCCXIIII) cuius filius Karolus (de quo premi-
simus) licet per multa bella et certa-
mina de manu Raginfridi principatum
abstulit. Nam cum in custodia teneretur
diuino nutu ereptus aufugit, ac primum contra
Raginfridum paucis bis terque certamen
iniit, nouissime eum apud Vinciacum magno
certamine superauit, cui tamen unam hoc
est Andegauensem Ciuitatem concessit ad
habitandum, cunctam vero Francorum gentem
ipse gubernandam suscepit.

Carolus Martellus circa annum dnj 728. monasterio infra muros Traiecto castro sito, contulit ipm castrum cum suis appendicijs, etc.

Catalogus Episcoporum Traiecten[sium].

Post verbum Euangelicum iamdudum in ulte-
riora Germania seminatum, et postea barba-
rica incursione gentilique feritate extirpatum,
Episcopis Traiecten[sibus] (de quo superius mentionem
fecimus) sedibus debito, aduenit de Britannia

dum viri, sub moribus, et religionis sanctitate
conspicui, quorum maiores ex nobilibus Anglis
originem ducere, quo eos consonantia Ger-
manicae linguae ad facile eos intelligendum
promptius animabat. Angli enim et Saxones
et Marsi qui paulo ante Britanniam occupaverant,
egressi fuerant ex Germania Inferiore,
horum dux et rector primus Willibrordus
(postea Clemens) undecim fortissimorum Christi
militum ad numerum apostolorum stipatus caterva,
ex quibus Swibertus proxime iungitur
loco. Item Acca, Wigbertus, Willibaldus
et Winebaldus fratres, Lebuinus, Ewaldi duo,
Werenfridus, Marcellinus, Adalbertus,
directi ab Egberto archiepiscopo Eboraci, tanquam
robustissimi athletae ad fructiferum plantandum
verbum Dei in Frisiis, et Saxonibus, quod
antea circa annum salutis christianae D.C.LXXVII. 677.
per Wilfridum primo Augustaldunensem ac
Marciorum, postea Eboracensem archiepiscopum,
regnante in Frisia Aldgillo; ac deinde succe-
dente Radbodo huius in regno, per Wigbertum
ac comites, in corda idolatriae obnoxia
frustra iactum, statim evanuerat. Hi vero
assumptum munus graviter obeuntes
glorioso cursu, vita fruendo, indomita colla
Christo subiugantes, partim sanguine, partim
morum sanctitate, et exemplo ipsum confessi
sunt. Nam successu temporis Willibrordus
archiepiscopus Frisiorum a Sergio papa consecratus
Traiecti sedem constituens, aptam ab eo
conditam illustrat. Swibertus ~~itidem~~ Verdensis episcopus
post sedem per Frisiorum ac Saxonum provincias
late dedicatam, in insula Rheni (quae Ger-
manice Keyserswerdam vocant) quievit, clarus in
vita, et post mortem miraculis. Acca episcopus
cum ecclesiam Augustaldunensem aliquandiu
rexisset feliciter obiit. Wigbertus presbyter apud
Fostelandiam insulam a Radbodo rege [illegible]
pro Christi nomine. Willibaldus, [illegible]
Eistatii episcopus in pace obdormit. Winebaldus
et sub Heidenheimensi monasterio praefuit
abbas. Quorum germana fuit diva Walburgis
virgo patrona in

Angli Saxones possidere ceperunt Britaniam Anno 448. Massaeus, item Beda et Nauclerus et Urspergensis.

Willibrordus cum aliis XI sociis venit ad castellum Traiectum Anno 690.

Egbertus Archiepiscopus Eboracensis.

S. Wilfridus Eboracensis Episcopus primus in Frisia opus evangelicum cepit, quod Willibrordus complevit. Scribit Beda in vita S. Wilfridi. Haec acta sunt anno 680 aut 681 sub Agathone pp.

Wigbertus.

Willibrordus consecratus a Sergio pp. Archiepiscopus Frisiorum Anno ~~696~~ 695.

Abbas Urspergensis dicit eum ordinatum episcopum ad praedicandum gentibus anno 695 quia consecratus est in die S. Caeciliae feria secunda, quod festum eo anno [illegible] evenit die Lunae sive feria 2a.

S. Swibertus a S. Wilfrido Episcopo Merciorum in Anglia consecratus Episcopus per Bartholomaeum [illegible] 4to Iustiniani [illegible] Marcelli [illegible] obiit [illegible] ao 717 ao aetatis suae 69. [illegible]

Ex Munstero fo. 645.
Richardus rex Anglorum [illegible] in Italia, relictis filiis Willibaldo, quem Bonifacius episcopus [illegible] Ao. 745. Wunibaldo [illegible] in Heidenheim fo. 582. et filia Walburga abbatissa in [illegible] mortua Ao. 776.

Eijchstadt oppidum [illegible]

In Heidenheim sunt duo monasteria, quae instituit dictus Wunibaldus; in uno fuit abbas, et in altero soror eius Walburgis abbatissa.

Fostelandia insula ad albim sita nunc hylgerlandt vocat(ur)

Hebrinus qui apud Dauentriam quiescit [illegible]
patrona nostra / Leuinus et duo Ewaldi apud Gandauum — hic non est Liuinus qui apud gandauum duo [illegible] martir, sed Lebuinus qui apud Dauentriam quiescit
sacro martyrio coronatur / Ewaldi item duo / albus
ac niger sacerdotes apud Nabiam christum
confitendo passi sunt / **Werenfridus** presbyter apud Ali
ssonem nunc Elst in pace quiescit / **Marcellinus**
presbyter predicatione sua Saliis francos ac gentes
circumvicinas convertens plenus dierum moriens
Dauentriam adornat / **Adelbertus** Leuita ac postremus archidiaconus Traiecti, filius
Edilbaldi Regis deirorum cuius pater Sanctus — 26.
Osswaldus rex et martyr / qui pro Christo diuitiis
seruitium in loco dicto Egmunda solenniter
requiescens / usque in finem vite plurimos ad fidem
vitam convertere non cessauit / obiit 7. Julii kl. hi omnes de
meritis eorum atque vite sancte et domestici
dei habiti / adhuc nostra tempestate singulis in
locis venerantur / quorum gestis hic parum immoraduri
duxi / cum ea prout a claris auctoribus in
scriptis redacta sunt sermone germanico tradidimus /
et in lucem emisimus / ut qui volet lector re(s)
amplissime videre poterit /

Anno itaque salutis D.C.XC. Willibrordus natione
anglorum gente saxonum / patria prouincie
Northhumbrane / anno etatis sue XXXIII.° cum
sociis applicuit castrum Traiectum / tunc per Radbodum — Radbodus Rex Phrysiorum occupat traiectum / 690.
Regem frisonum occupatum / qui postquam illo
aduenisset / instituit sibi talem viuendi normam /
qualem in primitiua ecclesia legimus obseruatam
ab apostolis / Christum quoque ac in citeriore frisia
constanter euangelisans / sed nihil proficiens
propter tyrannidem Regis / ipsum Pippinum anno dominice incarnationis — Willebrordus presbyter accedit Pipinum harstallum A.° 692.
accessit principem accessit / gratanter ab illo — Pipinus crassus ab harstal. Maior Domus.
susceptus / dignum duximus hic inserere obstinatam
mentem ipsius Radbodi / Adductus enim per — Obstinata mens Radbodi
predicationem beati Wulfframi archiepiscopi Senonensis in villa frisie Ftrechtwouda — S. Wulfranus archiepiscopus Senonensis. quem Jacobus [illegible] scribit obiisse de 820. et [illegible] [illegible] gandauii:
et baptizaretur / intincto iam pede [illegible] interrogabat
ubi nam maior esset numerus Regum ac Nobilium
frisonum / in celesti Regione / aut abisso tartarea /
Audiens ergo ab ipso Episcopo eos omnes damnatos
qui absque baptismate obiissent / retraxit illico e baptismate
pedem / inquiens / satius esse nunquam fore ressurrecturus
(quorum consortio careat) requirat etiam apud inferos
quam cum pauis associari superis / et paulo
post

Mors Radbodi

Burdo fluvius

Duo Sepe [?] iuxta [illegible] fuit filius [illegible] Radbodi.

4 Id. Septemb. a° 734. Carolus Frisiam aggressus, Popone duce Frisiorum in multis partibus [?], et Frisiam sibi subiugat.

Ferunt etiam tertium [?] Carolum [illegible] filio dicto, duce Popone [illegible] interemptum Anno tertio post obitum Pippini patris, qui decessit Anno DCC. xiiii to. Cronica Leodiensium Episcoporum [illegible]

(ipsa videlicet hiberna die) (a° 719. secundum Sigebertum Gemblacensem)
Post secutam mortem superius, quamvis nonnulli
reliquerint in scriptis, ipsum propter Burdonem
fluvium a Carolo fuisse occisum, Verisimiliusque postea
Radbodo ex Traiecto ac citeriore Frisia ejecto
Anno DC.xiiii. Willibrordus illo demum ad Frisiam
remissus, proposito edicto [illegible], Cum
quibus Frisiantibus molestiæ quidquam inferret
quamplurimis Christo acquisitis, Traiectum rediens
circa ruinas Ecclesiæ ibidem in Episcopio, sub
honore divi Thomæ apostoli a Dagoberto Rege
nuper edificatæ, fundavit Oratorium in honorem
Sanctæ Crucis, Baptisterium in eodem consecrans
ut volentibus confugere ad fidem, sacramentum lavacri
propter multitudinem [illegible], Anno salutis D.C.xcvi
deputatis ministris, qui sacris obeundis et hymnis
divinis laudibus cantandis sedulo incumberent
Anno eodem Willibrordus rursum ~~arcessitur~~
accitur a Pippino, a quo propter eloquentiam
et doctrinam aliquamdiu detentus, sequenti Anno
dirigitur Romam, ad Sergium Summum pontificem
qui eum Archiepiscopum, nedum Frisiorum, sed et
gentium circumvicinis consecravit, in æde ac
die natalicia divæ Cæciliæ virginis et Mar-
tyris (feria 2a) imponens ei nomen Clementis, Anno
scilicet DC.xcvi, Reversus itaque (anno 696) ab urbe et hi-
lariter acceptus a Sancto Swiberto plerasque
nationes in fidem Christi susceptas, et apud Traiectum
numerum fidelium valde adauctum, accedens illuc
superedificavit in fundo prioris basilicæ Sancti
Thomæ apostoli iuxta arcem, Ecclesiam Cathedralem
quam et in honorem Sancti Martini Episcopi Turonensis
dedicavit unacum Swiberto et sociis Anno
DC.xcvii, quam et sedem suam [illegible] con-
stituit, collocatis ibidem Canonicis Cenobitalibus
hoc est communi et claustrali vivendi lege observantibus,
non enim fuerunt Monachi ut nonnulli volunt
eius seculi [illegible] eos ita nominaverint,
qui testatur libro primo de Bellico Persico, Christi
amore Sapientissimos verum Monachos, et ad custo-
diam finitimum arcibus propositos, sed Canonici
ubi qui Regulam divi Augustini aut beati
Isidori tunc profitebantur, per universas Ger-
maniarum et Galliarum ecclesias, Nam et Mo-
nasteria,

Oratorium hoc Willibrordus ipse cum abbate primo construxit [?] [illegible] a° 696.

Oratorium S. Crucis sive S.ti Salvatoris fundat. a° vjc xcvj quod modo Ecclesia S.ti Salvatoris dicitur, habens etiam Baptisterium, in qua Willibrordus eodem tempore suam Cathedram episcopalem constituit, et ubi episcopi usque ad Balduinum de Clivis [illegible] (Episcopi [illegible] extra Traiectum sepulti) inhumati leguntur, ut hic epistola S.ti Bonifacii et alicubi [illegible] sedem cathedram episcopalem inter ipsam Ecclesiam et S.ti Martini fuisse satis declaratur,

Ex vita B. Ludgeri Epi. sub Alberico Epo. Erat Traiecti Oratorium quod olim B. Antistes Willibrordus in honorem S.ti Salvatoris et construxit et dedicavit,

Willibrordus consecrat. Archiepiscopus Phrisiorum Anno vjc xcv.

Festo B. Cæciliæ virg. consecratus anno DC.xcv. feria sexta quo anno dicit abbas Urspergensis S. Willibrordum consecratum esse. Theofridus scribit eum Frisiorum Archiepiscopum consecratum Romæ a° vjc xcvj. Iudice [?] viij. x kl decembris. Alius qui communiter Willibrordi vitam descripsit [illegible] a° 695 et postea edificavit ecclesiam quam consecravit in honorem S. Crucis et Beatæ Mariæ in qua cathedram constituit.

Ecclia Cathedral. edificat. in fundo Basilicæ S. Thome iuxta arcem a° vjc xcvj. Eadem anno 697 consecrat.

Canonici cenobitales non Regulares proprie, ut hodie loquimur, sed liberi, et sine professione, intra claustrum tamen, in communi [illegible] sub Episcopi obedientia viventes, [illegible] in natalibus sanctorum Belgii et in lib. de Canonicis,

Anno Imperij Constantini filij Leonis 3. anno

27. Indict. 14. Zacharias pp. Coloniam fecit

metropolim pro [illegible] 1163.

~~qui fuit annus 743.~~

Anno Imperij 24 [illegible] Constantini Indict. 11. In

principio anni [illegible] Bonifacius scribit ad Zachariam pp.

se audivisse a principibus Francorum, Francos

plus quam per ~~octo~~ tempus LXXX annorum synodum

non fecisse, nec archiepiscopum habuisse &

loquitur et eadem hac epistola de parte Franciae regni

quae erat in potestate Carlomanni Francorum principis

et est scripta de celebratione concilij ~~equo~~ [illegible]

1o Carolomannus, ~~quod~~ dicitur celebrasse anno 742 / tamen

scripta anno Constantini et Indict. videtur ~~facta~~

anno 743 / computando annum Constantini ab anno 719

~~et annum Leonis patris ab anno 716~~ /

Vixit Bonifacius ad annum Imperij Constantini [illegible] Indict. [illegible] | post 29

~~[illegible] bonifacij reputandos [illegible] 718 [illegible]~~

Dann a° 751. / a° 735. [illegible]

[illegible] hebt uwen brieff by brenger [illegible]

[illegible] dat gy begeert te weten off [illegible]

[illegible] my [illegible] ende [illegible]

wille ontfangen [illegible] wert dat

[illegible] want [illegible] der [illegible]

[illegible] der ~~[illegible]~~ [illegible] vor [illegible]

[illegible] ~~[illegible]~~ daer ander [illegible]

[illegible] dat gy [illegible]

[illegible] wilt na der [illegible]

Beda dicit Willebrordum ordinatum episcopum [illegible] et obijsse [illegible] anno 739 [illegible] quod [illegible]

A. b. Beda ven. pbr circa anum dm 734.
Etatis vero sue 72 anno, diem obiit,
et in sanctorum cathalogo conpilatus est.
Cuius corpus ad Dunelmensem maritimam urbem postmodum delatum [illegible]
in divi Benigni basilica condetum est.
hec fr. Jacobus phi bergomensis in chronicorum supplemento.
Idem edidit de gestis anglorum libros quinque.
Idem anglorum Chronica minoribus libris suis usque annum dm vii^c vi perduxit
et Chronicam suam in maiori libello usque ad annum dm vii^c xxv perduxit.
ht. Vespergen.

S. Marcellinus

S. Vuillerinus primus canonicus ecclesie cathedralis traiecti et tandem Epus Werdensis monasterii. obiit vi. nonas Martii a° vii^c xxvii.

Monasteria ab eodem constructa sunt, in quibus
Monachorum et virginum ad differentiam Cano/
nicorum congregationes constituit. Et beatus
Marcellinus testatur in vita Swiberti, Sanctum
Willibrordum primum Canonicorum collegium condidisse
Traiectensi ecclesie, ob virtutes, pura intentione
spe singularis retributionis dereliquisse mundum,
Christo sincero corde servire statuisse, in Mo/
nasterio Werdensi factum presbyterum, sub eodem
Suidberto, abstinentie et continentie celebrandeque
virtutum divinis fratribus dedisse documentum.
Tandem Bonifacium sibi (scilicet Willibrordo) deputans
successorem, plenus dierum, magnoque sibi apud
mortales relicto desiderio, terrena felici commercio
in eterna vitam commutans, quievit in domino Anno
DCC, ~~XXXVI~~ xxxix. Epternaci sepultus. Theofridus
vero abbas scribit, ipsum decessisse anno DCC.
XXXIX, Indictione septima, anno ordinationis eius
XLVI°, Etatis LXXXI, Anno Caroli ducis (27)
XXXI. VI. idus novembris. Huius Sanctissimi viri
meminit Beda presbyter, Ado Viennensis archiepiscopus,
Marianus Scotus, et plerique alii scriptores
insignes. Sedit annis XL. Hic ubi premissum est,
obtinuit pro ecclesia traiectensi a principe
Pippino Civitatem ipsam traiectensem, cum omni
districtu et territorio suo, atque cum iure, in
proprium perpetuo possidendam. Item a Carolo
Martello eius filio, oppidum Tiela, cum
Elste, et Castrum ac pagum de Benthem, cum
omnibus adiacentiis, ac iurisdictionem amplissime
diocesis. Sed Theofridus abbas Epternacensis
Monasterii, qui scripsit, ipso testatur sub
Henrico IIII°. Imperatore vitam ipsius Willebrordi
longiorem ceteris stilo complexus est, asserit
plerosque in augmentum divini cultus per ampla
erogasse patrimonia, ceteris ab ipso constructis.
Primo ducem Pippinum cum Blettrude coniuge
in Idus Maii. Anno xiii Regni Childeberti, tradi/
disse Integram medietatem fisci Epternacensis
a Theodardo, theodarii ducis filio, sibi relictam.
Irminam quoque dagoberti Regis filiam addidisse
partem alteram, cum villa nobis sita in pago
Tulbiacensi, a tertio sibi deravit hereditario iure possessam, cum appen/
diciis

Bonifacius Willibrordo succedit in Epatu Traiect.

S. Willibrordus ~~archieps~~ moritur a° ~~736~~. 739.

Beda obiit a° 731 sic in vaspergen.

Theofridus abbas Epternacen Monasterii

~~[illegible]~~

Aloysius in Vita Willebrordi per Bedam conscripta fo 462.
Willibrordus Rome ordinatus archiepus Frisie dm vii^c xciiii in die [illegible] B. Cecilie mart. ac inde remissus est ad sedem Epatus sui, quod est post dies xiiii ex quo in urbem venerat. donavit autem ei Pipinus locum cathedralem Epatus in castello suo illustri, quod antiquo vocabulo illorum vocabatur Wiltaburg, id est oppidum Wiltorum, lingua autem gallica traiectum vocatur.
p lingua gallica intelligit [illegible] [illegible] est germanica lingua qua traiectum [illegible] [illegible] vocatum fuit, [illegible] annis 751 - 947 - 953 [illegible] vocatum [illegible] [illegible] dicunt [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] ponde [illegible] [illegible] et a° 1300 [illegible] appellato [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publica [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Civitas traiecten donata Ecclie traiecten a Piping harstallo circa a dm 696.

Carolus Martellus

Tyela Otto I Imp. dedit circa Elst. circa anno 950.

Benthem [illegible] [illegible] circa anno 1140 sub Epo Herberto. Carolus donavit Elst et castra de Tiela et Benthem non constat.

Theofridus abbas Efter. Epternacen a° M.LXXXVIII. xiii kl sept abbas factus est, et prefuit XXVIII annis. ergo obiit a° M.C.VI. et vitam S. Willibrordi p. Alcuinum sive Albinum Magni Caroli [illegible] scriptam, retexuit post an M.C. sub [illegible] [illegible] archiepo.

Franci in gallia annis [illegible] [illegible] quingentis lingua germanica usi sunt ad annum [illegible] quo [illegible] [illegible] 450. usque ad annum 990. quo [illegible] [illegible] fuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

circa a dm vii^c ix.

Donatioes facte Monasterio Epternacen sub Willibrordo.

Petrus diuitius Louanij 1565 de Antiquitatibus.
Quod non absurda fuerit, dixerim a me nunc Ambiuaritorum
in Ampiuaritis aut Ampiuaritis detorto ita appellatam.
Nam utique constat, Andouerpos vocabulo pluralis numeri,
olim ~~populum~~ populum vocabant, quam oppidum significasse,
quod testatur Audoenus historicus in vita d. Eligij.
Multum, inquit, in Flandris laborauit, iugi instantia
in Andouerpos expugnauit, floruit hic ante annos 900.
antiquissima autem est Andouerpanorum gens, et ante
annos mille et centum, Francorum Chorographis
cognita, et ab Eligio religione christiana imbuta.
S. Eligius floruit a° dni 650.

vicijs et adiacentibus oculis / in Kal. decembris. Idem
Pippinus anno iiij° Regis Dagoberti vj non. Martij
contulit villam in pago ~~Mosariorum~~ Mosariorum — Mosariorum,
sita, et a Sterflandtes ~~[struck]~~ // — nuncupata.
ecclesie proprio per Wiltrudem ab ingenuis comparata /
et in utroque loco quod Willibrordus instituit
vitam monasticam / Carolus quoque martellus cum filius
Maior domus, auus Caroli Magni / apud
Treuiros consistens iiij idus Maij / integram
villam Adrichaimm dictam, in suburbio pagi Kinheim
super fluuium Volisena, ubi mare fluit in parte
altera, sita regio donauit testamento / Pridem // Rotingus.
Rotingus vir prepotens / delegauit ei
(Willi)brordo ad hoc, Ecclesiam in Antuerpo castello
sitam, super fluuium Scaldim / in pago Rie //
nsium / cum villis appenditijs / et tertia parte
decimarum eiusdem castelli / quod nunc est
Marca / ubi antiquitus fuit limes regni / Et cum
iam Antuerpia mundi nundinis / quod nostra ~~tempestate~~
tempestate Emporium totius Europe longe
extat prestantius / ne prisca sua careret gloria /
fuit ipse theodoricus / suo tempore / Castellum et
Marcam nominat / fuit tamen urbs uetusta
et celebris / Teste Sigibertus Gemblacensis
et Scriptor Haffligemensis testatur / affirmantes
Antuerpiam oppidum ad Scaldim et Wiltlant ad Mosam /
sita et Groningam alibi legitur ad amasim
flumina sita / nobilia emporia / clade ac rabie
Normannica / funditus fuisse deleta circa
annum DCCC. XXXVij / Antuerpia itaque diu
mansisse desolatam / paulatim propter commodi//
tatem fluminis / in vicum coaluisse / et insula
quam Scaldis efficerat completa / collocata
postmodum per principes Lotharingos ac Bra//
bantie duces / arce pro presidio / diu cauisse
portis et muris / (addi a° 1124) eoque paulatim frequentabatur
aduenis et negotiatoribus / ut crederetur breui
crescere in sedem Ciuitatem / nisi Landelina heresis
obstitisset / que eorum aliquot annis depopula//
uerat / sicuti et hodie / proh dolor Lutherana
labe non est immunis / Hic enim Landelinus /
inisset fuit pristine superstitionis (cum me//
moria tradita sit / deum priapum illic solere
coli / uiri sunt introducere ... spurcicijs
et

Marginal notes (left):

Adrichem. villa beuerwiro vicina.
kinheim pagus nunc de kennemerlant
Volisena flu. videtur nunc Velsen pagus unde nomen habeat, iuxta quem nunc Castrum Adrichem situm est
Antwerpu castellu in pago Riensium. postea Rhijensium. quod pagum Anssfridus Comes Traiectensis vocat Comitatum de Rhijen quem Antuerpienses etiam uocant Marcgraefschap slands van Rijen.

Antwerpum oppidum. Antuerpu castrum ... a° 1124
Wiltlant emporium
Groninga.

Sigebertus gemblacensis a° 1124 in castro Antuerpiensi ecclesiam ordinandam hac de ... Oppidani castri illius a quodam Tanchelmo seducti ... sub a° 1129. Norbertus Antuerpiensis ad Antuerpiensem atque ... ad regimen ... nominatos patres destinauit.

Landelina heresis ~~ab~~ Tanchelina.

Landelinus a° mcxxiiij alij Tanchelinus.

Marginal notes (right):

kinhem pagus nunc kennemerlant
volisen. nunc Velsen flu:
Antwerpu a° 1124 legit^r ~~quod fecerit antiqua villa~~ ato Rhijensium
emporium sita circa ostium mose ... a° 1124 ... a normannis deleta gemblacensis.

Gregorius 3. approbat 4or episcopatus a Bonifacio in Bavaria institutos anno imperii ~~Constantini~~ Leonis 23, et Constantini filii eius anno imperii 20, Indictione 8, 4 kal. Nov. Hoc est ~~circa~~ anno Domini ~~[illegible]~~ 739.

~~vel hoc obiit [illegible]~~ circa annum 741. — capitulo (?) [illegible] papa (?) [illegible]

Zacharias papa Romae concilium celebrabat anno Constantini imperii 26. die 25 octobris Indictione 14. In quo Bonifacius vocatur archiepiscopus provinciae Germaniae. In eodem concilio fuit lecta epistola ad papam Zachariam ~~a concilio~~ a Bonifacio scripta, in qua idem Bonifacius narrat [illegible] propter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quem ei Gregorius 2. in Germania [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

Actum circa annum 745.

Dem werdigen herr [redacted]

[redacted] ten dem [illegible]

meinem gunstigen lieben herrn

Wineta quondam fuit urbs celeberrima et dicitur emporium urbibus incomparabilis quam Billungus (?) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in ostio Odere fluvii que praestabat barbaris et grecis in circuitu nobilissimam stationem. Munsterus fol. 760 et 771.

Nota Gregorius hic [illegible] a papis Gregorius
et Zacharia. [illegible] Bonifacius [illegible] [illegible]
Leonis [illegible] imperatore anno 717 [illegible]
Constantinus eius filius anno 719.

[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Maij~~
~~et [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible]~~ anno 719.

Eerwerdighe heer V. [illegible]
dat icke ter bedunen [illegible]
end kan geen gelt da[illegible]
Corpus is got sy gelo[illegible]
dat selve begyn niet [illegible]
heb icke suus lange [illegible]
ghebeden hebbe sulckes [illegible]
sulckes werd tegen v. [illegible]
een cleyn mildt [illegible]
ontfanghen voor [illegible]
end daerom voor [illegible]
v. E. sulckes niet [illegible]
vrientschap of icke [illegible]
gesat en konde [illegible]
icke wil v. vrientschap be[illegible]
dan den almoghenden [illegible]
so en weet icke [illegible]
rusten

et fastuosus deditus, et suo potentia sequacium virorum
ac mulierum manu defendens, contra alios in
certamen suam inuare coegit, militibus aliquot
hominum stipatus, Circa annum M.C.XXIIII:
quod ex epitaphio apud Monasterium premonstra/
tensium reperto (cuius exemplar a doctissimo
viro Petro Egidio Archivario Antwerpiense scripto
nobis traditum hic subnectimus) satis apparet.

S.t Humbertus. qui vocatur De Sancto Humberto Episcopo Antwerpiensi. Magdaburgensi.

Norbertus Archiepus Magdaburgensis natus de Santhen [illegible] Humberto, [illegible] illustri stirpe Francorum germanorum [illegible] Hic Norbertus [illegible] author fuisset ordinis Premonstratensis vocatus est ad [illegible] Antwerpiensem ad extirpandam haeresim Tanchelini, huic Norberto [illegible] Clerici Antwerpienses [illegible] e manu Episcopi [illegible] reddiderunt, circa annum 1124 tandem idem Norbertus circa annum 1126 consecratus Archiepus Magdaburgensis, et moritur octo idus Julij anno MCXXXIIII. [illegible]

Praesule qui meritis fulges Humberte choruscis
Inter coelicolas clarus felicia ducis
Ocia, et excelsi Regis decoratus in aula es
Cuius ad exemplum vite ac moderamina quondam
Barbara doctrina [illegible] est Antwerpia Christi
Belua [illegible], tollens [illegible] dare iussa est.
Et dux Coenobii [illegible] est, quo moribus atque
Religione pia felix radiat [illegible]
Heresis prostratos presul mitissime servos
horrida viperis rabies quos morsibus urget 28.
[illegible] arte dole [illegible] Olimque
[illegible], unde decus tibi laus et gloria praestas
Et virtute tua, nobis placidam ingere mentem
tranquilla da pace frui, da corde serena
[illegible]
[illegible]
fac pietate fides crescat, [illegible] alta,
[illegible] amor studiis, [illegible]
ut tuas laudes meritas persolvere nobis
detur, et eternum vobis placare parentem.

Quod idcirco subscripsimus, quia magna
invenimus inter Traiectenses, [illegible]
et Antwerpienses certas fuisse concertationes
[illegible] templum apud Antwerpiam
divae Walburgae, [illegible] Willibrordi dicatam,
[illegible] donationem [illegible]
[illegible] in [illegible]

Heribaldus insuper clericali dignitate fulgens
tradidit in pago Marsum (dicto in ostio) in ora Mose flu.
[illegible] basilicam, Angelboldus
vero villam Waderloo, in Taxandria super
fluvium Dumella, Engilbertus quartam quae
[illegible] sibi erat in villa Eristoh (Ereslo) [illegible]
et alsem villa integra, Ansbaldus [illegible]
possessionem suam in Herkenstein villa distena,

Marsum pagus.

Waderloo sup. flu. Domella in Taxandria.

Erestoch.
Eresloh habet
Alsem.
Herkenstein
Distna. i. Disten. alia exemplaria hnt Disena.

P.a. [illegible] 1565 [illegible]

Mulnehem. ~~Mulnehem.~~ | Riuera. Riuera | Basilica in Millinga | Mansus septem cum Dimidio & mola in Erlae. | Ebroinus Comes

Thiatbaldus ecclesiam integram cum adiacentiis suis in Mulnehem / Ebroinus Comes sclavam predia in villa Riuera / et basilicam cum omni integritate in Millinga / Warhardus vir nobilis / mansos septem cum dimidio et molam in loco Erle / super fluvium positam / Et sicut idem affirmat Theofridus / plerique alii viri religiosi et illustres / multa contulerunt / propter barbaram hominum / locorumque vocabula / ab eo omissa / Donata autem dominus Antistes Willebrordus / provide impartitus est huic Traiectensi ~~ecclesie~~ sedi sue apostolice / inde Monasterio Epternaco (prout visum fuit) necessariam subministrans alimoniam / Nec verisimile est ~~pios~~ ~~pacificos~~ principes aliosque catholicos viros / tanta elargitos / nisi motos sanctitate vite / ac huiusmodi illius miraculis / Donationum autem harum exemplaria aliqua hic adnotamus /

Aliqua exempla antedictarum Donationum subiciuntur.

Traditio karoli [Martelli] filij Pippini [Crassi de Harstal] de Traiecto & fethna [i. Fechten] sub Willebrordo.

Carolus Martellus successit Pippino patri a° 714 et obijt anno 740.

P.ma [illegible] sive donatio de Trecht et fechten i. fechten nunc Fechten dicitur.

Ego in dei nomine inluster vir Karolus Maior Domus / filius Pippini / quondam, cogitans casum humane fragilitatis / qualiter peccata possim abluere / et donare deo ad eterna gaudia pervenire / Idcirco donamus a die presenti per hanc paginam testamenti / et donatum in perpetuum esse volumus / hoc est / ad Monasterium quod est infra muros Traiecto Castro situm / ubi apostolicus vir / dominus et in christo pater noster / Willibrordus Archiepiscopus sub sancte Conversatione clericorum / vitali ordine custos preesse videtur / Omnem rem in fisci ditionibus / quicquid in ipso Traiecto castro / tam infra muros quam a foris / cum omnibus adiacentiis vel appenditiis / cum illo pastu / granerinige / vel quicquid ibi fisci ad nos esse videtur / omnia et ex omnibus / totum et ad integrum / cum omni requisita et inquisita / Et similiter villa vel Castrum nuncupatum fethna / situm in pago Osterlaco / cum omni iure et soliditate sua / omnibus adiacentiis vel appenditiis tam.

Monasterium Infra muros traiecto castro.

Traiectum Castrum

Willebrordus Archiepiscopus

(29.)

Pagus hic non pro vico (ut nunc pagi nomen accipiunt) sed pro regione ponitur: habent tractus amplos cuius iurisdictionis, eo qua significatione in vetustis donationibus [illegible] Caesar et alij hoc vocabulo familiare est/

Fethna castrum [illegible] villa Vechten et ipsum Vechtenburg [illegible] fuit frequenter [illegible] post annum 838.

Pagus Instrlaco

~~[illegible]~~ Osterlake sive oosterlake qui locus [illegible] hoc est [illegible] sub parochia de Hauten. [illegible] pagus a Romanis videtur dictus Austerlacus, vulgo Dal. ~~Ostlacus sive Estarlant~~ [illegible] [illegible] in Numismate Sterling pro Osterling [illegible] Angli ob eadem Esterling scribunt i. osternari,

Vicus multis domibus constat, Villa hic pro pago seu vico i. een dorp ponitur, sicut et in superioribus donationibus / Et etiam pro Civitate [illegible] gallicae gentibus idiotismo accipitur. [illegible] qui allegat Rutilij Claudij Numatiani, illo in versu: Nunc villae grandes, oppida parva prius,

tam ad ipsam villam Fethna Castrum, vel etiam
ad eo dictum Traiectum Castrum, et diximus
aspicere vel pertinere videtur, Quidquid etiam
ad partem fisci vel ad ipsum opus esse videtur,
cum omni integritate eorum, quicquid dici vel
nominari potest, hoc est una cum mansis, terris,
casis, domibus, edificiis, accolabus, vintib, Vinitorib
mancipiis, campis, pratis, pascuis, sylvis,
aquis, aquarumque decursibus, gregibus cum pasto-
ribus, utriusque generis sexus, mobilibus et
immobilibus, totum et ad integrum ut diximus
a die presenti, ad ipsum Monasterium, vel ad ipsam
casam dei tradimus atque delegamus perpe-
tualiter in dei nomine, ad possidendum, Ita ut
ibidem omni tempore pro nostra mercede proficiat
in augmentis, Et quicquid exinde pontifices
iamdicti monasterii vel rectores, pro eorum
opportunitate facere decreverint liberam
et firmissimam in omnibus habeant potestatem,
Si quis vero, quod futurum esse non credimus,
si nos ipsi, vel aliquis de heredibus vel pro-
heredibus seu quelibet ulla opposita aut
extranea persona, qui contra hanc dona-
tionem quam nos pro divino intuitu et ani-
me ~~nre~~ remedio, ad instar testamenti fieri
et affirmari decrevimus, venire aut agere,
vel eam infringere conaverit, imprimis
iram dei celestis incurrat, et a liminibus
sanctorum vel consortio christianorum efficiatur
extraneus, et insuper inferat una cum
socio fisco, auri libras V., argenti pondera
X. coactus exsolvat, et quod repetit eva-
dicare non valeat, Sed presens donatio ad instar
testamenti a me facta omni tempore firma
et stabilis permaneat, cum stipulatione sub-
nixa, Actum Harastallio villa publica Harastallu. hoc est Heri-
in ipsa die Kalendas Jan, Anno II. regnante [illegible] castrorum
Data a° 728.
glorioso domino Theoderico Rege, Signum
inlustris viri Karoli Maioris domus, qui
hanc donationem fieri et affirmari rogavit,
Signum Karolomanni filii eius, Signum
Garivonis, Signum Sydonis, Signum Baldrici

Signum Abbonis / Signum Engibaldi / Signum Adalhardi / Signum Theodoldi nepotis eius / Signum Bosonis / Signum Widonis / Signum Gunfridi / Ego Rodbertus conscripsi / Hairadus subscripsi / Audoenus presbiter subscripsi / Chelmoinus subscripsi / Chaldo cancellarius rogatus a Karolo supradicto scripsi et subscripsi.

30. ## Traditio Karoli Martelli De Maritdhaime. Maritdam. sive Meertdam. sive Elst.

Ego in dei nomine inluster vir Karolus Maior Domus filius Pippini quondam cogitans casum humane fragilitatis / qualiter peccata abluere possim / et donante deo / ad eterna gaudia pervenire / ideirco trado a die presenti per hanc paginam testamenti pro remedio anime mee / donatumque imperpetuum esse volo in loco nuncupato Marithaime / ubi Castrum fuit / ad basilicam que est constructa in honore Salvatoris domini nostri Jesu Christi / et beate Marie genitricis dei sed et beatorum apostolorum Petri et Pauli ceterorumque apostolorum / Sanctique Johannis baptiste / vel ceterorum Sanctorum noscitur esse edificata / que est sita in pago Bathua [i. dorp] / villa cuius vocabulum nuncupata / Eliste / in ipso loco Maritdhaime quantumcumque ibi habuit vel possedit Eberhardus / dum ipse infidelis Regi apparuit et in Regis Francorum infidelitate / foris patria / ad infideles se sociavit / Et propter hoc omnes res sue in fisco regali erant redacte / quas gloriosus Rex Hildebertus genitori Pippino de suo fisco / et de largitatis sue munere / concessit / indeque genitor meus Pippinus iure hereditario in proprietate dedit / supranominatam villam Eliste / que alio nomine Maritdhaim vocatur / quicquid supradictus Eberhardus ibi possedit / una cum mansis terris / casis domibus / silvis / campis / pratis / pascuis / aquis / aquarumque decursibus / mobilibus et immobilibus totum et ad integrum / hec omnia tradimus ad supradictam ecclesiam / et quicquid Eberhardus habuit in Bathua / vel possedit / ea ratio-

ne

[Left margin:]

Pagus Bathua .i. Baten vel Batone sic dictus, Eliste villa, nunc Elst.

Nota quod sub tempore Caroli martelli Comitatus Teisterbandie non sub batavia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quas Comitatus Batavie ascribitur [illegible] Fuit enim tum Batavia Inferior quae nunc Hollandiam vocamus, Frisia appellata: prout [illegible] [illegible] sub [illegible] [illegible] Godefridi Ducis in Frisia [illegible], quod [illegible] [illegible] [illegible] in Haarlem.

Maritdam sive Meertdam .i. Maris obstructio, a mare sive lacu quod ibi fuit / quod adtestat litera Episcopi Fred. de Sirick in Nijmegen ao 1322. Ubi habetur sic / terra sita in Batua iuxta paludem Valburch. Quod Valburch iuxta Elst situm ao 1322 predicto adhuc palus erat /

[Right margin:]

Reges francorum Bathuam possiderunt.

Hildebertus fit Rex francorum ao 697 et obiit ao 715.

Ons groet voor [illegible]
Dies ontfangen [illegible]
Nyeuwerschep dat de [illegible]
voor ons [illegible] scho[illegible]
de selve niet [illegible]
in [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible]
dat je sy te worde[illegible]
schuldich [illegible] / [illegible]
door de naerde [illegible]
bevelende [illegible]

U vrunde

[illegible]
[illegible]

De Tiela oppido quondam portu

Sigebertus monachus gemblacensis de xi m virg.
sub anno domini 453 ista scribit inter cetera:
Tandem sub brevi dierum (agente vento) ad portum
Galliae, qui Tila dicitur, et inde Coloniam
appulsae sunt. Ex historia xi m virg. lat. [illegible]
Dux Ympicham classem, sub primis diei matutinis
splendoris, secundo cursu, in portu, qui Tile
dicitur, integro tam navium quam puellarum
numero pertulit, ibidemque aliquantum de more
illa pausassent, sequenti die, comparatis
victualibus (quae necessaria ibi erat) ad naves
reversae sunt, adductisque remis, adverso
flumine subremigantes, ad insignem
illam Germaniae metropolim Coloniam
tandem pervenerunt.

Thule hodie vocant Islandiam. Hadr. Junius fo 206

Willebrordus Epus.

Ratione ut Dns Willebrordus Epus, potestatis
eos, in ius et in dominium suum recipiat, suorumque
successorum, in dei nomine ad possidendum, ita ut
ibidem omni tempore proficiat in augmentum et
pro remedio animae meae. Si quis vero quod futurum
esse non credo, contra hanc traditionis cartam
aliquam iniustam interpellationem facere voluerit,
imprimis iram dei omnipotentis incurrat, et
a liminibus sanctae dei ecclesiae efficiatur extra-
neus, et sit anathematizatus, sitque maledictus
ea maledictione quae descendit super Dathan
et Abiron, quos terra vivos absorbuit. Et
quod repetit, vindicare non valeat. Sed haec
traditio ad instar testamenti a nobis facta omni
tempore firma et stabilis permaneat stipulatione
subnixa. Actum Tulpiaco castro publico,
mense Julio VIII die, Anno VI regnante glo-
rioso Rege francorum Theoderico. Signum
Karoli inlustris viri, qui hanc traditionem
fecit et affirmare rogavit. Signum Rabe-
ronis Comitis. Signum Florani Comitis.
Signum Bergethofreni Comitis. Signum
Magnihari Comitis. Signum Hrutolfi. Signum
Odonis. Signum Agilonis. Signum Hernegeri
Comitis. Et Signum Erkenfridi Comitis qui
advocatus fuit Epi, et hanc traditionem manu
sua cum Dno suo recepit. Aldo clericus
iussus a Dno meo Karolo scripsi et subscripsi.
Hanc testamenti cartam in dei nomine feliciter
Amen.

Tulpiacu castru. ubi oru nunc vicus, qui hodie Tulpetum vocat, vulgus Zulp.

(31) Data circa annu 733: Theodricus Rex regnare cepit ao 727.

Erkenfridus comes aduocatus Epi Willebrordi.

De Traiecto. Fethna. Eliste. ac Benthem. super-
sedemus describere situm, sunt enim fere
cognita satis et superexstantia. Sed si scire
volueris quaenam fuerit ista Tiela sive Thyle
sive Thuyle, ipsam esse credo, cuius poeta me-
minit, tibi serviat ultima Thyle, ubi nunc oppidum
antiquitus celebre, ab insula nomen trahens,
superest instauratum Tiela, sedes ac portus
negotiatorum, nam tempore istius poete incognitum
erat Romanis, quidquid ultra Amasiam
primo et deinde Albim flumina iacebat. Et
Pomponius Mela, veram opinionem hoc modo
confirmat li. iii. Thule Belgarum littori
apposita.

Thule. Ad Iunij fo. 206. Islandiam vocat.

apposita est, gravis et multis celebrata carmi-
nibus, in cuius solo longe crassius emergit
bruma utique noctes sunt, sed per hyemem
sicut alibi obscurae, aestate lucidissimae per id
tempus cum se altius erexerit, quamquam ipse
non cernatur, vicino tamen splendore propius
illustrat, per solstitium vero nullae, quod tunc eo
manifestior, non fulgore modo, sed sui quoque
partem maximam ostentat. Sic et Claudianus,
ire quolibet nec sequimur.

De Dignitate Ecclesiae Traiecten.

Haec autem ecclesia a primordio sanctissimis
et clarissimis viris illis frequentabatur, qui
in omni genere doctrinae et studiis, ac saecularis
nobilitatis splendore excelluerunt, ita ut ora-
torum et rhetorum illo magnus ~~confluebat~~
cetus, ubi legitur, sicuti ceterum ut seniores
recensitos omitto. Winfridus canonicus
qui et Bonifacius postea Moguntinus archiepiscopus
Willibrordo successit in episcopatu Traiect.
viro Episcopus Deirorum, Plechelmus episcopus
Massae candidae, Gobau chorepiscopus, Werenfridus,
Gerardus, Theodoricus et Baso presbyteri, Otge-
rus levita, Gregorius vero, Albricus et
plerique alii gloriosi viri, qui regio et alto
sanguinis origine ducebantur, prout videbitur
in sequentibus. Ita ut sicuti Desiderius ab
Severus Sulpitius testatur de excellentia
ecclesiae sancti Martini Turonensis, vix aliqua
civitas aut ecclesia fuerit, quae de Traiectensi
clero sibi non ~~petierunt~~ peteret sacerdotem.
Nam Bonifacius ad Moguntiam, Ludgerus
et Albricus ad Coloniam Agrippinam, et successivis
temporibus alii ad alias ecclesias regendas
acciti sunt, ut patebit suo loco.

(33)

De sancto Bonifacio Archiepo. 2.

Otlonus pbr fuldensis cenobii S. Bonifacii vitam scripsit.

Wunfridus qui et Bonifacius ~~dictus~~ natione
Anglus, vel secundum alios Scottus, nobilibus
quoque ortus natalibus, accessit sanctum
Willibrordum, virum omni sanctitate et sapientia
adornatus, clarus doctrina et eloquio. Di-
vina

Anno 731 19 Martii Gregorius 3. fit papa. hic eodem anno statim post misit S.to Bonifacio Archiepo pallium, atque scripsit ei ut inter Archiepos deinceps censeatur, et ut Epos consecraret in

Zacharias papa ad S. Bonifacium scribit [illegible]
Carolo [illegible] Caroli, [illegible] et [illegible] a [illegible]
anno [illegible] [illegible] fuit, [illegible]
[illegible]

[illegible] ende goetwilligen dienst all tyt tevoren
[illegible] E. sall gelieven te weten, wor dat ick dat karen
ontfangen heb, noch alle tsamen by my heb
[illegible] van [illegible], om dan wyll het karen bedorven
[illegible], ende dyt selve karen is seer licht, [illegible] [illegible]
[illegible], der [illegible] ende oeck om des [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible] wyll ick U. E. [illegible]
[illegible] goet wolt verstaen, ist my mogelycke ick wyll
[illegible] off [illegible], wylt my niet beswaer van dyssen
[illegible] off v. E. oeck [illegible] [illegible] solt wollen
[illegible] [illegible] want ick dyt daer to [illegible] hadt
[illegible] want ick hyer so niet ontfangen, ist dat [illegible]
[illegible] dyent wylt my dat [illegible], ende ick begeer
[illegible] in [illegible] dagen dat selve [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], dat v. E. my niet [illegible] off wyllen [illegible]
[illegible] als ick [illegible] sy, niet meer dan
[illegible], so veer v. E. ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] niet [illegible]
[illegible] wall voor [illegible] [illegible] [illegible] sall [illegible]
† [illegible] ad Bonifacium directa [illegible] scribit ~~papa~~ Zacharias S. Bonifacio
in germania ~~post~~ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
~~post [illegible]~~ [illegible] [illegible] [illegible]
~~[illegible]~~ data est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

De Ecclesia Traiectensi
sede metropolitana.

Ecclesiam Traiectensem fuisse erectam in metropolitanam, quod non videtur verisimile.

Nam Willebrordus consecratus fuit Archiepiscopus [sive potius Episcopus] Fresonum a Sergio papa anno 696. qui licet in castro [illegible] dicto Traiecto sedem collocaverit, recessit tamen etiam in aliis locis quod videre licet de fundatione abbatiae Epternacensis [illegible] in vita [illegible] ubi et sepultus iacet.

Et S. Bonifacius circa annum 723 consecratus a Gregorio 2° Episcopus Germaniae [illegible] ~~qui [illegible] [illegible] Willebrordo fuit [illegible]~~ et defuncto S. Willebrordo habuit [illegible] regimen ecclesiae Traiectensis substituendo sibi Eobanum [illegible] tandem [illegible] ut [illegible] Bonifacius [illegible] epistola Zacharias papa [illegible] ecclesiam metropolitanam circa annum 741 [illegible] in subiectis [illegible] Colonia, Wormatia, Spira et [illegible] (sive Traiectum) et [illegible] [illegible] Ex quibus clare patet sedem ecclesiae Traiectensis numquam fuisse metropolitanam, cum [illegible] metropolitanam fecisset papa Zacharias Bonifacio, [illegible] [illegible] Moguntinum.

Mich. ab Isselt scribit Coloniam in archiepiscopatum erectam circa annum 743.

Anno 742 [illegible] Maii Carolomannus dux et princeps Francorum celebravit concilium cum Bonifacio, in quo Gewilibus episcopus Moguntinus sede sua depositus, cui successit Bonifacius, quem Carolomannus petiit a pp. sublimari in Archiepiscopum, quod et pp. anno 743 approbavit.

Diuina admonitus inspiratione, ut germanis fines adiret, francorum gentem diuersis errorum laqueis adhuc irretitam nobiliter instruxit, et hereses constanter extirpauit, Euangelico dogmate adeo fecit imbui, ut apostolus ipsorum vocaretur, postquam autem annis xiij cum Willibrordo esset conuersatus, demum ad regimen Traiectensis ecclesie assumitur, abnegauit, et fama virtutis suae undique crebrescente, Anno D.CC.XXX° a Gregorio secundo pontifice Maximo accersitus Romam, praeficitur vniuerse germanie predicator, ordinatus episcopus, imposito sibi nomine Bonifacij, Archiepiscopali postea exaltatus dignitate Moguntinam ecclesiam regendam suscepit, destituto Gewilibo episcopo, eo quod [illegible] patris sui occisorem interfecisset, et cum canibus venationibus, citra episcopi grauitatem intenderet, in cuius locum surrogatus, quamuis alij dicant ipsum Martino Romano Moguntinum episcopum a Karolo principe datum successorem, ubi inter haec constitutus, angelicam vigilantiumque vitam exercuit, hic per auctoritatem Zachariae pape, Pippinum Regem francorum more olim in Regni solium sublimatum inunxit in Ciuitate Suessionensi a° 750. Construxit et monasterium ad flumen Fuldam in solitudine Bochonie, cum iam erexisset duos episcopatus ex diocesi Moguntina, Wirtzburgensem et Eystatensem, redimeret et Traiectensem ecclesiam ab omni seruitute, qua Hilgerus Colonie agrippine episcopus illam sibi ex donatione Dagoberti tenere iactabat, consueuit et Monasteria et loca deo sacrata infatigabilis visitare, et aut in sancto proposito confortare, aut reformare in melius, Vnde legitur quod ipse ac sanctus Willibrordus nedum terminos sue diocesis peragrabant, sed et alia loca sacra frequentabant, precipue locum dictum Eyka iuxta Leodiensis diocesis, ubi monasterium in proprietate Nobilis viri Adlardi et Grimmarie coniugis sue, sacris et religiosis virginibus dedicatum, in quo deus in eorum aduentu plurima Miracula facere dignatus est, accersiuit et ex Britannia tam viros quam mulieres, religione et varia scientia fulgentes, ad cooperandum sibi, quos tamquam Messores Mysterij diuersis in locis praefecit

Bonifacius [illegible] ad predicandum germanis [illegible] Gregorius 2 papa [illegible] indictione 2a circa annum 719. [illegible] Mai. anno Leonis Imperij 3°.

Zacharias papa indictione xi. [illegible] pridie Non. Nov. ecclesiam moguntiacam in metropolitanam erexit, ei subiciens Tungris, Coloniam, Wormatiam, Spiram, et Traiectum, et omnes germanie gentes [illegible] [illegible] 745 [illegible] Bonifacij pro sua predicatione [illegible] [illegible] pridie Non. Nov. Imperij Constantini anno xxij. indictione [illegible] xi. [illegible] a° [illegible]

quia Leo 3. a° 717 indictione [illegible] feria 5ta in festo annunciationis coronatus Imperare cepit, et obijt a° 741 die 18 Junij indictione [illegible] Constantinus 5. Leonis filius a° 719 12 kl. maij Imperator appellatur, et regnauit cum patre annis xxij mensibus [illegible] et regnauit post patrem annis 34 mensibus 2.

Nunc Collegium Canonicorum Apostolicanum, vulgo alden eyck.

Ex epistola Gregorij 2. ad Carolum martellum [illegible]

Bonifacius a Gregorio 2° papa consecratur Rome [illegible] [illegible] S. Andree [illegible] Leonis Magni Imp. septimo, et Constantini [illegible] filij Imperij quarto [illegible] indictione sexta [illegible] annus fuisse 723 [illegible] 722 f ad predicandum plebibus Germanie gentibus [illegible] diuersis in orientali Rheni fluminis parte [illegible] [illegible] et in monasterio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Abbas [illegible] scribit hoc factum anno [illegible]

circa annum domini 742. abbas [illegible] 744 quam fundationem Zacharias approbauit anno Imperij Constantini 32. indictione quinta [illegible] Non. [illegible] qui [illegible] fuisse annus 751.

[illegible] S. Huberti [illegible] [illegible] S. Adlardus cum sua [illegible] Grimaria et duabus [illegible] [illegible] qui Collegium Canonicorum [illegible] [illegible] [illegible] institutum [illegible] [illegible]

S. alardus & Grimaria eius coniunx.

S. Walpurgis.

Scheresfelt inter quos erat domina Walpurgis, tandem a Carolo principe, qui primum Radbodum, et deinde Poponem reges Frisiae bello devicit, Frisia sibi subiugata, et Pippino rege, magnis privilegiis et donationibus in utilitate ecclesie Traiecten. honoratus, confirmatis etiam donationibus per reges et predecessores suos obtentis, curam dioc. Traiecten. primum Eobano chorepiscopo, ac deinde beato Gregorio successori suo, ecclesiam vero Moguntiacensem Lullo committens, cum iam Francos, Thuringos, Hessos, Saxones, Boructuarios, et plerosque alios populos Christo acquisivisset, novissime transiens ad Frisios, ex quibus etiam multos subiugavit fidei, cum sociis quinquaginta duobus apud villam Dockinge in Ostrachia (i. Ostergoie) martyrio coronatus, passus est cum aliis, Nonis Junii Anno ~~DCC.Lij secundum~~ alios DCC.LV, Anno episcopatus sui xxxvj^to, Anno quinto regni Pippini. Corpus eius et aliquot sociorum Traiectum devecta, partim illic sepulta, et deinde translata ad Fuldam monasterium. Ex passis fuere viri religiosi presbyteri ~~diacones~~ diacones atque monachi, sed clariores inter eos fuere Eobanus episcopus, et Adalarius sacerdos, qui similiter iuxta aliquos apud Traiectum honorabilem meruerunt sepulturam cum aliis in cripta ecclesie Sancti Salvatoris. Sed et ipsi quoque succedentibus annis translati Fuldam iuxta corpus ipsius doctoris quiescunt. Scripsit et plurima opuscula, ex quibus ad nos ista ferunt extare: Epistolarum librum unum ad diversos. Item quorundam sanctorum li. unum, et aliquot sermones. Mors ista haud mansit inulta, nam concito furore, paulo post pro preda dividenda digladiantes sese mutuis vulneribus interimere. At christiani pro vindicta in superstites carnifices irruerunt, quotquot deprehenderant interitioni tradentes. Hic Bonifacius teste Hucbaldo monacho Elnonensi mon. S. Amandi dioc. qui tempore Caroli calvi claruit, Monasteria Monachorum et virginum primus in Austrasie partibus construxit. Hactenus ecclesia Traiecten. (sicut nova et tenella quodammodo esset plantatio) metropolitico fulgebat dignitate.

Sed

Corepi. Chorepi .i. episcopi regionales, seu rurales, vicarii videlicet episcoporum, qui cum ad exemplum 70 discipulorum presbyteri videlicet essent, socordia episcoporum, etiam episcopalia munera obire tentabant, quare Damasus papa eorum ordinem abolevit. obiit Damasus pp. 37. 3 diebus dec. Anno 388.

S. Bonifacius archieps martirizatur A° 755. et sic prefuit Traiecten. ecclesie circiter annis xvj. si S. Willibrordus obiit A° 739; aut si cum obiit A° 736, sicut Bonifacius A° 19.

Laurentius Surius in vita eius. Vixit in episcopatu annis 36, mensibus sex, et diebus totidem, passus cum sociis Nonis Junij Anno peregrinationis Christi. Anno dni vero LV, Indictione 8, feria 5ta. Ergo primum fuit consecratus episcopus ipso Andree 718.

Corpus S. Bonifacii tricesimo ab obitu suo die, sine remigantium labore, Moguntiam allatum est.

✝ Wintrungus, Walterus, adalherus, ✝ Strubaldus, Hamundus, Bosa, ✝ Warcurius, Gundacharus, Willeherus et Adolphus professione monachi 27.

Hucbaldus Monachus Elnonen. scripsit sub Carolo Calvo Imp.

sed cotidianis hostium incursionibus attrita, solita ante carere et declinare cepit, et ecclesia Coloniensis accepta fiducia et in felicitate constituta paulatim reddere, universa diocesis per Saxones et Frisones orientales duce Widikindo, et postea per Danos et Nortmannos afflicta et in solitudine redacta, ita ut ecclesia ipsa episcopum suum, quomodo alere nequiret, nec contra aut impensas sufferret prae dicente egestate, et ad eandem ecclesiam pro munere archiepiscopalis benedictionis de cetero veniret, immo etiam abbatibus per archiepiscopum Coloniensem impendebatur consecratio, cessavit, et mitre usus usque ad tempora Radbodi episcopi, anno videlicet domini dcc.c.xx.

Regale Preceptum Pippini sub Bonifacio De Rebus Ecclesie Sancti Martini

Si considerenda est materia, consideres, hanc confirmationem exceptatam videbis

Pippinus Rex Francorum, Notum sit omnibus agen- 35.
tibus tam presentibus quam et futuris, princi-
palis quidem clementie cunctorum decet accommo-
dare aurem benignam, precipue que pro compendio
animarum a precedentibus Regibus parentibus
nostris ad loca ecclesiarum probamus esse indulta,
devota debemus mente perpendere et congrua
beneficia ut mereamur ad mercedem partici-
pare non negare, Sed robustissimo iure nostris oraculis
confirmare, Igitur apostolicus vir et in Christo pater
Bonifacius urbis traiectensis Episcopus, clementie regni
nostri ~~concessit~~ suggessit, eo quod antecessores
nostri vel parentes, Clotarius quondam Rex
et Theodebertus quondam, per eorum auctori-
tates eorum manu superscriptas, de villis
ecclesie sancti Martini, quod ad presens possidebat
vel quod a deo timentibus hominibus ibidem
inantea delegabant, integra immunitate concess-
issent, ut nullus iudex publicus ad causas
audiendum, vel freda exigendum, nec mansiones
aut paratas faciendum, nec fideiussores tollendum
nec homines ipsius ecclesie de qualibet causa distrin-
gendum, nec ulla redibitione requirendum ingre-
dere non debeat, Unde et ipsas preceptiones antec-
essorum principum seu et confirmationes illorum
Regum vel eorum manibus subscriptas prefatus pontifex
Bonifacius nobis ostendit relegendas, et ipsum
beneficium circa eandem ecclesiam sancti Martini
sicut a suprascriptis principibus fuit indultum
moderno tempore asserit esse conservatum.
Sed

Bonifacius urbis Traiecten. Epus.

Clotarius Rex obyt a° 632.
Theodebertus Rex Austrasie obyt ao 651.

Freda appellat compositionem, qua quibus dare a Principe impetrat. frid. pax

Sed pro affirmatis studio petijt rectitudinis
meam ut hoc denuo circa eandem supranomi-
natam Sancti Martini ecclesiam / nostra deberet
auctoritas generaliter confirmare / Cuius peti-
tionem pro reverentia ipsius et mercedem ad
incrementum seriam (?) / plenissima voluntate ipsius (?)
sumus prestitisse / vel in omnibus confirmare
cognoscite / precipientes ergo jubemus / ut sicut
constat ab antecedentibus principibus de villis supradicte
ecclesie domini Martini integra immunitate
absque introitu judicum fuit concessum / ita et
inantea auxiliante deo / inspecta supradicta pre-
cepta auctoritate omnimodis conservetur / et
neque vos / neque juniores / successoresque vestri /
nec ullus quislibet de judiciaria potestate
in villas antedicte ecclesie / quas moderno tempore
ubicumque in regno nostro noscitur / vel in antea
a deo timentibus hominibus ibidem fuerint
collate aut collature / tam de ingenuis quam
de servientibus / vel de qualibet natione
hominum in sedibus ipsius ecclesie villis com-
manentibus / quam legittime ad ipsum oratorium
vel ad ipsam ecclesiam Sancti Martini legittime
redibunt ditio / nec ad causas audiendas / nec
fideiussores tollendum / nec mansiones aut
paratas faciendum / nec homines ipsius ecclesie
de qualibet causa distringendum / nec ulla red-
ibitione requirendam ibidem / ingredere non
presumatis / Sed sicut ipsa beneficia / ab ante-
dictis principibus ad supranominatam ecclesiam
fuit indultum / et usque nunc conservata ista
et deinceps conservetur / Qualiscumque summa (?)
fluxus sub hanc nostram auctoritatem qualiter
confirmata in dei nomine perpetuum maneat
inconvulsum / et quicquid exinde fiscus noster
poterat sperare / luminaribus ecclesie in
perpetuum proficiat in augmentis / et ut hec
auctoritas tam presentibus quam et futuris
temporibus deo adiutore possit constare /
subter eam manu propria decrevimus robo-
rare / Signum gloriosi Pippini Regis
Francorum / Hincradinus recognovit.

Hec littera data est
circa annos domini 752
et 755.

[illegible] ... 1750 ... [illegible] ... 1751 ... [illegible]

[illegible] ... 1752 ... [illegible] ... 1751 ... [illegible]

15 [illegible] 1752

abbas [illegible], a° dni vij c lij. Pipinus ante Zachariam pp. misit
Fulradum [illegible] ad Pipinum, et [illegible] B. Bonifacii archiepiscopi Moguntini
electus est in regem [illegible] in [illegible] successione [illegible]. Idem a° 754
Pipinus [illegible] filius [illegible] a papa Stephano [illegible] Wirzeburgensis
Fulradus / Idem a° 751. B. Burchardus [illegible]
[illegible] habet in [illegible] B. Burchardus [illegible]

Confirmatio Pippini sub Bonifacio Epo. 36.

Pippinus Rex ffrancorum vir illuster / Si pe-
titionibus sacerdotum in quibus nos rogamus /
domino exinde retributorem habere confidimus /
Ideoque venerabilis vir Bonifacius archiepiscopus nobis
expetiit ut confirmationem de rebus ecclesiae
Sancti Martini / que est constructa in vico
qui dicitur Traiecto / super fluvium Rheni.
et quod Pippinus donavit Sancto Martino /
seu Carolus martellus filius eius vel Carlomannus / renovare debe-
mus / Ideoque et quod Pippinus Rex francorum
ad ipsam casam dei concessit / vel ad illud castrum
et omnem decimam de terris seu de mancipiis / aut
de theloneis / vel de negotiis / aut undecunque
a partibus fisci census sperare videbatur /
sicut diximus / omnem decimam partem / ad ipsam
casam dei Sancti Martini / in qua dominus Boni-
facius archiepiscopum custodem posse concessimus
vel confirmamus / in luminaribus / seu in
Stipendiis Monachorum vel Canonicorum / qui
ibidem gentiles ad christianitatem convertunt /
et dei misericordia / ipsos quos habent conversos
doceant / iuxta quod alii christiani eorum christiani-
tatem conservant / et in ipsorum eorum presbiteros
retinere videntur / quod Antecessores nostri spe- 37
dicti Pippinus et Carolus vel Carlomannus
ad ipsam casam dei pro eorum sustimenta con-
donaverunt / iuste et rationabiliter / nos pro
nostram confirmationem dei gratia concessimus
vel confirmamus / recognoscite / Et ut haec aucto-
ritas confirmationis nostre firmior habeatur /
et per tempora melius conservetur / manibus nostris
Signaculis subter eam decrevimus roborare /
Signum Pippini gloriosi Regis francorum / Badi-
narius iussus recognovi / Datum est quod fecit
mense Maio / Die xxiii / Anno ii° ipsius glo- Datum a° 753.
riosi Regis / Actum Virmaria palatio publico
in dei nomine feliciter /

Margin notes (left): Bonifacius Archiepus. — Pipinus dedit S.to Willibrordo Epo Traiectum castrum. — Pipinus hic factus est dux a° 685. Austrasiorum. moritur a° 714. 16 dec. in ducatu. — Carolus Martellus eius filius ei successit et obiit 22 octob. in ducatu a° 741. — Pipinus Rex francorum Caroli Martelli filius obiit octavo Kl. octob. anno dicti [illegible] — Carlomannus senior filius Caroli martelli et fr. Pipini Regis fit monachus a° 746. et obiit 755. — Bonifacius obiit Archiepus Moguntinensis, et post obitum S. Willibrordi eccl. traiectensis Custos praefuit / — alt Virmeria. vel Wormacia dicit.

Margin notes (right): Traiectus vicus fuit a° 753. sup[er] fluvium Rheni. — potius a° 755. q[uia] Stephanus pp. absolvit Pipinum a iuramento Childerici a° 754. a quo a° hic anni Regni computandi videntur / sed ex quo Rex francorum Cal. Maii a° 751 creatus, coronatus et consecratus est a S.to Bonifacio Archiepo Moguntino / data est haec Lra. a° 753.

De Gregorio 3. Epo.

(38) Bonifacio itaque Martyrii palma adepto /
Gregorius successit / natione francus ortu Tre-
viri / alto procreatus sanguine / licet quidam
dicunt in britannia primum ex illis / quos
bonifacius duxerat / in adiutorium verbi
predicandi verbi dei pertinuit / hic sancto de
Stratis.

Aetatis anno decimoquinto iam a ludo litterario cui omnes operam dederat, eodemque ab aulicis temporibus in quibus versabatur relaxatus, ex casu aviam suam Adelam nomine, quae monasterio sacrarum virginum haud longe ab urbe Treverica ad Mosellae fluminis ripam abbatissa (ut aiunt) praeerat, salutandi causa accedens, aliquantulum illic detinebatur. Dum Bonifacius vir dei iter suum illac faciens ubi peregrinus exciperetur officio hospitio, parataque mensa, quaesito lectore qui inter prandendum sacram recitaret scripturam, solus Gregorius adolescens oblatus est, qui porrecto libro legeret. Interrogatus itaque ab episcopo an intelligeret quae legeret, iuvenili fultus audacia respondit confidenter posse se scire; ille vero sensum exponens, animos iuvenis adeo dei amore accendit, et praecordia eius inflammavit, ut relicta patria, posthabitis parentibus illico peregrinus sequeretur antistitem; in tanto fervore sacris litteris et lectionibus studio insudavit, et eum in talem virum evaserit, quem ipse Bonifacius adhuc vivens dignum in administratione Traiectensis ecclesiae deligeret successorem. Constitit itaque hunc virum multum fuisse in doctrina excellentem et in vita et morte claruisse miraculis, de quo idem Hucbaldus ita scribit: Fuit ex nobili francorum sanguine procreatus, a beato Bonifacio olim a pueritia enutritus, gradu ecclesiastico presbyter pro tempore, sermo episcopalis officii in Castro Traiecto, [illegible] Wiltenburch, vel etiam parochia [illegible], tractatu scientia pollens, rhetor atque orator insignis, et qui sacra scriptura et vita sanctorum [illegible] solatus est. Hic direxit Lebuinum cum beato Marcellino ad gentes incolentes orae Isalae fluvii in confinio regni Francorum et Saxonum. Lebuinus autem obiit pridie idus Novembris Anno salutis DCC LXVI°. Ad huius etiam ~~georgij~~ Gregorij iussa idem Marcellinus, cuius post vitam sancti Swidberti episcopi [illegible] dierum nec supra aetatem centum annorum vixit et LXXII annis in seminando verbum dei perseverans, apud Oldenzalam obiit circa anno DCC LXII. Translatus Daventriam. Instituit et iste Gregorius Lutgerum a puero postea Mimigardevordensem sive Monasteriensem primum episcopum, quem in ecclesia Traiecti deo tironem obtulerat, fide Alcuino.

Adela abbatissa avia s. gregorij.

Bonifacius Gregorium adhuc vivens, ecclesiae Traiectensi praefecit post obitum s. Willibrordi

In vita S. Ludgeri est legitur quod Gregorius non erat ad gradum episcopalem ordinatus, sed quod presbiter pontificali cathedrae praesidebat.

S. Lebuinus obiit a° 766.

Pueros huius [illegible] Daventriensis [illegible] vocat Winalt.

Marcellini obitus a° 762.

S. Ludgerus primus episcopus Monasteriensis

Fredericus episcopus Mimigardevordensis anno domini [illegible]

Mimigardevorden et Mimingrode nunc vocatur Monasterium urbs Westphaliae.

Alcuinus archiepus Turonen.

Alcuinus fuit Eboracensis et deinde Turonensis
archiepiscopus, commendaverat veniendum. Hic Luthgerus

S. Lutgerus epus morit. Anno 809.

iussu Albrici consanguinei et successoris Gregorii,
apud Daventriam corpus Lebuini elevavit et
basilicam fundavit ibidem. Decessit tamen post multa
sancta opera anno DCCC.ix°, postquam canoniza-

S. Swidbertus canonizatus A° 803.

tionem sancti Swiberti per Leonem tertium
(presente Carolo Magno) factam, in scriptis redegisset,
ad petitionem Sigfridi septimi Traiectensis episcopi,
que facta fuit 2° nonas Septembris anno DCCC.
tertio. Sepultus autem Luthgerus in monasterio
a se fundato in Werdena. Gregorius vero in
tantum dicitur detestatus divitias, ut dulcedinem
nomen, et preparationem ad futuram vitam appellaret,
in erogandis elemosinis largissimus. tandem senectu-
tis sue anno gravatus paralisi, et continuo
tedio per sedem patientia illa exhaustus,
instante iam resolutione sua, per tridium
mortem suam ante predixit, et ad altare ductus

S. Gregorius 3. epus Traiecten. morit. A° 776.

sumpta Eucharistia statim expiravit viii
kl. Septembris, sepultus in ecclesia sancti
Salvatoris Traiecti cui prefuisset annis XX connumeratus
Catalogo sanctorum. In annalibus tamen ecclesie
Leodiensis habetur quod sepultus sit in ecclesia
Susteren eiusdem diocesis, sacris virginibus dedicata,

S. Vastradis.

ubi et sancta Wastradis mater eiusdem Gregorii re-
quiescit, cuius festum celebratur xij kl. Aug-
usti. Gregorii vero x° die Octobris, et sancti
Albrici successoris Gregorii, qui ibidem humatus

S. Zwentiboldus ~~fu~~ Rex et mr. occiditur idibus augusti A° 9c.

est xvij kl. Decembris. Quidem locum Zwen-
tiboldus rex successu temporis sumptuose
ampliavit et dotavit, et occisus sepultus
ibidem, reputatus martyr, cuius memoria cele-
bratur idibus Augusti, ubi et parva vestis
pueri Jesu haberi dicitur, quinetiam et aliorum
sanctorum virorum et feminarum corpora, que
processu temporis elevata sunt de terra, 39.
sub diversis episcopis Leodiensibus, et in sarco-
phagis et feretris deauratis decenter collocata.
Gregorius enim atque Albricus consueverunt
se ad dictum locum ob religionem et sancti-
monialium incolentium, crebro devotionis causa
transferre, ubi et continuis fulgent mira-
culis. Claruit Gregorius sub Carolo qui
ob egregia facinora cognominatus est
magnus.

Magnus, a quo obtinuit confirmari eas dona-
tiones et libertates a predecessoribus suis
ecclesie Traiectensi concessas. Valuit etiam
nedum sanctitate vite et miraculis, sed spiritu
prophetico, cum Albricum sibi successurum predixerat
et alia quamplurima.

Confirmatio Caroli Magni sub Gregorio.

Karolus Dei gratia rex Francorum vir inluster.
Si petitionibus sacerdotum in quibus non
negamus, dominum exinde retributorem
habere confidimus. Ideoque venerabilis
vir Gregorius episcopus confirmationem bone
memorie domini genitoris nostri Pippini quondam
regis, de rebus ecclesie sue sancti Martini
que est constructa in vico Traiecto super
fluvium Reni, nobis protulit relegendam,
de rebus quas antecessores nostri Pippinus
anterior, seu Karolus vel Carlomannus,
itemque et prefatus genitor noster, ad ipsam
casam Dei concesserunt, vel ad illum beatum,
ut omnem decimam de terris, seu de mancipiis
aut de theloneis, vel de negotiis, aut
undecunque ad partes fisci census sperare
videbatur, sicut diximus omnem decimam
partem ad ipsam casam Dei sancti Martini
condonaverunt vel confirmaverunt, ut in
luminariis seu stipendiis monachorum atque
canonicorum, qui ibidem gentiles ad christiani-
tatem convertunt, et Dei misericordia
ipsos convertes quos habent docendi, iuxta
quod christiani vere christianitatem consentiunt.
Unde et prefatus Gregorius nobis expetiit
ut ipsam confirmationem renovare debere-
mus, quod et libenter ac nisi fuimus fecisse
prestare per hanc preceptionem nostram de-
cernimus atque iubemus, ut quicquid ante-
cessores nostri ~~antedicti~~ predicti, ad ipsam casam
Dei per eorum testamenta condonaverunt iuste
et rationabiliter per nostram donus confirmationem
absque alicuius contradictionibus memoratus
pontifex Gregorius ad ipsam casam Dei habeat
indultum atque concessum, et ut hec autoritas
confirmationis nostre firmior habeatur, vel per
tempora melius conservetur, manibus nostris signaculis
subter eam decrevimus roborare. Signum + Karoli

R
K — S
L

A L. u. f. f. q. m. u. s.

Traiectum vicus super fluvium Rheni.

Canonici Gentiles ad christianitatem convertunt.

Initium fundationis Abb. Campidonensis
In nomine sancte et individue trini-
tatis, Carolus divina favente
clementia imperator augustus.
Si sanctorum Dei ecclesiam etc.

Tali signo hec fundationis Abbatie
Campidonensis data per Carolum anno
DCCLXXIIII indict. XI. anno regni sui VI
imperii primo. Rome ipse et dominus [illegible]
cum Adrianum papa quo ad tempus 1550
in suo originali extabat [illegible]
[illegible]

Karoli gloriosissimi Regis data kl. Martij
Actum Aquisgrani palatio publico. **De s.to Albrico 4.to Epo.** 40.

S.tus Alricus.

Albricus siue Albertus secundum Hucbaldum defuncti Gregorij, sed secundum Richfridum Epm Sancti Ecberti consanguineus, natione Anglicus de ~~Ebor~~ Eboraco oriundus, Dignitatem Traiecten. suscepit Cathedrae quartus post Willibrordum Epm, Gregorij successor, et successit temporibus Ciuitatis Coloniae Epus Traiecten. interim regens Ecclesiam, hic Sanctum Lutgerum postea Mimingardefordensem Epm ordinans prbrm ad partes Frisiae dirigens, ut predicaret verbum Euangelium in pago Ostrogo ubi Sanctus Bonifacius passus est, sicut dicit Ambrosius, illic permansit, quousque insurrexisset Radix Saxonis Wiudekindus Dux Saxonum, auertens ~~Frisios a fide~~ Frisones a fide accepta, deuastans Ecclesias, fugauit famulos dei, et cogeret populum sacrificare idolis, quo tempore Albricus migrauit ad Dnm. Cui iuxta cathalogum temporis Sancti Lebuini, fratris eius Lutgero [illegible] anno Salutis vij^c LXXXvij suppremisse creditur, cum fuit vir prudens et sapiens, et [illegible] Gregorio (cuius [illegible] est) in ecclesia [illegible] quiescit, sed Beeka scribit ipsum sedisse annis decem, obijsse xij kl. Septembr. anno vij^c [illegible] et sepultus Traiecti in ecclesia Sancti Saluatoris, hic obtinuit donari ecclesie Traiecti a Karolo Magno totum ripaticum super Leckam et Yselam, inter Rhenum et Leckam, minores ripaticum super alueum Rheni, cum suis adiacentijs, insuper et villam patrimonij sui nuncupatam Lisiduna in pago Flethite super alueum Rheni, cum omnibus pertinentijs, et quicquid [illegible] in beneficium tenuit, [illegible] siluas siue forestes in Hengestsloto, Forcheste, Moreste et [illegible] quae sunt de utraque parte Rheni, et [illegible] ecclesiam super Dorestatum constructam dictam Upkirica cum decimis partis terre circa [illegible] et ripaticum super Leckam et Yselam

Left margin:

In vita S. Ludgeri Epi legitur quod Albricus ~~Ecclesiam~~ fuit [illegible] ~~aestate~~ per Adalgerum prbrum, [illegible] 6.to Ludgerum, [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] et [illegible] regebat, et illi [illegible], et obijsse Albricus sub ~~[illegible]~~ ~~[illegible] a.o 795~~ idem tempore, quo Windekindus dux Saxonum adhuc paganus, Frisiam deuastabat,

Windekindus circa annum Christi 785. cum aliis Saxonum magnatibus ad fidem [illegible] baptisatus fuit, [illegible] fo: 719.

Albricus Epus morit. Anno 786. vel circa

Lisiduna nunc dicta [illegible] sita est super alueum Rheni fluuij.

Right margin:

S. Ludgerus primus Epus Mimingardensis obijt Anno 809. ~~et restitit [illegible] SS.~~ [illegible] Gregorij et Albrici Eporum

als Mimingrode i. Monasterium (41)

Oestrogo pagus.

Marchelinus anglus discipulus S. Willebrordi custos templi Traiecti sub Albrico claruit.

insulam prope ipsam ecclesiam ad partem orientalem inter Rhenum et Lokkiam, et insuper eciam confirmationem omnium donacionum et privilegiorum per Reges et ~~Antecessores~~ predecessores ipsius Regis ecclesie concessorum, sub data viij idus iunij Anno Regni sui viij.

Traditio Karoli Magni de Lisiduna, de ecclesia in Dorestad, et Ripatico, et Lake, sub Albrico Epo.

Karolus dei gratia ~~ffr~~ Rex ffrancorum et Longobardorum ac patricius Romanorum, Si enim ex his que divina pietas nobis largiri dignata est locis venerabilibus conferimus, hoc nobis ad eternam beatitudinem procul dubio pertinere confidimus, Igitur compertum sit omnibus fidelibus nostris Magnitudini, qualiter donamus ad basilicam Sancti Martini ~~ex~~ que est constructa Traiecto vetere subtus Dorestado, ubi vir venerabilis Albricus ~~pbr~~ atque electus rector esse videtur, Hoc est villa nostra nuncupata Lisiduna in pago qui vocatur Flethite super alveum Hemi, cum omnibus integritatibus vel adiacentiis seu appendiciis suis, id est terra, terris, mansis, domibus, edificiis, mancipiis, sylvis, campis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, mobilibus et inmobilibus, omnia et ex omnibus quicquid Wiggerus Comes ibidem per nostrum beneficium tenuit, etiam et forestes illas quarum vocabula sunt Hengestsrote, Fornhese, Moronrecht, Weder, que sunt de ambabus partibus Hemi.

Similiter donamus ad ecclesiam Sancti Martini que ~~super~~ est subter Dorestad constructa et vocatur Upkirika, de unaque parte centum pertica de terra, ut omni tempore predicta basilica spacium terre centum ~~perticas~~ habere debeat, et ~~omnium~~ ripaticum illum, super Lokkia, et insulam illam prope ipsam ecclesiam ad partem orientalem inter Rhenum et Lokkiam, Hec vero omnia tradimus a die presenti ad prefata sancta loca perpetualiter ad possidendum, ideo hanc preceptionem auctoritatis nostre scribere iussimus ut ab hac die tam nominatus Albricus pbr quam sui successores qui fuerint rectores ecclesie sancti loci, predicta loca ad opus sanctitate habeant

habeant, teneant, gubernent, regant atque disponant/
Et quicquid exinde ad profectum ipsius sancti
loci facere elegerint libero perfruantur arbi-
trio/ Et nullus quislibet de iudiciaria potestate
aut qualibet persona predicto Albrico presuli/ neque
successoribus suis de iamdictis rebus inquietare
aut contra rationis ordinem/ vel calumpnia
generare quoque tempore presumat/ Sed per
nostrum largitatis preceptum predicta basilica hoc
valeat obtinere firmissimo/ Et ut hec aucto-
ritas firmior habeatur/ vel diuturnis temporibus
conservetur, manu subter nostra decrevimus
roborare/ vel de anulo nostro iussimus sigillare/
Signum Karoli Gloriosissimi Regis data VII
idus Junii Anno VIII. nostri gloriosi Regis
Actum Niumaga palacio publico in dei nomine
feliciter/

Hoc est circa annum DCCLXXVII. Niumaga palaciu.

Carolus Pascha Noviomagi an° 777 celebrat/

Thietardus. sive theodardus natione friso quintus
Episcopus successit Alberto/ in sacra scriptura eru-
ditissimus doctor et excellens predicator qui
tandem cum prefuisset annis VI/ plenus dierum
et bonorum operum migravit ad dominum/ Sepultus
est ipse in ecclesia sancti Salvatoris/ Huius tem-
poribus adhuc Windekindus Rex saxonum et frisonum
orientalium qui circa annum domini DCC.LXXXIII.
contra Karolum rebellare ceperat cum suis frisiis
ab ipso Karolo subiugatur/ Sub quo et idem theo-
dardus claruit/ 43.

Vesperg. fo. 185 et Crantz. Me. fo. an° dni 785. Wedekindus Rex cum Carolo magno in gratiam venit, sese dedit, ibique catechumenus factus instructus fide, deinde baptizatus, cum Carolo magno victus apud Hazam flu., quievitque Saxonum predicta rebellio per aliquot annos; in annis autem 793/94/95/96/97/98 et 799 rursus rebellant Saxones/

Harmakarus. sive Ewvacherus sextus Episcopus
subsequitur/ secundum quosdam natione frisius/
aliis asserentibus ipsum Anglicum ex Regno
Northumbrano Eboracensis diocesis oriundum/ prius
Canonicus traiectensis/ vir doctus et Religiosus
cum sedisset aliquot annis diem clausit extre-
mum. quinto Kl. decembris/ Sepultus est ipse in
ecclesia sancti Salvatoris/ Claruit et iste sub
Carolo magno Imp./ alibi tamen legitur obiisse
quinto kl. Septembris et sedisse annos XXVII

Ryxfridus item frisius natione/ Septimus in
ordine Episcopus/ vir doctus et fervens in reli-
gione/ cuius epistola ad sanctum Ludgerum Mo-
nasteriensem.

Sub hoc Rixfrido Episcopo est Canonizatus S. Swidbertus Episcopus Anno domini 803.

nasterium Werdense adhuc extat / qua ipsum adhortatus
ut ordinem Canonizationis Switberti a Leone
papa celebratam litteris perpetuaret / ad annum
DCCC.XV.^{to} suprainserte comprobatur / quo tempore
Stephanus papa descendens in Franciam, Coronavit
Ludovicum pium et Ermingardam Civitate Remis /
instituit et a puero Fredericum genere frisium
nobilem, a quo sibi commendato in disciplina eccle//
siastica / quem videns gradatim ad virtutem et
clericorum apicem tendere / ordinavit presbyterum / providens
illum sibi successorem / hic impetravit a Carolo
Magno omnes decimas de mancipiis et terris suae
dioecesis / necnon theloneum de quocumque negotio
unde fiscus regius in ditione traiectensi theloneum
accipere et exigere consuevit / necnon ipsam de
cestatem urbem magnam cum mansionibus omnibus
perpetuo possidendam / Et a Ludovico pio eius
filio obtinuit confirmari denuo de novo / quicquid
per genitorem suum Carolum Imp. / avum Pippinum /
et antecessores donatum / concessumque fuerat /
Carolus tamen excepit Monasterium sancti Ger//
mani parisiensis quod per regna sua immunitate
gaudere voluit iuxta praeceptum a Pippino prae
concessum / cuius immunitatis exemplar ut con//
stare possit sub provinciis cum traiecto / de//
cestado et locis circumvicinis in ditione et
potestate sua fuisse / ne quis obycere audeat,
episcopum illa thelonea tamquam propria non potuisse
conferre / vel donationes ecclesiae traiectensi factas
robore non subsistere / hic inserimus /

Carolus gratia dei Rex Francorum et Longo//
bardorum / atque patritius Romanorum / omnibus
44. Episcopis / abbatibus / Comitibus seu Iunioribus
nostris / Si opportuna beneficia ad loca sanctarum
ecclesiarum / vel sacerdotibus prestare non desinimus /
hoc procul dubio ad aeternam nobis beatitudinem
retribuendam profuturum confidimus / Igitur cog//
noscat magnitudo seu utilitas vestra / qualiter
venerabilis vir Rotbertus abbas de basilica sancti
~~vel~~ vincentii vel domni Germani / ubi ipse pretiosus
corpore requiescit / clementia regni nostri accessit /
et praeceptum domini et genitoris nostri bone memorie
Pippini Regis nobis ostendit relegendum / ubi repe//
rimus

Austria pro Austrasia.

ximus insertum qualiter propter nomen dni
bufrad prestitisse cognoscitur / ut omnibus singulis
quocumque in regno nostro negotiatores ipsius sancti
loci pergere voluerit / (fuit) ipse Rotbertus abbas memoratus
videtur / tam ad luminaria comparanda / quam pro
reliqua necessitate discurrentes / tam extra ligerim
quam citra / vel in burgundia / etiam in aquitania /
vel in provincia / seu in francia / nec non et in
austria / quocumque in regno (christo propitio) nostro
pergere voluerint / nullum theloneum / vel de
saccinis / aut de carricaticum / neque de navigio /
vel de qualibet redhibitione exinde ad partem
fisci nostri missi abbatis discurrentes persolvere
cuiquam debeant / Propterea predicto precepto decer-//
nimus (quod perpetualiter mansurum esse jubemus)
ut nemo per illos portus / neque per Civitates tam
virodunis quam Ambianis / vel ambianis / neque in
Traiecto / neque in dorestato / ~~neque~~ vel Neomago /
neque per duos pontes / vel ad sanctam Maxentiam /
sive parisius / seu ambianis / neque in burgundia /
vel in pago Tricassino / neque in Senonico / vel
per omnes Civitates ubicumque in nostro propitio christo
regno / aut pagis / vel territoriis / Theoloneum
exigatur / nec de navalis / vel carralis / neque de
saumis / seu de transvehitione / vel rotaticum
vel potaticum / nec pulveraticum / nec salutaticum /
nec cespitaticum / vel ullam redhibitionem / quam
fiscus noster exinde possit sperare / nec nos aut
Juniores / vel successores nostri ab eisdem requiratis
seu exigatis / sed omnia hec propter nomen dni
ipse abbas vel successores suos / seu memorata
ecclesia sancti Vincentij vel domini Germani
habeat indultum / ut ad luminaria ipsius sancti
loci proficiat in augmentis / Claruit et iste (sz Rixfridus)
sub Carolo Magno ac Lodovico eius filio Imp.
aug / decessit in Non octobris vel februarii la-
grandeius / cum prefuisset annis sex / sepultus
in ecclesia sancti Salvatoris /

Surius. Rixfridus multa etate gravis obiit / quo sepulto statim electus est S. Fredericus qui sub Lodovico rege Caroli Magni filio / vixit in quodam Rheno propinquo vico in regione sua fideliter conservanda / quod fuit circiter annum 820.

Confirmatio Ludowici sub Rixfrido. 45.

In Nomine Dni Dei et Salvatoris nostri Jesu Christi
Lodowicus divina ~~ordinante~~ providentia Impe-//
rator Augustus / Imperialem celsitudinem decet
predecessorum suorum pia facta / non solum immo-//
biliter conservare / sed etiam confirmare sue
auctoritate

Vetustraiectum ~~[illegible]~~

auctoritate confirmare / unde noverit industria seu sa-
gacitas omnium fidelium nostrorum tam presentium quam et futurorum
quia Vitzfredus venerabilis vir Veteris Traiecti Vetus ~~[illegible]~~ Tra:
ecclesie episcopus / que est constructa in honore sancti
Martini confessoris vel ceterorum sanctorum / detulit
~~[illegible]~~ mansuetudini nostre quasdam auctoritates conscrip-
tiones / qualiter avus et genitor noster Karolus bone
memorie ~~[illegible]~~ piissimus imperator / et avus noster
Pippinus et antecessores eorum / ad ipsam ecclesiam

Decima de Mancipiis, de terris, de Teloneis, concessa Episcopo.

concessissent omnem decimam de mancipiis / terris
et theloneis / vel de negotio / vel de omni re unde-
cumque ad partem regis fiscus theloneum accipere
aut exigere videbatur / et ut homines eiusdem
ecclesie sub mundeburdo et tuitione eiusdem ecclesie

Dorestadum.
Bannum. die boete. kuere. bruecke.
Fredum. compositio qua quis pacem a principe impetrat.
Coniectum. vulgo Gescot.

existentes / Neminem enim usquam in Dorestado / vel
nec bannum nec fredum / aut coniectum quod ab eis
Gescot vocatur / contingere vel exactare presumeret
Et quisquis ex negotiatoribus in eorum casas
intrare voluissent / nullam coactionem facere
super eis / nec mansiones in eorum domibus sine
permissione eorum accipere auderet / nec eorum
res dum viverent auferre / aut post mortem
eorum contingere / nec ullo modo eis in aliqua
re calumpniam generare quis presumeret / qui in

Mundiburdus .i. Defensor.
Mundiburdium .i. defensio.

illa decima parte vel sub mundeburdio ecclesie
sancti Martini consistunt / videlicet ut sicut
~~ipsi~~ illi de illis nonum partibus aliquid acci-
pere vel usurpare nec valent nec possunt / ita
et procuratores nostri publice de eadem decima
parte accipere aut usurpare ad fiscum non
presumant / qualiter presul ipsius ecclesie cum
omni clero servitio atque quiete residens liberius
atque quietius eidem clero et populo sibi subiecto
alimonia ministrare / et luminaria in eadem
sede ~~[illegible]~~ / continuare / atque gentiles qui

Gentiles ad christianitatem convertuntur.

ad christianitatem convertuntur alere et docere possit /
Ob firmitatem ~~tantam~~ tamen huius rei postulat
a nobis predictus episcopus ut ~~part~~ paternum seu
predecessorum nostrorum Regum morem sequentes
huiusmodi auctoritatis preceptum ob amorem
Dei et venerationem sancti Martini circa ipsam
ecclesiam fieri censeremus / Cuius petitioni libenti
animo assensum accommodare placuit / et per
hanc nostram auctoritatem confirmare / ut omnem
decimam tam de mancipiis quam de terris / aut
de theloneis / aut de negotio / vel undecumque
ad partem

ad partem regiam sub fisci censum exigere debet, sed de omnibus que supra scripta sunt prefata ecclesia libere in perpetuum iure possideat. Et ne quis comes aut iudicum ullus interpellandi facere presumat. Sed sicut a domino imperatore et avo nostro et antecessoribus regibus et a nobis per hanc auctoritatem constitutum est atque confirmatum, ita ibi tempore perpetuo inviolabiliter conservetur atque custodiatur, quatinus ipsos servos dei qui ibidem consistunt vel eorum pontifices et illos quos a gentili ritu ad christianam veram converterint fidem, pro nobis, coniuge prolemque nostra et cuncto populo christiano iugiter misericordiam dei exorare delectet. Et ut hec auctoritas melius ab omnibus credatur et diligentius conservetur, manu propria subscripsimus et anuli nostri impressione signari iussimus. Signum Lodowici serenissimi imperatoris. Data pridie kalendas aprilis anno secundo christo propitio imperii domini Lodowici piissimi augusti, indictione viiij, actum Aquisgrani palatio regio, in dei nomine feliciter, amen. Helisachar recognovit.

quod fuit a° 816
Lodovicus pius imp. obiit xij kl. Iunij a° [illegible] xl°. hic [illegible] Frisiam donavit a° viij

Ryxfrido **Fredericus** et ipse Frisius nobilis successit, octavus episcopus, vir mire sanctitatis et prophetico dono imbutus, qui pronuntiavit diocesim suam cum Traiecto et Dorestado urbibus devastandam a Danis, quod eventus rei (eo mortuo) statim comprobavit. Hic Fredericus [illegible] Lodowici pii imp. aug. ad pontificatum promotus fuisset, Iudith tamen filiam nobilissimi Guelphi seu Ethiconis comitis Altorffensis prope Ravenspurgum [illegible], anno DCCC.XIX ab eodem Lodowico pio augusto (defuncta priore Ermigarda) in coniugem assumptam (quia cum ipsa Lodowici nuptiis et ab alio stuprata dicebatur) decreto aliquorum pontificum ceu incestuosam sacro velamine vestitam detrusit in monasterium, unde occasio necis sue fuit, nam Iudith ab augusto revocata mortem per ministros sibi machinavit, ut in vita eius scribitur, martyrio coronatus sub eodem Lodowico augusto, confessus [illegible] per ministros regios passus apud Traiectum xv kl. augusti anno DCCC.XXXVIII cum sedisset annis duobus et viginti aliis multo pluribus, sepultus in ecclesia sancti Salvatoris Traiectensis

(49.) S. Fredericus episcopus viij natus in arce [illegible] in [illegible] prope Franikeram.

Item ut scripsit, et alios. Massius autem scribit eum vixisse a° 817.

tamen

tamen cuiuscemodi de hoc sentiendum, quod scriptum est
causam Ludovici imp. et Judith defendentibus ~~et Judith~~
aliis autem improbantibus, qui tamen pauci sunt,
Bernardus etenim nepos Ludovici Imperatoris, Rex
Italiae, et secundum alios partium et limitum Hispaniae
Comes, ab ipso Lodovico Camerarius constitutus, qui
per aemulos (quod dictu nefas est) arguebatur
tanquam incestator Judith Reginam stuprasset, qui
oblato duello se purgavit, et Judith iuramento
affirmavit suam innocentiam, et Marianus Scottus
scribit, in confirmatione huiusce rei, Pippinus
cum multis perfidis voluit Lodovicum patrem
50. de Regno expellere, dicentibus Judith Reginam
violatam esse a quodam duce Bernardo, qui
erat de stirpe Regali, mutatis per omnia,
sicque simulatores eam in monasterium miserunt,
fratres et suos duos, Conradum et Rudolphum,
tondentes eos, Quos omnes Imperator eodem anno
in Noviomago castro super fluvium Vachalim
sito cum virtute superavit, Reginamque [illegible]
sibi ad Aquisgranum palatium praesente Gregorio
papa aliorumque Episcoporum iusto iudicio suscepit,
Bernardus dux in palatio Theodoricus coram
Rege et duobus filiis eius Lothario et Ludovico
purificavit se de supradicto stupro, cum nullus
ausus esset, pro armis cum eo decertare, ut
cumque res se habuerit, Lodovicus hortatu et
consilio principum, secundam duxit uxorem Judith praedictam, ex
qua genuit Carolum, qui postea successit in
Imperium, cognomento Calvum, quae autem per sanctum
Fredericum acta sunt, unde iram principibus incur-
rerat, non nisi per diffinitionem et iudicium ali-
quorum Episcoporum Germaniae et Galliarum egit,
et ex quidem pio zelo, ex sanctae et probatae
vitae, semper fuerit, qui nec factione aliqua
inveniebatur, cum non dubitaret ipsum
Imp., coram, super delicto, quod impingebatur
notare et commonere, sed certum est ipsum Pippinum
cum filiis Ermingardae prioris uxoris in Lodovicum
patrem conspirasse, instigatione scilicet quorundam
perfidorum, qui ex beneficio et clementia ipsius
Ludovici, cum pro delicto, capitali poena
plecti debuissent, salvati fuerant, et Pippinum
contra patrem elevarunt in Imperium, unde et aliqui
Episcopi [illegible], privati dignitate, et nonnulli nobiles
damnati laesae Maiestatis, de hoc ~~[illegible]~~ latius
scribit Aimonius, huius sancti Antistitis

Vibrachus

Traiectum Castellum situm est in Pago Ansterlake.

Otto, Addo, Rothard, Eidbald, venerunt dederunt ad ecclesiam S. Martini que constructa est in Castello traiecto in pago Austerlake pro remedio anime Wibrachti sicut ipse illis et Wibrachtus cum eius filio Walbato ad conferendum legittime tradiderunt, quicquid in Oostarbarke et in praest habuit. 30

Wibrachti Nobilis donatio.

Tam vero mancipiis, curtilibus, edificiis, silvis, terris, pascuis, aquis, aquarumve decursibus et cum viis adiacentibus,

8. [illegible] Wibrachtus nobilis contulit ecclesie traiectensi quicquid in Oesterbark et in praest possidebat, scilicet Wibrachtus et Walbatus, et quicquid sub lege francorum in duobus erat deo/ minus, que (ut regesta) legentur, Gendraedt fecit [illegible]/ quia in diversis erant scriptoribus [illegible] mutare desistit/ Actum publice in villa Oesterbarke in [illegible]. Anno incarnationis domini DCCC. XXXIIII. Indictione VII/ Anno regni Ludovici Imp. aug. XXI°/ Similiter et Gerowaldus

Oesterbeeck pagus est situs in Velua iuxta oppidum Arnhem. Praest est vicinia illa, altera ripa oppidi Arnhemii in Batavia.

Anno VIII XIIII Carolus magnus aquisgrani Ludovicum suum filium sua corona imponens imperialis nominis consortem sibi fecerit. Itaque domini Ludovici Imp. ab Anno VIIII XIIII incipiunt numerandi sunt hic/

Gerowaldi Donatio. 9.

Noia villarum quas dedit

filius Landwardi donavit eidem ecclesie/ quicquid hereditatis sibi accesserat in villa Langhar/ et in Hellewijk/ et in Aladna/ Wasfelde/ et in Hunnelle/ et in Theodon/ et in Hesim/ et Assnon/ cum omnibus adiacentibus/ Hic Actum publice in villa Cuthenij Anno XXV Imperii Ludovici. Incarnationis vero Anno DCCC. XXVIII/ Die VII Idus Febr. Hic est autem advertendum cum satis ambigatur de annis quibus Epi Utramontani a Bonifacio usque Fredericum prefuerunt/ quod a passione Bonifacii usque ad annum VIIIc LV/ usque hunc Fredericum passum, numerantur Anni LXXXIII.

Aladen, nunc Aelten. Langar, Lengel. Hellewijck. Wasfelde, i. Varsevelt. Hunnel. Theodon videtur Dieren. Assnon, i. Asten.

Odulphus pbr. habitans in patria sua Oerschot in somnis ab Angelo iubetur adire traiectense castrum ad Fredericum Epm.

Quo tempore claruit Sanctus Odulphus ex nobili francorum semine viro Oerschot que Brabantie est pro Fredericus oriundus, in traiectensi congregatione institutus/ et ad predicandum frisiis qui iam desciverant, a beato Frederico missus/ Ubi multis annis valuit miraculis et gratia prophetica qui obiit traiecti Anno VIIIc XXIX. [illegible] octava S. Valentini.

51

Frederico itaque iam e hac luce sublato, dum de successore clerus Traiectensis inter se disceptaret/ nonnullis in votum prepositi Maioris ecclesie, nomine Craft, licet renitentis/ ceteris in alios descendentibus/ tandem auctore beati Odulphi omnis controversia sedata est/ et omnium opera Alfricus Abbas sive [illegible] Frederici et nutritus/ ex parte [illegible]/ virtutibus tamen insignis/ omnium consensu constituitur/ Septimus Epus in ordine novus/ fervidus religione/ et populum vacillantem in fide confortans/ Suppressor heresum/ et contemptor divitiarum/ Tandem vita/ cum summa pietate transacta/ migravit ad dominum XVIII. Kl. Septembris Anno VIIIc XLV. cum prefuisset fere annis VII/ Sepultus apud Traiectum

Alricus Epus IX. quem corrupte Albricum vocat

Alricus Epus als Alfricus quem corrupte Albricum et Affricum dicunt

Ex Seb. Münstero fol. 407.
Anno viii^c xxvii Basilea ab hunis destructa est, qui per Alemanniam in Burgundiam et Galliam armata manu contenderent, Deinde anno chr[isti] ix^c xvii rursum est devastata per eandem hominum colluviem, qui transierunt per Suevia, Alsatia et Lotharingia.

Anno Ex Münstero fol. 491.
Anno 881. Nortmanni Castrum Noviomagum expugnarunt et destruxerunt, Idem fol. 79. hic anno 880 addesse dicit et tunc destructa esse Leodium, Traiectum, Coloniam, Bonnam etc.

Massaeus lib. 4 hist. gemblacensis.
Anno 837. Normanni, Dani et ab aquilone prodeuntes (unde et nomen habent) Frisonibus tributum imposuerunt, antea ii pro pecunia vendebant, in Gallias irruerunt, infinita mala perpetrarunt, Idem
Anno 851. Normanni vastarunt Flandriam et alia multa, Idem
Anno 853. Normanni ostia Ligeris ingressi, Nannetum invadunt etc.
Ziricaeus in vita S. Donatiani
Anno 863. Iam tertio Flandria, Normanni et Dani ferro et igni vastarunt.

in ecclesia Sancti Salvatoris, claruit sub ipso Ludovico Pio et Lothario principibus, quo tempore, iuxta quod Saxones sub Frederico episcopo integris barbarorum manibus, Sueviis seu Slavis, Nortmannis, Danis, aliisque feris et inhumanis nationibus, cum ingenti classe in Germanias et Gallias irruperunt, omnia ferro ac flammis consumentes, et sacra omnia mira crudelitate prosternentes, ecclesiasque incensionibus cuncta in vastam redigebant solitudinem, Frisiam ~~vero~~ primo invadentes, atque secundo magna strage confecti, tertio victores facti eam subiugarunt et magnum tributum extorserunt, cum iam regnum Francorum mutuis viribus conquassaretur, Inde Walachriam insulam depopulantes, multas feminas cum infinita pecunia abduxerunt, Eggerdo Comite cum multis occiso, Et progressi usque Dorestadum ~~mercatorum urbem~~, primo spoliantes, secundo funditus deleverunt incendio, Sicque undequaque ~~grassantes~~ grassantes, per flumina, per terras, urbem Traiectum cum locis adiacentibus flammis dantes, et clerum cum civibus in occisione gladii trucidabant, Palatiaque Noviomagi, Aquisgrani, Traiectum ad Mosam, Tongros, Leodium, Lovanium, Bruxellas, confinia cum Ribuariorum, seu potius Ripariorum, Arduennae et Carbonariae silvas percurrentes, multa oppida et monasteria desolantes, nec loca aut oppida quidem ad Rhenum posita, ipsamque Nussiam, Coloniam, Bonnam, Andernacum, Moguntiam intacta omiserunt, ~~Antwerp~~ Antwerpiaque oppidum ad Scaldim, Wintlant ad Mosam, ac Gruningen ad Amasim flumina, nobilia emporia, funditus delentes, ipsas residuas Gallias magna clade affligere annis plurimis, Ita ut etiam inaudita sit similis desolatio, Tandem Dei misericordia crudeles in christianos (quibus ob magna scelera atque peccata offensus erat) conterentes, omnes hae nationes, partim ad sua remeantes, ob praedas quibus onusti erant, sese mutuo confoderunt, partim a christianis resumptis animis deleti sunt, residui fide arrepta baptizati sese imperatoribus subdiderunt, hoc pacto, quod filia Caroli Regis Rolloni datur in coniugium, et cum ea Neustria in dotem quae iam Normandia ab eo cognominatur, Et Gillardo fine.

Trithemius
Ao Lodovici Imp. 23.
Nortmanni ad fines Hollandiae et Galliae primo applicuerunt, qui multis postea annis hinc inde cum Danis excursiones vagantes, infinita mala perpetrarunt, quod fuit Ao 838.

Krantz lib. Wand: 2o cap. 25.
Porro Normannorum exercitus collectitius erat de fortissimis Danorum, Suenonum, Norvagiorumque.

Idem lib. Sax. 2o cap. 27.
Normannos, Danos appellant et quicquid ab aquilone venit, Gallici scriptores.

Duerstaden vicum tunc habitabilem, 55 parochialis ecclesias, et Traiecten civitatem Dani cum Normannis, (quos Normannos tunc vocabant malos) funditus delent, undique populum cum universo clero crudeliter necant. Anno viii^c LVj.

Sigisb. gemblacensis Ao 837.
Normanni Gallias graviter infestant, Dorestatum vastant, Andoverpum oppidum et Witlam emporium situm iuxta ostium Amasi incendunt, a Frisonibus tributum ~~imponendo~~ percipiunt.
Idem Ao 838.
Normanni ~~[illegible]~~ Walcharam insulam vastant, et tributum exigunt.
Idem Ao 895.
Normannorum reliquiae trans data Mosa Ribuaria et Arduenna vastando peragratis trans mare recedunt.

Robertus, qui et Rollo ante baptismum dictus fuit, Primus Dux Normandiae et Wilhelmus longa spata filius eius, sitter Dux Normandiae iacent sepulti in ecclesia Sti. Marie Rothomagensi.
Huic Rolloni Carolus Simplex Rex Franciae filiam suam Gillam in uxorem dedit, et in dotem Neustriam, quae ab Epta fluvio ad Britones terminatur, Flandriamque Galliae orientis.

Anno viii^c lxxxv. Rollo cum suis Danis et Normannis Zelandiam vastat, cui Regimius Longicollus Hasbaniae, Hanoniae Comes, dux, atque Radbodus Frisiae Regionis praedictae finitima sese opponunt, deinde Frisiam vastat, ibique Radbodum persequitur.

Anno 891. Nortmanni spoliantur apud Traiectense castrum iuxta Mosam.

Reynhard mit dem langen halss Grave in Henegouw, qui fuit in Lovanio sepultus in Nivelleiensi ecclesia ao 942.

Sub Ottone Imp. Magno ao 950 vel circa, dicit quod Reginarus comes Hannoniae cognominatus Longicollus, i. Hanoniensis.

Willo primus Comes Blesen.
Gerloon sive Welloon ... Wilhelmus ... vulgariter Wil ...

9.

Rotgarius Comes.

Sub Willero redierit modo et Comitatus Ble-
sensis prout factum est, quod pro tempore et
loci opportunitate dicta sufficiant. Sub isto
Albrico Rotgarius Comes donavit ecclesie Tra-
iectensi plurima bona sua, que habuit in propri-
etate in pago Leomerike in villa Thinrot,
Alathinge, Westrehoze in pago Islo, in villa
Dutinge in pago Felua, in villa Rona et
Bulunda, Wageninga, Werdupa, in pago
Huttingen in villa Herodna, Uttalle, Brarola,
Hullore. Cui Albricus vicissim concessa
... ac prestaria ... ad vitam, que ... in villa ... et in villa
... et ... in ... habebat. Anno
Ludovici Pii ... Regni ... salutis nostre DCCC.
xxxviij, quo anno passus est Sanctus Fredericus.
Actum publice in villa ... coram ... Albrici
Episcopi firmavi. Hungarius ... prestaria ... et subscripsi.

Donatio Rotgerij Co.
Nomina villarum quas dedit.
Pagus Leomerike Limet.
Pagus Islo.
Pagus Velua. Velen.
Pagus Huttingone
Heroden

Eggihardus Eps in Cathalogo omissus. 52.

Hic duxi non omittendum, qualiter in vetustis
libris et annalibus invenio aliquos Episcopos fuisse
Traiectenses, qui Cathalogo non inseruntur. Siquidem
circa hec tempora Eggihardum Episcopum, cuius tempore
Lotharius senior filius Ludovici Pii, pro sua
coniugisque ac prolis sue incolumitate, inve-
nitur in donationibus confirmasse auctoritatem
immunitatis eadem per genitorem suum sed
et per predecessores ~~suos~~ dudum Francorum Reges
Ecclesie Traiectensi concessam. Anno Imperii sui
in Italia xxvij, et in Francia vij°. Actum Aquis-
grani, qui annus redditur fuisse DCCC.xlvij°.
Hic Lotharius postea abdicato Imperio obiit Prumie Anno
salutis D.CCC.Lv°. Eggihardum itaque
hic interponimus.

Preceptum Immunitatis Lotharij Imperatoris et Regis Lotharingie sub Eggihardo Epo.

10. ~~In Dei nomine Amen.~~

In nomine Domini nostri Jesu Christi eterni. Lotharius
divina ordinante clementia Imperator Augustus.
Si enim petitionibus sacerdotum Dei iustis et
rationabilibus divini cultus amore fave-
mus

Traiectum. [illegible]
Vetus [illegible].

Egihardus veteris Traiecti ecclie epus.
Liber Zuidendalchi 173
Thiatardus Eps.

nostris supernam gratiam minime diffidimus. No-
verit igitur industria seu utilitas omnium fide-
lium nostrorum, tam presentium quam et futurorum, quia
Egihardus veteris Traiecti ecclesie vocate
episcopus, que est constructa in honore sancti
Martini confessoris et aliorum sanctorum, obtulit
obtutibus nostris auctoritatem immunitatis domni et ge-
nitoris nostri bone memorie Ludovici piissimi
augusti, in qua erat insertum, quod non solum
idem domnus et genitor noster, verum etiam predecessores
sui reges Francorum eidem ecclesie cui ipse
Egihardus, auctore Deo preest, sub tuitione
et defensione eorum cum omnibus sibi subiectis
et rebus, vel hominibus ad se pertinentibus,
vel aspicientibus consistere fecerant, et eorum
immunitatum auctoritatibus hactenus ab inqui-
etudine iudiciarie potestatis eadem munita
53. et defensa fuisset ecclesia. Sed pro rei fir-
mitate postulavit a nobis predictus episcopus ut
paternum seu predecessorum nostrorum regum morem
sequentes, huiusmodi nostre immunitatis preceptum erga
ipsam ecclesiam immunitatis atque tuitionis gratia
ob amorem Dei et reverentiam ipsius sancti loci
circa ipsam ecclesiam fieri censeremus. Cuius
petitioni libenter assensum prebuimus, et hoc
nostre auctoritatis preceptum fieri decrevimus,
per quod decernimus atque iubemus ut
nullus iudex publicus, iudiciaria potestate,
aut ullus ex fidelibus nostris, in ecclesias, aut
loca, aut agros, seu reliquas possessiones
quas moderno tempore in quibuslibet pagis
aut territoriis infra ditionem imperii nostri
iuste et rationabiliter memorata tenet
vel possidet ecclesia, vel ea que deinceps
iure ipsius loci voluerit sancta ecclesia augeri,
ad causas audiendas vel freda exigenda,
aut mansiones vel paratas faciendas vel
fideiussores tollendos, aut homines ipsius ecclesie
tam ingenuos quam et servos super terram
ipsius commanentes, iniuste distringendos,
nec ullas redhibitiones, aut illicitas occa-
siones requirendas, nostris et futuris temporibus
ingredi audeat, vel ea que supra memo-
rata sunt penitus exigere presumat. Sed
Liceat

ticeat memorato presuli, suisque successoribus
vel rectoribus ecclesie eius cunctis sibi subiectis,
sub tuitionibus atque immunitatibus nostre defensionis,
quieto ordine possidere, et pro fidelitate pa-
tris imperio, atque pro incolumitate nostra,
coniugis ac prolis, seu cunctis etiam imperii
a deo nobis collati, et clementissima mise-
ratione per immensum conservandi, una cum
clero et populo sibi subiecto, dei miseri-
cordiam exorare, vt quicquid de [illegible] rebus
ecclesie sub fisci exigere poterat, in inte-
grum eidem concessimus ecclesie, scilicet vt
in perpetuo tempore ad peragendum dei
servitium augmentum et supplementum fiat.
Hanc itaque auctoritatem vt pleniorem in dei
nomine obtineat vigorem, et a fidelibus sancte
dei ecclesie, et nostris diligentius conservetur,
manu propria subtus firmavimus, et
anuli nostri impressione assignari iussimus.
Signum Lotharii serenissimi augusti. Rot-
mundus notarius ad vicem Hisdelini reco-
novi. Data viij Kl Aprilis anno christo pro-
pitio imperii domini Lotharii pii imperatoris
in Italia xxvj et in Francia vj. Actum Aquis- — a° 846.
grani palatio regio, in dei nomine feliciter
Amen.

Obijt Lotharius Imp. 3° kl. octob. a° viij° lv cu regnasset xxxj annis

54.
Albricu. Itaque Egihardus seriem calculat — Lutherus epus x.us
annorum imperii Lotharii subsequitur se-
cundum alios Lutgherus natione ac pa-
tria frisius, decimus in ordine epus, vir modes-
tus et amator pacis, circa sacros libros
studiosus, et ecclesiastice disciplinae observa-
tor, qui cum aliquandiu prefuisset, vltimum
nature persolvit debitum ipso kl Maij, cum
sedisset anno vno, sepultus in ecclesia sancti
Salvatoris apud Traiectum. Huius tempore
Baldricus nobilis contulit ecclesie Traiecten-
ses ac predia proprietatis sue, quas habebat
in villa Wadahe, in Crinbina, Vberan, Malsna,
Volgasse, Thrumithi, Auenhatte, ~~[illegible]~~ Brim-
nune, Bomela, Holloum, Herivvinna, Te-
ratina, Medua, cum viris [illegible] Lutgherus concessit
ad

Donatio Baldrici Nobilis.
Nomina Villaru vbi bona Donata sita sut.
Wadahem. nu Wadenoy.
Alibi Wadahe
Wataca
Herivvina.

Vberan Malsen
nu Over [illegible]
Erichem
Drumpt
Auenhatt
Beutbymen
Bommel
Hellu
Herwynen
Teratin
Meden

Malsen sive Buurmalsen, Boerhmalsen ende voordt geldermalsen

Anno M et sexto die 18 Nov.
Ansfridus Epus Traie: dedit ecclesiam
et fundum Monasterii in Hohehorst
tunc noviter fundati (quod nunc
Abbatia S. Pauli Traie: dicitur) ecclesiam
Hamarathi nunc Harmelen.

Hezel / Hamerth / Wie. — Hetvelt villa vocat hodie 850 subiecta Ecclesie in Wadenoyen.

ad vitam Hesclam, Hamarithi et Wiud/ Anno viij (nono) Lotharij Imperatoris post salutis DCCC/ Indictione xiij idus augusti actum in villa Wadahem

S. Hungerus Epus xj.^us^ Huic succedit Hungerus. Frisius vir sancti//tate vitae praecipuus, doctrina etiam insignis/ de quo multa scribere nequimus/ Barbaris jam Frisia devastantibus/ a quibus et Sanctus Hieron. presbyter/ capite abscisso apud Nortwicum vicum Hollandiae martyrii coronam adeptus est circa annum Domini DCCC.LXVI/ teste Johanne de Beka, potius a° Lxij ut alias/ Brittensa arx munitissima in ea provincia (quae nunc Hollandia vocatur) ab Aure//liano quondam Augusto illic constituta/ quae vulgo Huinenburg vocatur sita in vico Voorborch/ cuius vestigia ipsi vidimus nostra aetate/ et fragmenta Romanae architecturae ostentantia effodi/ veluti partem pavimenti tessellati/ pedem aeneum confractae statuae/ nummos aereos/ argenteos atque aureos, cum inscriptione Aureliani/ necnon catenula aurea cum aliquot smaragdis/ sexquiangulis politis et perfo//ratis circa cervicem/ ad collum infantium suspendi solitis/ redactum etiam in favillam Monasterium Sancti Adalberti Egmondense/ et quaeque loca vicina/ habitatoribus in ore gladii consumptis/ et Traiectum Civitas aliquamdiu obsessa/ acriterque a Christianis defensa/ tandem crebris catapultis et machinis quassata/ per continuos insultus oppugnata/ vi occu//patur/ et solotenus adaequatur/ cunctaque a barbaris munitur pro receptaculo, et inha//bitatur/ usque ad tempora Caroli calvi/ omnibus incolis prioribus in necem absorptis/ demptis paucis Canonicis et aliis viris/ qui cum Hungero Episcopo aufugerant ad Lotharium Augustum tunc apud Prumiam Monasterium degentem/ qui commiseratus tanti afflictioni/ cum intel//ligeret ecclesiam Traiectensem barbarica ra//bie jam desolatam/ et ad nihilum redactam/ Canonicosque olim in ea Deo militantes partim interemptos/ partim per diversa loca dispersos/ tradidit ipsi Episcopo ac super//stitibus

Monasterium Egmondense non combusserunt quia hoc tempore neque ad votum erat, postea constructum erat.

a

et Canonicorum Canonicos Canobita
~~monasterii sartimonii~~
les, ~~congregationem~~ et divino servitio
insisterent assiduis congregationis hanc
voluit Caput esse primarum ecclesiarum et
Cathedram sue diocesis, ~~Willibrordus~~
~~Traiectensis obtinuit a principe pippino~~
Beatus Marcellinus testatur in vita
Suitberti [illegible] Werenfridum presbiterum,
primum Canonicum Conventus Novelle Traiectensis
ecclesie, virum virtutum, pura sanctitate
[illegible]
viduum, Ergo Synodus [illegible] statim
in Monasterio [illegible] facta
prepositum sub [illegible] Suitberto,
abstinentie et continentie ceterarumque
virtutum ~~ibi~~ fratribus dedisse
exemplum. Hada. Sanctus Willibrordus
~~[illegible]~~
Cum quadraginta annis optime
egisset ~~[illegible]~~ Antistitem in terra
Traiectensi ~~et multos~~ deposita
Carnali sarcina migravit ad
Dominum, Anno 736. Humo traditus in
Epternacensi monasterio, quod ipse funda
verat. Hada, In Libro Marianorum scriptum
legi ipsum sepultum Treveris in monasterio
Sancti Benedicti ~~quod ipse~~ cuius ipse fundator
extitit. Willibrordus obtinuit
Junior
Pippino palatinum veterum a regibus
et predecessoribus suis constructum et
in ipso diversorum viri inhabitandi ut
habetur in annalibus Frisiorum, Et
Civitatem ipsam cum suis appenditiis
regali donatione concessit pro se
et successoribus suis Episcopis. Teste
Beato Marcellino. Hada. [illegible]
etiam Beda in gestis Anglorum honorifica
~~his verbis mentionem~~ mentionem his verbis
facit. Pippinus autem donavit Willibrordo
locum Cathedre Episcopalis in Castello
suo illustri, quod antiquo gentis illius vocabulo
Wiltaburgus, lingua autem gallica Traiectum
vocatur. Ex Noviomagus in historia Batavorum

Et Hada scribit
Theofridum abbatem
Epternacensem scripsisse
Willibrordum decessisse
anno 739 indictione
7a anno ordinationis sue
48, etatis 81 anno
Caroli ducis 26
septima idus Novembris
[illegible] in quinque
[illegible]

~~Le in dar~~ vbi subiungit se in duobus
Libris scriptis ante sexcentos annos legisse
Veteraiectum et Vltraiectum :

Wilhelmus Heda in suis Chronicis
ponit tunc Willebrordum a Pippino principe
obtinuisse pro ecclesia Traiectensi, Ciuitatem
ipsam Traiectensem, cum omni districtu
et territorio suo, atque omni iure in
proprium perpetuo possidendam, Item
a Carolo Martello oppidum Tielam.

Horum Willebrordi, praecones
verbi diuini sunt hii

Suitbertus Eps, in Insula Caesaris (quam germani
Keyserswerdt vocant) quieuit.
Acca Eps Augustaldunensis. Heda
Vingbertus presbyter apud Fostlandiam
Insulam martyrii Coronam inuenit sub Radbodo
Frisiorum rege
Willibaldus Eystatensis seu Aureatensis Eps
~~factus~~. fuit diui Bonifacii ex sorore
nepos. Munster:
Vinibaldus frater Willibaldi ~~abb~~ Eps Eystatensis
fuit abbas in Thuringorum regione, [illegible] quod [illegible] monasterio
predicti, soror germana fuit, Diua
Walburgis / + Heda. Munsterus
Ewaldi duo pbri
~~Werenfridus presbyter apud Alesonem mor~~
~~Elst quieuit~~
Marcellinus Dauentriam adornat
Lebuinus Leuita
Adelbertus Leuita, in Egmonde [illegible]
Heda

stitibus supra Regnum eius locavit quietus
et parisius pro refugii consolatione, vide-
licet in pago Mass super fluvium Ruram,
Monasterium in honore Sancti Petri quod
Berg appellatur anno tertio Regni sui.
Iste fuit filius Lotharii Imp. filii Ludovici
Pii ex matre Ermingarda, qui et Ludovicus
dictus est secundus Menianus, conatus Teut-
bergam Reginam uxorem suam quam desponsatam
habebat repudiare, propter Waldradam concu-
binam, quam adolescens in domo paterna ni-
mio diligebat affectu, unde magna contentio
suborta, et ipse interim placitis conspiratus,
Adeo ac Lotharius Rex fuit eius a pravis
consiliariis deceptus, dum de duarum feminarum
connubio vacillando, pene totam ecclesiam contra
se concitavit, ob id duos metropolitanos Epos
Treverensem et Coloniensem, sed tota contra astra dam-
nati. Monasterium vero istud postea vocatum
est Montis Odiliae, haud longe ab oppido
Ruremundano, dioc. Leodien., quo ecclesia
translata est, quae adhuc existit officium
in ecclesia Traiectensi, solitum per canonicos illius
obtineri. Similiter et Ludovicus Rex Ala-
manniae, filius Ludovici Pii Augusti, confir-
maverat ecclesiae quicquid genitor et pre-
decessores eius concesserant, eximens ecclesiam
et omnia eius bona ab omni saeculari potestate
concedens etiam perpetuo, quicquid ius
fisci de illis exigere poterat, Anno Regni
sui in orientali Francia XXI. et est notandum
quod iste Ludovicus successit patri in
Imperium, usque ad proelium Fontaneticum illud
administrans, tunc per conditiones paris
concessa Lothario nomen Imperii et Ita-
lia, bellum autem apud Fontanetum gerebatur
Anno DCCC. XLI. in die Ascensionis Domini.
Visa sunt et magna prodigia sub hoc tempore
terremotibus, praeter solitum stellis, oceano
quoque omnes provincias inundante, flumi-
nibus coactis suspendere cursum, et di-
versimode per latera aquis commeantibus
etc.

Monasterium Montis Odilie nunc Petrura s. spus Ruremon

55.

Prelium fontaneticum gestum est a° viii^c xli.
Sigebertus hz a° 842.
Cuspinianus hz ipso die Paschae.

Ex Itinerario Antonini pii Aug. qui obiit post dominum nostrum Ihesum Christum anno 139 ...
A Lugduno capite Germaniarum
Argentoratum m. p. m. 325
hoc est milia plus minus 325.

Albinianis	m. p. m.	10.
Traiecto	m. p. m.	17
Maranitio(?)	m. p. m.	15.
Carvone	m. p. m.	22 al. 25
Harduatio	m. p. m.	22.
Burginatio	m. p. m.	6.
Colonia traiana	urbs	5.
Veteribus		
Calone	urbs	18
Novesio	urbs	18
Colonia agrippina	urbs	16.
Bonna	urbs	11.
Antonaco	urbs	17
Confluentibus	urbs	9.
Vinco(?)	urbs	26.
Noviomago	urbs	34
Treveros(?)	urbs	13.
Dumno(?)	urbs	34.
Ponte Saravi	urbs	24 al. ...
Argentorato	urbs	25.

Ita ut cataractis putarentur, hominibus ac ceteris
animantibus aquae submersis, et ex impetu ve-
hementissimo ventorum, arboribus radicitus evulsis.
Unde provinciales (ne quid de cetero huius periculi
accideret) cursum huius medium ex Rheno supra

Rhenus solitum cursum mutat sub Hugero episcopo.

Dorestatum derivantes, cursus supra nomi-
natus regionum Lecham, ab utroque latere vastis
ingentibus ~~arboribus~~ aggeribus, in eundem flumen

Rhenus in Leckam deducitur.

Rhenum deduxere, ne tam facile alveum egredi
aut oceanum redire cogeretur. Hoc modo Rhe-
nus Dorestatum usque nomen servat. Unde
terra [illegible] appellari, interclusisque oce-
ano fluminis influxibus, apud urbem Catwicum
Rheni ostium quod obstructum est successu tempo-
ris, agitatis vento arenis, quae illud oppla-
narunt. Ante quod ferunt castrum fuisse
~~constructum~~ constitutum, cuius fundamenta ad-

Lisidwn villa ad flumen Rheni sita anno 777 nunc Lundsdun(?) dicitur.

Arx Britannica

huc visuntur, refluente oceano, quod
Britannicum vocant, nam ad occidentalem ostium
Rheni Lugdunum, ad orientalem vero Na-
valia urbes sitae, testatur Itinerarium
Antonini pii. Hoc Lugdunum autem ex

Lugidunum urbs quam nunc volunt Leiden esse.

Navalia nunc Campi dicitur ad Isalam ... Noviomagum

allusione Gallici sive Francici vocabuli
Leiden oppidum conicere possumus, nam
vulgo dicitur Leyden, et Gallice Lugdunum
Lion sive Lion, et in commemoratione do-
nationum ecclesiae Traiecti antiquarum inveni-
tur: Leithis prima, Leithis secunda, Leithis
tertia, ita Lugdunum prima, Lugdunum
secunda, et tertia, legitur apud auctores,
forsan fuere tria hic similia castella. Bri-
tannicum etenim teste Ammiano Marcellino,
quod tamen Romani legionibus Romanis hi-
bernantibus ad Rhenum in pensum administrare
solebant. Ex quo castro nonnulli Romanorum
scriptores Carausium piraticam exercuisse re-
ferunt. De anno ut 1520 hoc scribentium, abductis
vento collectis arenis, quae instar undarum
maris(?) agitantur, visa sunt alterius mu-
nimenti vestigia nunc Romanae vetustatis
haud longe ab oceano apud vicum Cattorum,
ubi nummi argentei cum inscriptione Romani
ac ... inventi sunt, et nobis dono missi
cum pluribus aliis.

Archiepiscopus Lugdunensis habet primatum super tres archiepiscopatus. Prima enim Lugdunum, id est Lugdunum super Rhodanum. Secunda Lugdunum est super Sequanam, id est Rothomagum. Tertia Lugdunum est super Ligerim, id est Turonis. Quarta Lugdunum est id est Senonis super Ycaniam(?). Ut legitur sub actis anni 1181.

Ceraunius Romanus qui ab aliis Carausius et Crausius quasi crispus sive a capillis sive a moribus, sive potius ab utroque: crispus capillus, crispus moribus, sed quod aminostor(?) est et variis nominibus. Carausius quasi exterminator hostium, ut vocitant Germani, significat vocant dey gavarusß: et vocitant ad salvare dey gavaruss machen(?).

Anno vero.

Hungerius epus moritur ao 866. 22 decemb.

Anno vero salutis DCCC.LXVI. XI Kl. Januarii
obiit Hungerius Episcopus Traiectensis a ~~patria~~ cathedra
ex longis angustiis pertaesus, decessit XXVII corporis
quiescit ignoratur, qui tandem Alfrico et Ludgero
episcopis praefuit annis XIII. Claruit sub Lotha-
rio seniore, eiusque filio Lothario, et Carolo
Calvo Imp. Anuli (?) tamen Hungerum scimus
Egihardum episcopum annotatum, ita et hunc
omissum fuisse credimus in quibusdam scriptis
forsan ob cladem Normannicam, qua omnia dele-
bantur et tradebantur oblivioni id accidit.

Confirmatio Lodovici Regis Germaniae sub Hungero.

In nomine sanctae et individuae trinitatis, Ludo-
vicus divina favente clementia Rex. Cum
petitionibus sacerdotum dei iustis et ra-
tionabilibus divini cultus amore fave-
mus, superna nos munificentia gratia non diffidi-
mus. Noverit igitur industria seu utilitas
omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam et futurorum, 56.
Traiectum vetus
quia Hungerus Veteris Traiecti ecclesiae episcopus,
quae est constructa in honore Sancti Martini
Confessoris et aliorum sanctorum, obtulit obtu-
tibus nostris auctoritatem Immunitatis domni et
genitoris nostri bonae memoriae Ludovici piissimi
augusti, in qua erat insertum, quod non
solum idem domnus et genitor noster, verum etiam
praedecessores eius Reges etiam francorum videlicet
ecclesiam cui nunc Hungerus auctore deo praeest
sub tuitione et defensione eorum cum omnibus
sibi subiectis, et ~~cum~~ rebus vel hominibus
ad se pertinentibus vel aspicientibus consistere
fecerant, et eorum Immunitatis auctorita-
tibus hactenus ab inquietudine iudiciariae
potestatis, eadem munita atque defensa
fuisset ecclesia. Sed pro rei firmitate postu-
lavit a nobis praedictus episcopus, ut paternum
seu praedecessorum nostrorum Regum morem sequentes
huiuscemodi nostrae ~~gra~~ Immunitatis praeceptum
erga ipsam ecclesiam, Immunitatis atque tui-
tionis gratia, ob amorem dei et reverentiam ipsius
loci, circa ipsam ecclesiam fieri censeremus.
Cuius petitioni libenter assensum praebuimus
et hoc nostrae auctoritatis praeceptum fieri decre-
vimus

rimus, per quod precipimus atque iubemus ut nullus
iudex publicus, neque quislibet ex iudiciaria
potestate, aut ullus ex fidelibus nostris, in ecclesias
aut loca, vel agros, seu reliquas possessiones,
quas moderno tempore, in quibuslibet pagis
vel territorijs, infra ditionem regni nostri
iuste et rationabiliter ~~possidet~~ memorata ec-
clesia vel possidet ecclesia, et ea que deinceps
iure ipsius sancti loci voluerit divina
pietas augeri, ad causas audiendas, aut freda
exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas,
vel fideiussores tollendos, aut homines ipsius
ecclesie tam ingenuos quam et servos, super terram
ipsius commanentes, iniuste distringendos, neque
ullas redibitiones, aut illicitas occasiones re-
quirendas, nostris et futuris temporibus ingredi
audeat, vel ea que superius ~~m~~ memorata
sunt penitus exigere presumat, Sed liceat
memorato presuli, suisque successoribus res
predicte ecclesie cum omnibus sibi subiectis, sub tui-
tione atque immunitatis nostre defensione quieto
ordine possidere, et nobis fideliter parere
imperio, atque pro incolumitate nostra, coniugis
ac prolis, seu etiam totius regni a deo nobis
collati, et eius clementissima miseratione
per immensum conservandi una cum clero et
populo sibi subiecto, domini immensam clementiam
exorare, Et quicquid de prefatis rebus ecclesie
ius fisci exigere ~~presumat~~ poterat, integrum
eidem concessimus ecclesie, scilicet ut in perpetuo
tempore ei ad peragendum dei servitium, augmentum
et supplementum fiat, Hanc vero auctoritatem
57. ut pleniorem in dei nomine obtineat vigorem, et a
fidelibus sancte dei ecclesie et nostris diligentius
conservetur, manu propria subterfirmavimus
et annuli nostri impressione signari fecimus,
Signum domini Ludowici serenissimi Regis, Hubertus
ad vicem Ratleici recognovi, Data xv kal.
Iunij Anno xxi, domini et serenissimi Regis
Ludowici in orientali francia regnante, Indic-
tione secunda, Actum Franconofurd pala-
tio Regio, in dei nomine feliciter. Amen.

Datum videtur Anno 854

Obijt hic Lodowicus Rex anno domini lxxvi v. kal. Septembris apud Franconofurt palatium. fuit Rex Germanie, Bavarie et orientalis Francie. Hunc pater Lodowicus pius Imp. anno domini xxv° fecit Regem Baivarie.

Traditio Lotharij De Berg. sub Hungero

[illegible]

12 In nomine Omnipotentis dei et domini nostri Iesu
Christi. Lotharius divina favente gratia Rex.

Si locis

Si locis divino cultui mancipatis quippiam mu-//
neris conferimus, id nobis procul dubio ad eter-//
ne beatitudinis adipiscendam affuturum esse
confidimus. Igitur comperiatur omnium fidelium
sancte Dei ecclesie et nostrorum presentium scilicet
et futurorum industria, Quia ex relatu
~~Gunteri~~ Guntharii sacri palatii nostri summi
capellani et Hungarii venerabilis episcopi
Traiecten. ecclesia destructa a ~~Nor~~ Barbaris
didicimus quod Traiectensis ecclesia, que in hono-//
rem Christi confessoris Martini constructa esse
dinoscitur, barbarica imminente nequitia penitus
destructa et ad nihilum redacta sit, Canonicique
olim in ea militantes, passim per diversa loca
quidam dispersi, quidam etiam interempti sint,
hac denique ingruente maxima necessitate //
desperati sint consolationem veram. Ut memorate
sancte sedi infra regnum nostrum quietum et
pacificum locum ad consolationem et refugium
canonicorum tribueremus, quorum saluberrimis
et sanctissimis suggestionibus pro amore Dei
precipue nostri ~~et~~ ob emolumentum etiam ani-//
me domni avi nostri Ludovici[1], et pie memorie
genitoris nostri Lotharii[2] quondam augustorum, necnon
genitricis nostre Hermingarde, seu pro salute
nostra regnique stabilitate libentissimum prebentes
assensum, hoc clementie nostre apicibus fieri
iussimus, per quos in pago Maso super fluvium
Monasterium S. Petri in pago Maso datur ecclesie Traiect. a° 858.
Hic pagus Maso videtur nomen habere a Masatribus sive Marsatibus qui inter Eburones connumerantur, de quibus Cor. Tacitus de Claudio Labeone loquitur lib: 20.
Mose Monasterium in honore sancti Petri constructum
quod Berg nuncupatur, ad prefatam sedem Tra-//
iectensem sub omni integritate tradimus ei per
omnia tempora, ad consolationem et sustentationem
clericorum eiusdem sedis vel clerici famulantium
concedimus, quatenus consignati servi Dei nostra
prestita liberali munificentia Dei miseri-//
cordiam pro nostra et coniugis nostre salute
liberius exorare delectet. Et ut hec nostre tra-// 58.
ditionis seu pietatis largitio per futura tempora
inviolabilius perseveret, manu propria eam
subterfirmavimus, et anuli nostri impressione
assignare iussimus. Signum Lotharii[3] gloriosissimi
Regis. Daniel Notarius Gregorii scripsi
et subscripsi. Data in non. Januarii Anno
~~Christo~~ Christo propitio, Regni domni Lotharii gloriosissimi
Regis Tertio, Indictione vi. Actum Prumia
Monasterio, in Dei nomine feliciter, Amen.

1 Ludovicus pius Imp. filius Caroli magni obiit 12 kal. Julii a° 840. relictis Lothario Imp. Pipino Aquitanie rege filiis, Ludovico dicto ... rege Germanie et Carolo Calvo ex 2a uxore.

2 Lotarius Imp. primus Lotharingie

3. Regis Austrasie et Lotharingie, ~~filius~~ pater obiit Prumie Monasterio 3° kal. octob. a° 855. Et sic hec littera data est 2a Januarii a° 858. quod cum anno regni primi Lotharii et Indictione sexta convenit. Obiit hic Lotharius Rex 869 ... et Sigebertus a° 871.

Anno viii^c lxvii. die xii april. Ludovicus Rex almanie ad instantiam Emme uxoris sue dedit Theoderico Comiti Hollandie filio sororis dicte Emme forestam dictam Walsdanum Zelandia iuxta comitatum Hollandie. [illegible] Baldewino Flandrensium Comiti. [illegible]

hic Ludovicus obiit [illegible] 876.

Solent aliqui circa hec tempora sub Hungero a° 850 Comitatum Hollandie habuisse originem dicentes illam eo desolatam incursione normannica Carolo Calvo Imp. ad preces Sergii pape Romani pontificis et Haganonis viri potentis cuidam nobili Theoderico de Hildegarda nepote eius iuniore filia Ludovici pii Augusti stirpeque Aquitanorum regum francorum oriundo quos a Troianis descendisse commemorant quodque hic Theodericus minor natu fratrem habuerit Walgerum sive Walterum nomine quem Comitatui Teysterbantie ab eodem imperatore prepositum et sedem constituisse in castro prope Tielam, Haganonem vero in oppido Xanctis quondam Troiar traiana colonia quod communiter iam Troia dictum habitasse et principis circumvicinis imperitasse testatur authore precipue Johanne Beka. Quare cum sermo inciderit de hac re convenit aliqua pro veritate dilucidanda referre in medium prout superius promissum est. Hollandia autem certe circa scribitur et ea pars sub Theoderico comite a Carolo prefato fuit, hoc est in prestaria sive precaria (ut aiunt) id est ad vitam suam solum accepit, nam apud probatos auctores et vetustos Codices invenitur quod Theodericus dictus nomine tertius filius Arnulphi quartus in ordine Comes intercedente Egberto Treverice urbis Archiepiscopo patruo suo suscepit comitatum in propriam hereditatem ab Ottone tercio Rege quicquid predecessores sui habuerant in beneficio circa Annum domini DCCCC lxxxvi. Longe dilatior fuit Hollandia, nam postea scriptores eam diviserunt in Episcopatum et Comitatum. Sed nec totus Comitatus comprehendebatur sub Hollandia, Comitatus namque Zelandie [illegible] et [illegible] qui Comitatus sunt sub provincia Hollandie nomine comprehenduntur, nec totum fuit in provincia Hollandie quod Comites (qui illius titulum gesserunt) possident, sicuti ea pars que ad laeva fluminis in frisiis protenditur atque ubi Canonifates Frisiaboni et ceteri eo generis populi, item qui circa Schaldim usque mosam habitant, quorum aliqui Zelandini alii frisii vocantur.

Margin notes:

Fuit hec Emma nobilissima et pudicissima femina [illegible]

Carolus Calvus frater Ludovici Rex postea Imp. [illegible] anno viii^c lxxvii. 17 kl. Julii [illegible] villa [illegible]

Hagano

Waltgerus Comes Teisterbantie qui obiit a° 914.

Vetera castra [illegible]

Xancten quondam Troia dicta Vetera castra.

[illegible]

Cronica magna Holl. dicit Ottonem 3 Imp. hanc donationem fecisse [illegible] a° 985 [illegible] Comiti Holl. [illegible] Arnulfi Comitis Holl.

Thieus 3 [illegible] quartus et primus Comes Hollandie [illegible] 996 Anno ix^c lxxxvi [illegible]

Egino a° 898

Eberhardus Saxo dux filius Meginardi Comitis [illegible] a Waltgero [illegible] a° 885 [illegible]

Ludovicus Rex Germanie habuit filiam Hildegardam [illegible]

Nota de Regno teutonico

[illegible]

De latitudine Hollandie

Holtland [illegible]

[illegible]

Sed Hollandia

Hic Theodericus ex Roberto a Caesare Ottone tertio anno 996. hereditarius primus Hollandiae Comes factus.

~~Theodericus primus~~ [infeudatus ab Ottone 3 imp. ...] nomen hic recepit de planicie Batavorum, sicut et successores eius Hollandiam possidentes, atque in hunc modum prima discordia nata est inter Batavos et Comitatum Hollandiae ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ durauit haec inter Episcopos et Comites discordia usque ad annum Christi [illegible] quando terra ipsa in unum redacta est dominium et sublatum omnis discordiae seminarium. 36

Sed Hollandia Theutonice nihil aliud est
quam ipsa Batavia graece, quod vocabulum et
Latini pro nomine provinciae solum usurpant,
cum proprio careat, licet eam vocitatione
designent, veluti in Panegyrico qui inscri-
bitur Constantino et Maximiano Augg. ubi
de insulis Rheni et provinciis adiacentibus
disseritur hoc modo. Quamquam illa regio

Panegyristae locus de Batavia, quem putat Mamertinum fuisse.

divinis expeditionibus tuis, Caesar, vindicata
atque purgata, quam obliquis meatibus ~~[illegible]~~ Vahalis
interfluit, quamque divortio suo Rhenus ~~[illegible]~~am-
plectitur, ~~[illegible]~~ paene (ut cum verbi periculo
loquar) terra non est, ita penitus aquis
imbuta permaduit, ut non solum qua mani-
feste paludibus est, cedat ad nisum, et haustum
pressa vestigium, sed etiam ubi paulo videtur
firmior, pedum pulsu temptata quatiatur et
sentire se procul mota pondus testatur.
Itane ut vero est, subiacentibus innatat, et suspensa
late vacillat, ut merito quis dixerit exercen-
dum fuisse tali solo militem ad navale certa-
men. Et in alio: Cum sub dextera tua, domine
Constanti, Batavia, Britanniaque squalidum caput
silvis et fluctibus ~~caput~~ exereret, intumescentis
animos astringit. Ex quibus satis clare potest
natura provinciae Hollandiae, Theutonice hoc
est Hollant off Diepelant, graece vero Batavie
cum sequimur Cortelium, Bat graece altum sive
profundum significet latine. Unde Bathavia de-
ducitur. Et Cornelius Tacitus libro [illegible]
de Bathavia loquens ita scribit: Cum inter
fluvium [illegible] et [illegible] pluvialibus imbri-
bus superfusis amnis, paludes humidaeque
insulas in faciem stagni expleverint. Unde liquido
constat Hollandiam apud nos eandem esse patriam,
quam Latini et Graeci Bathaviam vocitant. Hoc
est quae inter Rhenum et Mosam ubi Vahalim
recipit, usque ad Oceanum inferiorem protendi-
tur. Et Pomponius Mela libro tertio: Rhe-
nus ab Alpibus decidens, prope a capite duos

Hollandiae descriptio

[illegible] Australis Hollandia [illegible], Zuijtholland cuius caput Durtrechtum.

lacus efficit, Venetum et Acronium, mox diu
solidus, et certo alveo lapsus, haud procul
a mari, huc et illuc dispergitur, sed
ad sinistram amnis etiam tum et donec effluat
Rhenus, ad dexteram primo angustus et sui simi-
lis, post, ripis longe ac late recedentibus, iam non
amnis, sed ingens lacus, ubi campos implevit,
Flevus dicitur, eiusdemque nominis insulam amplexus, fit iterum
artior. 59

Flevus flu.

Jacob. Meyer[us]. Hollandiae appellatio est admodum recens, Nam Hendricus ... qui scripsit ad annum 1133 ... in fine libri de Theodorico marchione quarto ... pluribus locis ... nusquam Hollandiam nominat, sed ubique Phladirtingen, ab eo ... quod hodie ... nomen habet Vlaerdingen, quod Gerhardus Noviomagus vetustissimum esse asserit, vocatque Vlaerdingen et Vlaerdingiarum.

Holtlandia.

Rhenique fluminis emittitur. Si quis autem Holtlandiam potius quam Hollandiam appellandam censuerit, quia in quibusdam [struck] ita inveniatur, licet in vetustis historiis latinis nusquam legitur hoc nomen Holtlandia, nisi apud Marcellinum, hoc ab arboribus quae in desolata provincia excrevere dictum putet, cum partem provinciae silvis et nemoribus oppletam fuisse, ne ab initio sit Holtlandia, hoc est pars illa arboribus consita potius censeatur quam Hollandia, i. Bathavia, quae pro maiori parte sic paucas nunc tot arbores praeter salices, et eas quidem raras. Regio autem ea quae a Mosa Hollanda usque Kennemaros inter Rhenum et Oppidum Leidis protenditur, Hollandia quidem, modo Rijnlandia vocatur. Fuit et vicus Holtant, a quo forsan nomen ceptum, Dicitur [illegible], Clivis, Juliaco, Brabantia. Nihilominus quamvis et Zeelandia a graeco vocabulo [illegible], quod [illegible] significat, quasi [illegible] vocare possemus. Attamen Hollandia, Zelandia et [illegible] provincia, nomina ab illis [illegible] septentrionalibus, quos Danos et Normannos vocant, indita credendum.

Marcellinus liber [illegible] dosis, nec Hollant, [illegible] [illegible] in [illegible] natura [illegible] [illegible].

Hollandia que.
In antiquo libro [illegible] appellat Decanatus in Hollant, quod anno 1140 Decanatus in [illegible] vocabatur
a° 1300 et 1140.

Hollant vicus.
Holtlant vicus fuit olim sub decanatu nunc dicto Rijnlandia haud procul a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Regio quae a Mosa [illegible] usque [illegible] extendit a° 1140 et postea Decanatus Rijnlandiae. Et ea quae hodie [illegible] vocatur, tunc decanatus in Hollant vocabatur, et erat sub [illegible] rurali capite nunc est [illegible].

Divisio Regni Lotharii quod nunc Lotharingia vocant inter Ludovicum Germanorum Regem et Carolum Calvum Regem Franciae facta anno 871 fo. 209 / post mortem Lotharii Regis Lotharingiae filii Lotharii Imperatoris a° 855 defuncti.

Ecce tota Hollandia sive Bathavia fuit in ditione Caroli Calvi eo tempore, quo donationem, in qua nec Hollandiae meminit, fecisse creditur Theoderico, pater utque ei dederat Alemanniam totam et partem Burgundiae, [illegible] [illegible] filiis. At tunc annus erat [illegible] [illegible], in qua nec Hollandiae meminit, quod ex divisione Regni Lotharii inter Ludovicum [struck] Regem Alemanniae et ipsum facta, apud Aimoinum clare constat, ex qua particula hanc tamen proposito nostro [illegible] continentem exscripsimus. Lodovicus accepit Comitatum [illegible], Bathuas, Hathmarias, Mosam subteriorem de illa parte, [illegible] Mosam superiorem quantum de illa parte est, Lingas quantum de illa parte est, de Frisia duas partes. Carolus vero accepit Mosam superiorem de ista parte Mosae, Mosam subteriorem quantum de ista parte est, [illegible] Lingas [struck] de ista parte Mosae est et pertinet ad versatum [illegible], de Frisia tertiam partem.

Anno 870 / 871
Aimonium [illegible] historiam.

Conrad a Lichtenau Abb. Urspergensis
facta divisione, Pipino cessit Hispania. Carolo Regnum Aquitaniae et Vasconiae, ab occidente habens terminum Barcelona Hispaniae urbe, ab aquilone Britanniam maris, ad meridiem alpinum iuga, ad orientem Mosam fluvium. Inter Mosam vero fluvium et Rhenum Lothario regnum cessit, et Italia [illegible]. A Rheno usque ad [illegible] et [illegible] Germania tota Ludovici regnum erat. Haec divisio inter eos facta, [illegible] [illegible], quousque [illegible] regnum [illegible] Carolo [illegible] Ludovici filio, qui erat filius [illegible] Calvi.

Regino. [illegible] et Sigebertus
Anno 842. [illegible] [illegible] inter se diviserunt, et Carolo occidentalia regna cesserunt a Britannico oceano usque ad Mosam fluvium, Lodovico vero orientalia, scilicet omnis Germania usque Rheni fluenta, et nonnullis civitatibus cum adiacentibus pagis trans Rhenum propter vini copiam. Lotharius Imp. qui et maior natu erat, medius inter utrosque incedens, Regnum sortitus est, quod hactenus ex eius vocabulo Lotharingiam vocant, totamque Provinciam et omne regnum Italiae cum urbe Roma et [illegible], et mediam partem Franciae inter Scaldim et Rhenum.
[struck: Sigebertus [illegible] anno 871]
[illegible] [illegible] [illegible] Lotharingiae [illegible] [illegible] fratribus suo Lothario, Regni Lotharingiae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Ludovici [illegible] Germanorum regis, [illegible] [illegible] [illegible] inter se regnum fraternum diviserunt.

Sigebertus Gemblacensis. 844.
Lotharius qui maior natu erat et Imperator appellabatur, regnum Italiae [illegible], [illegible] Roma [illegible] et [illegible] mediam [illegible] Franciae inter Scaldim et Rhenum, quae mutato nomine ab eo denominatur Lotharingia.
Sub metropoli Lotharingiae [illegible] [illegible] [illegible] Coloniae [illegible] Lotharingia [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] Comitatus Namurcensis, [illegible], Ducatus Brabantiae, Geldriae [illegible] qui circa a° 1100 sub Lotharingia [illegible] [illegible].

Jo. Cuspinianus.
Carolus Rex Franciae dictus, qui Arari, Rhodano, Scaldi, Mosa ac [illegible] [illegible] continet. Lodovicus Germaniae Rex, Bavariam possedit et omnem Germaniam usque ad Rheni fluenta, cum nonnullis civitatibus et pagis trans Rhenum ob vini copiam admodum acceptis. Lotharius Imp. medius inter utrosque incedens, quae media est, Galliam Belgicam et regnum Italiae cum [illegible] [illegible] et ea parte [illegible], quae [illegible] Lotharingia appellata [illegible], accepit.

partem / Certa redditur per divisionem Lotharingie Alemanie
Anno [illegible] 871.

Divisio regnorum inter fratres [illegible] Regibus: apud urbem gallie Virdunum; tres fratres destructo in tres partes regno inter se partiti sunt Anno 844

Nunc procedendum est ad primordia ipsius Co-
mitatus Hollandie / et eorum principum qui
ab eodem tempore aliquamdiu per successionem prefue-
runt / Superius enim satis declaratum est / qua-
liter provincie Rheno adiacentes / per Romanos antea
sub prefectis suis presidibus et legatis administrate
sunt / etiam usque ad Imperii declinationem / et
qualiter postea / in potestatem Regum Francorum
devenere / Et usque adventum barbarorum et aliarum
gentium per Francos gubernabantur / Frisiis
et Inferioribus Saxonibus tempore intermedio
incursionem frustra tentantibus / Franci vero cum
postea mutua intercisione sese affligerent / et
idcirco solitis potentie viribus exhausti / Rem
~~pu~~ parta quomodo tutari non valerent / vastate
atque indefense provincie liberaliter sunt co-
ncesse illis / qui animos haberent acquirendi / seu
hostes profligandi / atque eas defendendi / cum clar-
gentibus nulla ibidem cerneretur potestas aut
Imperium / quod ipsis nulla fuit / Sed neque anni
et tempora et origo ipsorum Comitum male
videntur quadrare / Quamvis minime dubium,
quin ipse Theodoricus princeps fuerit alti san-
guinis / et militia insignis / armisque potens / ita
ut propter egregia facinora / omni laude dignus
celebretur / quod ab ipso Theodrico illustri
Comite qui consanguineus Caroli Magni et eius
temporibus per Saxones in Saxonia et Panno-
nias exercitum ~~ducens~~ formidabiles duxit / docere
disse credam / et Maiores suos etiam tempore
Caroli Calvi in hiis Regionibus aliqua posse-
disse / alibique fuisse potentes / et descendisse a
principibus qui dicebantur comites de Vienna
Verius vero de Vienna urbe Allobrogum vicina
Lugduno / Nam legitur quod Theodoricus Co-
mes fuisse Cubicularius Ludovici Balbi /
filii Caroli Calvi / et eius filii successoris
qui in multas fecit contra Normannos ex-
peditiones / et ante contendebat cum Bosone
fratre Richildis secunde uxoris Caroli Calvi / qui
Viennam occupaverat / coactus sese dedere / Theo-
dorico vero concessit ipse Ludovicus Balbus
Comitatum

Comitatus Augustudunensis testamento, quem
cum Bosone commutavit pro certis abbatiis illic
consistentibus, quod autem primogenitus eius eum
fuisse potuerit satis alludit quod certa ea
vicinia (que iam provincie ascribitur me-
tropolis) valde solemnibus (prout nobis illic
existentibus ostensum est) hac nostra etate eisdem
utitur insignibus, quibus Comites Hollandie.

Primi duces de Brunswijck † a° 968 prout Ludolfus descendit ex recta masculina linea Henrici ducis Wittekini, desisunt duobus leonibus rubeis in campo aureo. ut quidam fingunt. 60.

Hunc ergo posteriorem Theodoricum dixerim
patrem Theodorici primi Comitis qui abbatiam
Egmondensem in beneficium obtinuit, nec opus
est eos avitis et falsis saltem titulis ador-
nare, quos propria facta illustrarunt,
ut prestent suis maioribus. Constat enim ipsum
Theodoricum et sequaces suos, nedum armis
fortissimos fuisse tutatos contra barbarorum
incursiones, sed+ ampliasse, religionem co-
luisse, populosque subiectos placide et in
summa iustitia aliquamdiu rexisse, et impera-
toribus tam gallicis quam latinis ac Regibus
coniugiorum necessitudinibus fuisse coniunctos.

+ex bonis ecclesie

Unde mihi satisfacere nequeo, ut credam eos
ab antiquis Francorum Regibus Merovingis des-
cendisse, et in Aquitania dominatos, ac
Ludovico pio filio Caroli Magni bella in-
tulisse, sive ipsius Haganonis aliqua posses-
sione per Carolum Calvum donatos, vel eos
Haganoni attinuisse considerata saltem temporum
serie. Nam Ludovicus pius Aug. ante imperi-
um Aquitanie quiete satis prefuit, nec iam
promoto ad imperium, bella turbatio, nisi forsan
per proprium filium Pippinum emersit, nec aliquem
qui vocetur Theodoricus legimus consium fuisse
aut ad Aquitaniam aspirasse, licet filia Theo.
Comitis Matiscensis, per Ludovicum patrem
Pippino desponsata sit, is Comes tamen
alibi ~~vocabat~~ vocatur Teutbertus. Harmengarda
quoque prima uxor Ludovici pii cuius filiam
minorem Hiltegardam volunt Theo. patri
Theo. primi Comitis nupsisse, fuit filia Ingrami
Ducis Hasbanie
Comitis clarissimis orta natalibus,
non autem soror Haganonis, ut ipsius verba
astruere videtur. Haganonis etenim neque
sub Carolo Magno neque sub Ludovico pio
vel Carolo Calvo Augustis, aut Ludovico
eius filio, ulla apud scriptores invenitur
mentio, sed solum apud abbatem Urspergensem
in cronica

Pipinus filius Ludovici pii genuit ex filia Theo. Comitis Matiscensis uxore sua Pipinum.

Hagano Comes.

In Cronica sua scribitur de Haganone quodam
ex mediocribus elevato, ubi de Carolo simplice
Rege galliarum, filio ~~Caroli~~ Ludovici balbi ~~seu Lotharii~~
filii ~~nepotis~~ Caroli calvi tractat, qui quadriennis ~~quinquennis~~
anno DCCC.xcviii creatus Rex fuit, Sed mer
Judith secunda uxor ipsius ~~Caroli~~ Ludovici pii
mater Caroli Calvi soror fuit ipsius Hagano
nis, et quita que filia erat Welphi nobilissimi
Comitis Altorffen. prope Ravenspurgum Suevie,
alii vocant hunc Welphum ducem Bavarie, Audiatur
quoque ipse Abbas et historiographus gallus apud
ipsum introductus, Ita scribens de isto posteriore
Carolo, ~~Cumque iam fere totum collegerat Regnum~~,
cepit quendam Haganonem ex mediocribus ex
tollere, et supra omnes principes diligere,
adeo ut magnatibus, quibusque procul assistentibus,
ipse Regis lateri solus hereret, multaque Re
gii iuris, ad suum ius torqueret. Unde primates
indignati, cum nullatenus possent eum ab illius
dilectione avertere, querebant illum de regno
abicere. Rupertumque ducem fratrem Oddonis
Regem constituunt, quem Carolus in prelio occi
dit, testatur quoque inter principes qui a Rege
propter Haganonem deficerent primos fuisse
Henricum ducem Saxonie, atque istum Rupertum,
qui indicto conventu in Aquisgrano cetervis
serius foret Regii cubiculi ... quotidie
egressum Regis a penetralibus aule presto
labatur, Cum vero nullum eis a Rege res
ponsum per dies quatuor daretur, Henricus
id molestissime ferens, dixisse fertur, aut
Haganonem quandoque cum Carolo regnaturum
aut Carolum cum Haganone ad unam mediocri
tatem descensurum, et indignatus inconsulto
recessit, ~~Henricus tandem~~ Henricus iste auceps dictus
Tandem ad Imperium defuncto Conrado Cesare promovebatur circa annum
domini DCCCC.XX. Carolus vero simplex
post quinquennalem incarcerationem obiit regni
xxxvi, etatis vero Lvi^to, et salutis DCCCC
xxxiii° anno, cum eo ad hoc puero Oddo tu
tore mere administrasset Regnum per annos
... Secundum ergo historiarum veritatem
Donatio de Monasterio Egmondensi, et cete
ris locis ad illud pertinentibus, a loco qui
dicitur Zuithardeshage usque ad Fortrapa
et Kinnem sive Kinheim, ab hoc Carolo simplice
aut

Margin notes:

Carolus simplex quadriennis ~~quinquennis~~ creatus Rex gallie anno dccc xcviii. fuit filius Ludovici 3 cognomento balbi Regis francie et Imp. filii Caroli calvi Regis francie et Imp. ... qui balbus Imp. obiit idibus aprilis A° 880. relicta impregnata Adelheida gravida qui postea peperit hunc Carolum simplicem posthumum A° dni 880.

Abbas Vrspergen. fo. 209 199 et 210 ccix. et ccx.

De Haganone qui vixit sub Carolo simplici francorum Rege A° 910.

Lenardus ... Carthusianus in vita S. Gerhardi abbatis Broniensis, scribit eundem Gerardum ex prosapia Haganonis ... ortum pro ... Statio Comite Namurcensi, matre Plectrude filia Comitis Palatini sorore Stephani epi Leodiensis qui obiit A° 922. ... Cronica Leodien.

Carolus simplex Rex gallie obiit A° dni ix^c xxxiii

Lotharius Imp. filius Lodovici pij Imp. obijt 3 kal. octob. a° viij^c LV /
Lodovicus 2. Imp. filius Lotharij predicti obijt a° viij^c lxxv. [illegible] 876. [illegible]
Carolus Calvus filius Lodovici pij Imp. qui [illegible] regnasset [illegible] Imp. a° 876 et obijt a° 878. [illegible] a° 877.
Lodovicus 3 Imp. balbus filius Caroli calvi obijt [illegible] aprilis 880 / viij^c lxxx [illegible] Lodovico, Carolomanno et Carolo simplici
Carolus crassus Imp. filius Lodovici regis germanie obijt 2 [illegible] a° 888.

Franciscus [illegible] in [illegible] eligitur a° 874 [illegible] a° 872 / [illegible] sedit annis x.

~~De comitatu holland. Anno ix^c xxxiiij obijt Carolus simplex Rex francie [illegible] hic videtur [illegible] donationem Theoderico monasterij Egmondani [illegible] et non Carolus Calvus qui in [illegible] [illegible] possedit [illegible] Anno ix^c xj obijt Lodovicus 4. Imp. [illegible] germanie [illegible] lotharingie et [illegible] qui videtur Theoderico [illegible] [illegible] walsa [illegible] zelandie [illegible] zelandie [illegible] Lodovicus [illegible] possedit zelandiam~~

Circa annum domini [illegible] viij [illegible] Imp. dedit Balduino Comiti [illegible] [illegible] Anno [illegible] Comitis flandrie [illegible] Comitis holland. zelandie.

Antequam deinde / et alia donatio de sylva Wasda [illegible] et Zelandia et in Comitatu eodem / cum pratis et aquis terrisque cultis et incultis / etc. a Lodovico 2° Imp. filio Lotharij Anno DCCC / lxxv defuncto / vel Lodovico, Rege Almanie filio Arnulphi Imp. (anno ix^c xj defuncto / Lodovici predicto) [illegible] Arnulphus obijt Anno DCCC.xcix° / Cuius filius anno DCCCC primo, successit / Annis xij imperando. Facte sunt / et non sub Carolo Calvo / aut Lodovico Lodovici pij filio / nec per divisionem superius tactam ea ora Zelandie non erat in potestate horum Ludovici / et Sergius papa ordinatus est primum anno DCCC / [illegible] xcij / ad cuius tempus donationes factas volunt / qui non tempore Caroli Calvi / sed Ludovici eius filij / primum in Gallias venit / (ab viij^c lxxviij [illegible]) [illegible] Galliam et Belgicam [illegible] apud Treveras / Ut ergo [illegible] / aut [illegible] apud [illegible] residisse potuerunt / nam circa annum salutis DCCC. iiij legitur Nobilis Bartholdus de Grunberge fr. Hildebaldi Archiepiscopi Coloniensis et prefectus Caroli Magni Imp. apud [illegible] resedisse / et [illegible] administrationem habuisse / cuius uxor dicebatur Ermigardis / nisi forsan [illegible] ab hoc Bartholdo descendere [illegible] Theodericum primum Comitem / [illegible] filio suo Theoderico secundo / centum viginti[que] annis / hunc vero Theodericum secundum solum regnasse annis lxxvij circa / [illegible] integram etatem etiam hominis sanissimi et senis [illegible] complet / [illegible] et plurimum complectitur / quod [illegible] Maximus / in c. de senectute / pro mirabili narrat / Massinissam Regem Numidie regnasse annis sexaginta / nec veri simile est [illegible] maritimam [illegible] Normannorum [illegible] frisie reddita / Sed [illegible] notat [illegible] scriptor [illegible] / [illegible] alio argumento [illegible] palliare supputationem / legitur etiam in vita Ludovici filij Caroli simplicis / qui [illegible] Ottonis primi [illegible] / quendam Theodericum Comitem magne frisie in [illegible] / circa annum domini DCCCC.lij / in Belgica / quem hunc Theodericum secundum credi[illegible] / premissa omnia [illegible] / [illegible] alij quod velint /

D. Bartholdus dominus de griberge et Ermigardis eius uxor soror Hildebaldi archiepiscopi Colon. [illegible] Marcellini

Anno viij^c lxxxiiij Carolus Crassus Imp. Godefrido danorum Regi dedit frisiam. sub qua (teste Adriano Junio) West frisia et [illegible] comprehendebatur [illegible] maritimis [illegible] [illegible] quia [illegible] a scriptoribus [illegible] posteriorum [illegible] West frisia appellat [illegible] frisij [illegible] (61)

Anno viij^c lxxxvj predictus Godefridus Rex occiditur /

Anno viij^c lxxxix. Arnulphus Imp. et Rex germanie dedit Gerulfo Comiti in beneficium Comitatum quendam inter Rhenum et [illegible] apud frisios [illegible] [illegible] donationem quod Arnulphus [illegible] Comitis [illegible] quinto a° 1296 [illegible] in abbatia Egmondana frisie scribit /

De odilibaldo epo /

[illegible] et zeijst 4 ambachten van den [illegible] [illegible] onderhoorende
onderwonden, [illegible] zeijst, liggen offte [illegible] den Rijn aen die [illegible] zijde
liggen tusschen [illegible] dorpen end den Rijn.

Woudendorp est sub
Zeijst.

Nota, [illegible] quib[us] [illegible] [illegible]
[illegible] continent quod [illegible]
Magna [illegible] Holl[andie] [illegible]
Zelandie et Frisie, de Hollandia
[illegible] [illegible] Caroli [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
apud quos nulla [illegible] [illegible] [illegible]

Gruijsdorp sive Gelesdorp est prope Woorden, 1347 et Crudesdorp [illegible]
Oudelaet / bij Weersvoorde / Brodevelt / op die Strate
Brede, [illegible] ista sub Woorden [illegible] dio Wijck [illegible] comitatu Holl[illegible]
unde die parochien [illegible] [illegible] [illegible] hemaldijs [illegible] Broek / Hanwijck / [illegible]
sub [illegible] [illegible] [illegible] Gravensroop /

Vorts heeft [illegible] [illegible] [illegible]
vicarie vande den voirs. [illegible]
altijt bij de pastors gebruijckt [illegible]
[illegible] als noch ten tyden als [illegible]
den [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] gebruyct worden, als [illegible]
maken den [illegible] [illegible] [illegible] ander [illegible]
vicarie bij [illegible] [illegible] den onder [illegible]
ander [illegible] [illegible] [illegible]
vande vicarie bij [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
d [illegible] Ao 1573

De Adilibaldo Epo. 12.

Sed ad cepta revertamur / Hungero successit 62
Odilibaldus Frisius xij Epus Traiecten[sis] / vir
laudate sanctitatis / per omnes gradus ecclesiasticos
ascendens / ad pontificatus honorem provectus est
electione cleri / Cui Lodowicus Rex primo et
postea Zwentiboldus filius Arnulphi Imp. confir- 63
mavit / quicquid Lodowicus / Carolus / Pippinus
aliique Reges contulerant / et proprietates ac im-
munitates ab eis obtentas / extenderunt ad sanc-
tam Traiectensem ecclesiam cum suis appen-
ditiis / ac ceteris pertinentiis / et universa talia
loca in ipso Epatu constituta / actum Niuma-
ga Anno salutis DCCC. xcvj / Regni vero Zwen-
tiboldi secundo / iste Odilibaldus cum sedisset
annis xxiij / rebus sublatis humanis / ad celica
regna migrasse ~~dicitur~~ scribitur / Anno DCCCC.
iiij[to] idus decembris / sepultus Traiecti / apud
templum domini Salvatoris / qui cum solis viginti tribus
annis sederit / et Hungerus ibi sepelitur Anno
DCCC. lxvj[to] obierit / a quo anno usque diem obitus
Odilibaldi intercurrunt anni triginta quatuor /
sic vadit anni xj. absque alicuius pontificatus noti[cia]
administratione / nisi forte contra vetusta pre-
claria xxxj annis sedisse v. Adrianus asseverat /
meminit enim vir Regino abbas Prumiensis / haud
obscurus scriptor sui temporis / hoc modo scribens
ea tempestate sub Anno DCCC. xcix / Odilibaldus
vir Sanctus Traiectensis ecclesie presul / e rebus huma-
nis sublatus / ad celeste Regnum transiit / in cuius
locum subrogatus est Egilboldus Epus xiij /
deinde Radbodus xiiij vel xv[us] Antistes /

Data est hec lra ut infra Anno dni 896.

Odilbaldus Epus obiit iiij[to] idus decembris Ao viij[c] xcviij
Adgilboldus Epus obiit viij. kl. Septembris anno viij[c] xcix
Radbodus Epus electus Anno eodem viij[c] xcix

[illegible] moderna habet in cuius locum surrogatus est Radbodus xij / omittendo Egilboldum xiij.

Confirmatio Zwenthibolthi sub Odilibaldo.

Zendebaldus Rex Lotharingie factus Anno 896.

In nomine sancte et individue trinitatis / Zwentiboldus
gratia divina Rex / cum petitionibus sacerdotum
iustis et rationabilibus / divini cultus amore
faverimus / superna nos muniri gratia non diffi-
dimus / qua propter noverit industria ~~[illegible]~~
seu utilitas omnium fidelium nostrorum tam presentium
quam et futurorum / qualiter Odilibaldus Tra-
iectensis ecclesie venerabilis ~~Antistes~~
Episcopus / que est consecrata in honore sancti
Martini confessoris / et aliorum dei sanctorum /
obtulit obtutibus nostris / auctoritatem immuni-
tatis domini et patris nostri Ludowici piissimi
augusti

Traiectum vetus

Augusti/ in qua erat insertum qualiter dominus et
genitor suus Carolus bone memorie clementissi-
mus Imperator/ et avus suus Pippinus Rex
et antecessores eorum/ ad ipsam ecclesiam concess-
issent omnem decimam de mancipiis/ de terris
et de theloneis/ vel de negotiis (negotiationibus)/ et de omni re
undecumque ad partem Regiam fisci theloneum
exigere/ vel exactare videbatur/ et ut hec
ipsius ecclesie sub mundiburdio et tuitione ipsius

Mundiburdius .i. defensor.
Mundiburdium .i. defensio.
Bannum .i. iudicium et vindicta sanguinis
Item de mundiburdio fo 632.

ecclesie consisteret/ necnon in ripis dorestado
et nec bannum/ nec fredum/ nec coniectum quod
ab ipsis exigi consuetum est/ exigerent contingere
aut exactare presumeret/ Et quicumque de ne-
gotiatoribus in eorum ripas intrare voluissent
nullus eis contentionem de hoc facere auderet/ nec

Bannum. id est pena pecuniaria/ quam ob Imperatori persolvere debebat/ qui Pacis violant iura, vide de hoc latius supra sub fin. p° fo. 299.

Fredum appellat compositionem qua quis pacem a Principe impetrat, frid pax. Item [illegible] in vita Ca. magni fol. 106.

mansiones eorum domibus ubi sine ~~per~~ premissa eorum
accipere auderet/ nec eorum res ab eis rapere
auferre/ aut post mortem eorum contingere
nec ullo modo eis in aliqua re calumnia ~~[illegible]~~
generare quis presumeret/ qualiter possit eius
ecclesie liberius eidem clero et populo sibi
subiecto alimonia ministrare/ et luminaria
in ipsa sede continuare/ atque gentibus qui ad
christianitatem convertuntur alere et docere
posset/ hec pagani consuetudine erant/ Jam
dictus Episcopus/ ut ob nostre mercedis augmentum
illi concessissemus/ et ipsam legem quam in
dorestadio antecessores nostri Reges videlicet
et Augusti/ antecessoribus suis pontificibus
sibi et Episcopis/ iam nominatam sanctam Traiectensem
ecclesiam concesserunt/ in omnibus hic sancte
Traiectensi sedi ob amorem dei/ sancti Martini
in Daventre sive et Tiale/ universisque aliis
locis/ in ipso Episcopatu consistentibus/ concesse-
rimus/ Cuius petitioni libenti animo acco-
accommoda~~mus~~ntes placuit/ et ita hanc nostram
auctoritatem confirmavimus/ ut sicut in dorestadio
in terris sancti Martini residentibus/ vel in
navibus adiacentibus/ aut ibi commanentibus
nec theloneum aut coniectum seu mansionaticum
aut freda a ministerialibus nostris exigatur/
Sic in daventra villa/ et Tiela/ omnibusque aliis
locis/ in terris et possessionibus eiusdem Traiectensis
ecclesie consistentibus/ vel commanentibus/ de
cetero ab exactoribus nostris non exigatur/
Sed hec omnia ob mercedis nostre augmentum
et eterne remunerationis/ in sub et dona-
tionem

64. continuare/

Gentiles ad christianitatem in diocesi Traiectensi anno viij c et xxvj convertebantur.

Ecclesie sancte
sub episcopatu sunt tres: Dauentre. / Tiela. / Duerstadium.

Circa annum domini m c lvj Fredericus primus Imp. theloneum transtulit a Tyela ad Werde/ quod nunc Keyserswerdt vocant/

Dauentra villa.

nationem sancte Traiectensis ecclesie credant, ut sanctus Martinus in cuius veneratione ista contulimus, pro nobis dignetur intercedere, ut veniam peccatorum nostrorum mereamur habere. Et quicumque hanc donationem infringere aut immutare per malivolentiam temptaverit, in iram omnipotentis Dei et sancti Martini se incurrere sciat. Et ut verius credatur, et diligentius observetur, manu propria nostra subtus hoc confirmavimus, et sigillo nostro assignari iussimus. Signum domini Zwentiboldi gloriosissimi Regis. Waldgerus Notarius, ad vicem Radbodi archicancellarii recognovi. Data viij Kl. Julij anno incarnationis DCCC, xcvj. Indictione xiiij. Anno vero Regni domini Zwentiboldi ij°. Actum Niumaga palatio regio in Dei nomine feliciter Amen.

Waldgerus Notarius postea et gerit Comitem in pagetha ... anno 914. ... Radbodus archicancellarius videtur fuisse ... episcopus Traiectensis

A° 896. Zwentiboldus ... filius ... Regis Lotharij. Sic haec littera data est anno ... 896. quod ... incipit ...

At ne obnubiletur splendor et amplitudo ecclesie Traiectensis, utile duximus commemorare res et proprietates bonorum que divo Martino et ecclesie sue ab olim a Regibus, Imperatoribus et piis christianis ibidem tradite sunt, et in quarum usu et possessione ipsa ecclesia fuisse comperitur usque ad tempora domini Odilbaldi.

Nota. Quod olim in primitiva ecclesia bona et census ... communia fuerunt inter episcopum et suos consilios communia, et tractu temporis (quod communio plerumque est mater discordie, seu discordiam) separata, et certa domini bona, iura et iurisdictiones Decano et Capitulo, et alia bona pro episcopo sibi retenta.

14 Nota villarum et bonorum que Ecclesia Traiectensis anno 866 possedit.

Res et proprietates Bonorum Ecclesie Traiectensis. a° 866.

In Dorestado ecclesia que vocatur Upkirika cum omnibus appendiciis suis, terris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, piscationibus. Omnia hec cum insula que iacet iuxta ecclesiam Sancti Martini, sicut quoque inter Rhenum et Lechan. Et insulam quoque iuxta Bursinkhem quo propior ville Ryswich, decima Sancti Martini. De vico etiam Sutparanwalde decima pars Sancti Martini in omnibus rebus, et inter Holanwugh et Fregimmahusen, sive quod vulgo dicitur Rec, terra illa tota Sancti Martini. In villa Ryswick ecclesia cum terris ad easdem pertinentibus et tres alii mansi. In Lote ecclesie tres cum terris ad easdem pertinentibus et septem alii mansi, excepta regali decima. Et in Hasehem tertia pars totius ville, et insuper mansus unus quem Hagebard dedit. Villa Thorheim cum ecclesia et omni integritate Sancti Martini. Villa Galana similiter et in

Dorestadt

Bughuchem
Ryswyck

65.
Reck.

Lote
Loterwalde [illegible] ... est sub parochia de Ameronghen

Hazehem nunc videtur dici Larshem

Thorheim: 1. domum
Galan
Galo ministerialis episcopi a° 1108.

Mansus ... apud Werde in Gastwerde a° 1259.
Ecclesia de Gastwarde a° 1285. 1345. ... 1406.

Ecclesia Traiectensis in bonis ... habet in ... decimam ... septem mansos ...

Sub parochia de Houten in diocesi de ... sita sunt / Oesterlake, lonius ... a° 1295 ... Medick a° ... / Mate, Apeloen, Buulhorn a° 1340

Erat ... ea tempestate videlicet post ... Constantius magni Constantini pater ... Anglorum devicerat ... Bagaudas ... Aurelius a° 1515 / per Bagaudas intelligit ... Compilator ... Bagaudas, Eusebius in Cronicis Barchaudas, Eutropius Bauracdas, ... Bagaudas ... Bagaudarum ... Amandum et Aelianum ... Maximianus sub Diocletiano imp. oppressit et deleuit ... 290.

Weefrisse ... Maximianus Herculius imp. ... Amandum et Aelianum ... in Galliis ... Diocletiani ... Barchaudarum nomine ... a° 1558.

Turre ... Houten	in villa Vuefrisse mansus unus / in Turre mansi	
Opbüren iuxta ...	tres / in villa Ubburon mansus unus / in Gestri//	
Simil ...	penintha duae virgae similiter dantur / in villa	
Haltna, Halten / [struck: Haltena] ... Houten	Simil mansus unus / in villa Haltna quicquid	Simil ... est in ... de Woerden.
	Herulfus habuit ibidem et ecclesia cum quinque	
Lathem	mansis / in Lanthem iuxta fluvium Lara I /	Lara flu:
	in supradicta villa Turre mansus unus quod	
Herhülfüs.	Herulfus dedit / in Helpinheri III et dimidius	
Lorech in houten. Rumpst.	mansus / in Lorech tres mansiones / in Rugrun	
	sancti Martini totum / in Rupst similiter / in	
Werken ...	Vuerken II ecclesie cum terris ad easdem pertinen-	
	tibus et cetera mansi alii / in villa Jodithem ...	Odijck ...
	tercia pars ville / in Fresdore ecclesia cum	
Bünninchem	III mansis / Buninchem totum sancti Martini /	ad s. Martinum pertinebat a° 838 ...
Fethen ... Fechten	Fehtna similiter / Nessehort similiter / Snegsnon similiter /	...
...	in Rudinhem III pars totius ville / Snesna similiter /	Snessen
Marsen. Lonen. lonerlack	Marsna similiter / in Lonaralaca duae partes totius	
	ville sancti Martini / in Merchishem similiter	
	III totius ville / in pago Germepi ecclesia decimae cum terris	Germepi pagus
	quae etiam pascuis seu piscationibus / vel de	
	omnibus rebus V pars sancti Martini / in	
Woerden.	Vurdan totum sancti Martini / in Poterne V	
	mansi / in Vualricheshem V pars ville / in	
	Hermeshe quarta pars / villa Gimele propria	
Cammerich.	sancti Martini / in Calmert III pars totius	
Alfen.	ville / in Alfna duae partes ville / in Braran//	
	hem similiter / in Vitishem VI mansi / in Martishem	
	II mansi / in Ubuvuilkanhem II mansi / in	
Zweten.	Suetan similiter / in Hanesce similiter / in [struck: Hollant]	
Holtland.	Holtland III mansi / in prima Leithon	leyden ab aquaeductu ...
Leithen p.a 2.a 3.a	II. in secunda I. in tertia I. / in Rodenbrug	...
Rodenburg.	V mansi / in Legihan V / in Loppishem II / in	2a leyden ... 3a leyden ...
	Lippinge similiter / in Vuadinghem III / in Fore similiter /	fore
voerburch voerschoten.	in Forenburg II / in Forschate III / in Galinghem I	
	in Hosteppinheri I in Vuesteppinheri II in	
	Corstan III mansi / Thialind filia Adalberti	
	cum filio suo Raginberto tradiderunt quicquid	
Ophüsen.	habuerunt in Uphuson sancto Martino / in	
	[struck: Maselande] Ecclesia quae dicitur Holtsole cum	Ecclesia dicta holtsole
Mazelaud. ... ecclesia s. Martini	omnibus appendiciis sancti Martini / in Mase//	
	lande est decima sancti Martini totum et	
	ad integrum / Et Sunnouerit totum / Ostburon	
	totum / Similiter ecclesia quae dicitur Valrana//	
Ecclesia d. in Valckenburg.	burg cum omnibus appendiciis sancti Martini	Ecclesia dicta Valranaburg.
	totum	

Dit sijn aendelbate
Giessendorp. Dinxsbrouck, Bernshove
Snodelwaert / Harlinxrop. Hoogerwerf.

Dit sijn vluchten sint /
Altendorp / Hemaet / Heijstermaet / Kniphesdorp.
Lippehave / Wielenwolt / Opt sant /

Peulo. off Smitdrufs bosch
[illegible]

1126 Paludes extendes ad Aemstelgen/ thoorn ietgen Weerrand
thoorn ietgen Weerrande et zeyst/
Die broecken behorende tot Aemstelgen tot thoorn tot Ertgen/ tot W
Die voorss vijff dorpen aen d'een ander zijde datis 35

Anno dni viij^c lxxix gaff Coninck Arnoude van Franckenlant und genoempt Gherolff een graeffschap gelegen tusschen den Rijne und Suijdhardershage met bisschoppe und andere renten, bosch, marsch, landt in eijnd tot Frankeland welcke donatie schrijft Melis Stocke A^o 1305. dat hij tot Egmondt gesien und gelesen heefft.

Totum et ad integrum / Houerathorp totum / in Suthrem IIII mansi / in Hellere V / in Vabbigem III / in Gittastrip II / in Pillinghem I / in Marandi II / in Epharadu II / in Elfnum II / in Vurthum II / in Masamuthon quicquid Elegsmid ibi hereditatis habuit / vel unde videbatur possessio totum tradidit ad sanctum Martinum / in Ler III / *(margin: Masamuthon. i. Mosse. ob.)*

Lier.

in Rusinghem III / in Hustingest III / in Litlongest III / in Lanlongest mansus et dimidius / in Houarathorpa medietas totius ville / quicquid ibi tradiderunt ~~Eruf~~ Erulfus et Radulphus hereditatis ibi habuerunt / in Rothulfnashem medietas totius ville sancti Martini / et insuper hereditas Aldingi quicquid ibi habuit / Piscatio quam Gerulfus habuit in extrema parte Rheni fluminis III^{ta} pars pertinet ad sanctum Martinum / in Heslem mansi V / in Osbrattashem II / in Heslemaholte III / in Lux III / in Ostsaghem V / in Srata II / in Oskathem thaginthos tertia pars et mansi sex / in Vuestsaghem totum absque II mansis / in Linsna V / in Vuarmelde III / in Ostgeresgeist II / in Polgest II / in Husin yesgest III / in Oslem II / in Vuilkenhem cum omnibus appenditiis sancti Martini / Item in Buren cum omnibus appenditiis / et in Thalingi similiter totum sancti Martini / in Broghem II / in Limbon tertia et mansi X / in ~~Norigo~~ Norhtgo VII / in Lethem totum et ad integrum sancti Martini cum ecclesiis et omnibus adiacentiis / similiter Axmeri Srota totum sancti Martini / in Haralem III / in Velsan II / in Snattingaburim X / in Foranaholt X / in Vennapen totum sancti Martini / in Hlex II / in Bredhem III / in Bathem II / in Laudei III / in Beinhem VI / in Vuesterburghem V / in Hosterburghem II / in Brokhem I / in Camulfhem III / in Godolfhem II / in Pisthem I / in Ganga VII / in Ginsingo totum sancti Martini / in Vuimtmunthem V / in Husidina III / in Lidum II / in Vagarafelda II / in Edestorpa III /

(Right margin notes:)

Oegstgeest.

Erhulfus et Radhulfus

Gerhulfus habuit in extrema parte Rheni fluminis piscationem.

Anno dcc. viij Bunrhardus Epus tradidit ecclesiam [illegible] cum omnibus appenditiis eius ad altare sancti Martini per manus Comitis Bernardi [illegible] advocati.

Vennapen in Hillegom.

(Left margin notes:)

Poelgeest.

Talinge

Nortga Nortich.

Srota. Haerlem. Velsen.

Foranholt.

Bachem

Huijsdunen.

Hallem nunc Egmondt dicitur.

Potheim
Score
Borgen
Beuerfeldt
Campdorp

Tessel fuit ante 400 [illegible] continente cum Wiringia insula.

Wiringen olim [illegible] contigua, nunc longo [illegible] milliarii intervallo discreta, [illegible]. Adrianus Junius 1575.

In Padheim II. In Suthrusum tota sancti Martini. In Bagarum III.
In Suthrem II / In Blertinghem II / In Scoronlo IIII /
In Berghum V / In Beuerfelda II / In Campthorpa I.
In Becchenburen I / In Vranlo I. In Texle tertia
pars sancti Martini / In Wiron due partes totius
terre sancti Martini, et decime utriusque
terre / et in Waroth similiter / Decima quoque navium
que illuc procellarum impetu feruntur, ac
fractionibus ad sanctum Martinum pertinet /
quia ibi theloneum non est / De theloneis quoque
aut de negotiis, aut undecumque ad partem regiam
debitis, ubi exigere debet / omnis
decima sancti Martini est / Similiter et de tributo
quod huslotho vocatur / In Weremere omnis
piscatio / et in Vteromeri lazatio hothun quod
tragal dicitur omnis, et dimidium piscationis
ad sanctum Martinum pertinet / In Marsche
tota piscatio sancti Martini / In Aminson VII
dies ad piscandum / In Getzewalt, in flu-
mine Vennapa omnis piscatio sancti Martini /
In Almere regalis decima / et de his qui vocantur
cogscult / In Nesse villa et omnis piscationis
decima, etiam in Almere de sagenis sancti
Martini est / Sed modo ille aliquantes nondum
proprio sunt sancti Martini / Sed et alia
piscatio in flumine Feth tota sancti Martini
est / et omnibus stagnis ei adiacentibus /
omnibusque aquis in Osterlaca et omnis piscatio
sancti Martini / De Wirron. in alindo vel alintlo
mansus cum vindratibus et terra salaria sancti Martini
cum fratribus in vadeh villa manentibus et
quicquid illi habuerunt / unde computatum est
in XII mansos / quorum Poppo unum habet / In
Nothanheri VI / In Luddingem et in Strene VI
In Huuindo III / In Heldengem sunt mansi Re-
gis III / et quod superest totum sancti Martini
fuerunt mansi XXXII / In loco qui vocatur
Beostanvoestarre XXV mansi / In Strude sexa-
ginta et XII mansi / qui fuerunt dei / sanctorum
Martini / Bonifacii / Willibrordi / Liudgeri / Land-
berti et aliorum regis # et beneficiariorum ac terra sancta
in Vuihtrundhem scilicet VIII mansi / In
Ellinthem II / In Werninge V. mansi / In
Landiage III mansi / In Westerburghem
IIII mansi / In Hostarburghem II / In Beuerhem
VIIII mansi / In Litum III mansi / In Votelnashem
quod modo dicitur Rynesburg XIII mansi ~~sancti~~
Sancti

Vranlo ~~[illegible]~~, quem pagum Adrianus Junius et alii interpretantur Vorden, Veronam [illegible] apud [illegible] ... Albertus ... ultra mille passus distans, et anno 1303 a Johanne comite Holl. et Hannonie [illegible].

Piscaturę s. Martini.
Wormar
Vtermeer / 66.

Marsche.

Videndum an non sit legendum Amutha, nunc Amuyda, ubi fuit anno 940 theloneum regale [illegible]. Adrianus Junius legit Amisum per flumen [illegible] qui nunc [illegible] anno 777.

Aminsus dicitur Emst, nunc Amersfoort, Amisia [illegible].

Vennapa flu: in Hillegom.

* Alcmar nunc dicitur.
Almere [illegible] ... 1200 [illegible] ... et Waterd.

nunc Fecht /
Stagna circa Feth flu:

Aesterlaca.

Vide et legendum [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]

Mansus dominicatus.

Quorum hęc sunt nomina. Folkric / Offo / [illegible] / [illegible] / Thiummar / [illegible] / [illegible] / Barbrath. Aldo / [illegible] / Dier / Waldbald. Tiebo / Hunno / Wolfbald. Alduulff / Geldulff / Hildulff. Aitbald / [illegible]. Betto / [illegible] / Wuerbald. Osdulff / Osbring / Tatto / Edo /

Strene nunc Stryen

Imbantus abbas / Altrafus / Thiud-alff / Liudrad / Gerhard. Siborg / [illegible] / [illegible] / [illegible] et [illegible] qui [illegible] habuerunt / ipsi sunt sancti Martini, et terra quam habuerunt.

Rynesburg quod dicitur Votelnashem.

Nortenflieta
Susanflieta

Sancti Martini sunt, quos Radulfus et Aldburgis
de sua hereditate tradiderunt Sancto Martino
et mansi xx dicti Bisnarthanflieta. Sedilia autem
quae hoffstede dicuntur Bisusanflieta in quibus etiam
supramemorati manserunt. In Beuorhem tradiderunt
Sutha ecclesiam mediam reservatam. In [illegible] et
Dominium Sancti Martini, [illegible] rationem,
et post consecrationem eiusdem ecclesiae decimae
dantur ad supradictam ecclesiam. De villis
hic notatis, veritatis Beuerhem, Gileshem,
~~Egginthem~~ Egginghem, Scripildhem, [illegible]
sunt mancipia aliqui Martini iuxta ~~Sers~~
Seilsum. In Texle omnes ~~decime~~ ecclesie
Sancti Martini et totius terre quae ad regem
pertinebat tertia pars Sancti Martini,
exceptis aliis terris quas christianis fidelibus tradiderunt,
quae omnia leguntur [illegible] usque
ad tempora dicti ~~Odilobaldi~~ Hilbaldi Episcopi et fuerunt
[illegible] in insula Texle. Item in
Nortwalde regalis decima, [illegible] in aliis
locis, et insuper Arrastorp totum Sancti
Martini. In ~~Medemelakir~~ Medemelake
regalis decima, et insuper [illegible] totam
aquam quae vocatur vinwarflit, [illegible]
etiam Fresionowik totum Sancti Martini
in terris, silvis, pascuis, aquis et piscationibus.

Tessel.

Tessalia continentis terrae [illegible] insula Marsorum (nunc Marsdiep) coniuncta, anno domini M. C lxx[illegible] [illegible] ab ea separata.

[illegible] quidem [illegible] qui [illegible] supradicti Episcopi [illegible] in [illegible] insula [illegible] [illegible].

Medenblick quondam Medealaca [illegible] quod ibi [illegible] lacum a [illegible] dicta

Freeswyck

Sedilia i. hoffsteden

Beuerhem & Beuerwijck.
Egginhem & Egmond.

Sanctus Adalbertus in loco, qui nunc dicitur Ekmunda, usque ad obitum suum apud quosdam Eggonis usque ad tempus Caroli [illegible] mansit, ut Dousa in Chronico [illegible] scripto, sic ait [illegible]. Egmunda est pagus littoralis, olim portu insignis, ab amne [illegible] ostio Egmond [illegible] dicitur, credo, quod [illegible] [illegible] habuerunt (ut post paucis) [illegible] [illegible] solita sua festivitate [illegible] Egmonda [illegible] [illegible] quod ibi primum [illegible] [illegible], hoc est Christiani [illegible], ut [illegible].

Ulterius dixit testis [illegible] quod ecclesia parochialis Egmondensis [illegible] una Capella, et [illegible] recordatur quod [illegible] parochialis fuit constructa infra septa [illegible] Monasterii praedicti [illegible] Egmonda [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Etiam recordatur [illegible] [illegible] villae Egmondensis [illegible] Capellam Sancti Adalberti extra villam Egmonda ubi Sanctus Adalbertus fuit sepultus, [illegible] parochialem ecclesiam. Et quia [illegible] apud dictam Capellam et Cimiterium [illegible] fuit ita [illegible] sepultura [illegible] [illegible] [illegible] parochialis [illegible] Egmondensis, [illegible] constructa [illegible] [illegible] abbatiam. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] LXX. qui [illegible] in Egmonda. [illegible] [illegible] [illegible] anno 1452. [illegible] 29.

Ex praedictis clarum, dictum Eggo [illegible] a quo villa Egginhem [illegible] Egmond dicta, [illegible] [illegible] et apud quem Sanctus Adalbertus [illegible] mortuus et sepultus est [illegible] in Egmond [illegible] [illegible] monasterium [illegible] [illegible] [illegible] monasterium in honorem Sancti Adalberti. [illegible] post annos 250. est constitutum.

Verum parum est hoc commemorasse. Cum
Henrici, Ottones et subsequentes reges et
imperatores longe maiora contulerint, adiacentes
provincias ~~et~~ ubertate glebae, frequentia populi
et amplitudine opum et potentiae regno haud
cessuras, veluti Comitatus Bodi, Everhardi,
Walgeri, Testerbantiae, Veluae, Tuithe,
Drenthe, Humse, quos antiquitus Salii,
Bructeri, Frisii, [illegible] ac inferiores Saxones
[illegible] habitarunt, quorum pars non modica, quoniam
Clericorum et suos ditare studentium alienata,
seu violenter a potentioribus occupata, aut
per desertionem perfidorum subditorum in potesta-
tem aliorum concessit, seu libertatem sibi vindi-
cavit, permaxima tamen hac tempestate sub
ditione Episcopi constituitur, ut in suis locis vide-
bitur. Cum et autem in plerisque donationibus et
actis mentio fiat [illegible] regibus, et [illegible]
nomen.

Luithprandus Ticinensis ecclesiae levita, qui sub hisdem primo ... scripsit.
Ex eodem scribit Arnulphus Rex potentissimus, defuncto Carolo praenominato cui Baioariis, Suevis, Francis, Theutonicis, Lotharingis, audacibusque principabatur Saxonibus, etc.

Ex Cuspiniano.
Arnulphum hunc Ducem totius Orientalis Franciae, quae Regnum Teutonicum tum dicebatur, Bavariam, Sueviam, Saxoniam, Thuringiam, Frisiam, Lotharingiam complectens, Optimates abiecto Carolo crasso, Regem et Imperatorem delegerunt, qui Arnulphus Imp. Zuendebaldum filium suum naturalem, quem apprime diligebat, Regem Lotharingiae instituit anno 895. Cum autem pater Imperium haberet Bavariam, Carinthiam, Lotharingiam, Franciam orientalem, et Germaniam, dicitur ... hos inter filios provincias.

Nomen nimis notum, vitaque a multis ignorata propter scriptorum raritatem, operae pretium duximus ea quae invenire potuimus hic interserere, ut haec obscuritas in parte dilucidetur.

De Zuentiboldo historia.

67. Zwendebaldus filius Arnulfi Imp. nothus Rex Lotharingiae. Zendobaldus dicitur, item et Zuendeboch dicitur, item Zuentiboltus et Zuentiboldus, ac Zuuentebaldus, nominum quinque syllabarum apud nos ...

Arnulfus filius naturalis Carolomanni a regis Bavariae et ducis Carinthiae (quod illius cum filii ex legittimo matrimonio soboles nata non esset, propter coniugis sterilitatem) ex quadam Carentana nobili femina suscepit, Arnulfumque vocari voluit, ob memoriam Arnulfi metensis Episcopi, a quo Regio domino patruo suo provincia Caradtana donatus, quam pater fideliter illi concesserat. Genuit deinde ex nobili Windburgis dicta filium, quem a Zwendiboldo Rege Marahensium sclavorum (is enim istum ex sacro fonte levavit) cognomen sortiri voluit, summi honoris Megandi Comitis et Nepotis Odonis Regis circa annum D.CCC.xciij. illi largitus, Ovinde et Ramcario assensu omnium, Regno Lotharii praefecit, qui anno D.CCC.xcvj. Cupiens amplificare terminos Regni sui, collecto undique exercitu, adversus Odonem Lugdunum clavatum obsedit, frustra tandem recessit, et hortatu patris Odam filiam Odonis Comitis uxorem duxit. Anno D.CCC.xcix. Reginharium ducem sibi fidelissimum et virum consiliarium, (Inestitus causa instinctu) a se repulit, et honoribus ac dignitatibus privavit, hereditatibus interdictis, eumque extra Regnum excedere iubet, qui adiuncto Odacro Comite et quibusdam aliis cum mulieribus et parvulis et omni suppellectili in locum tutissimum ad Mosam (qui Dorsis dicitur) intravit, ibique se communiunt. Quod cum Rex cognovisset castrum obsedit, nec expugnare potuit. Recedente itaque eo, Comites Carolum adeunt, et cum omni exercitu in Regnum Lotharii ducunt, quod persentiens Zwentiboldus, licet fere se circumdatum cum paucis fuga dilabitur. Carolus vero Aquisgrani venit, deinde Neomagum perrexit. Interea Zwentiboldus ad Francorum Regem Ludovicum venit, et cum omnibus suis assumptis secum Mosam transiit, et ad Florinias contendens, ubi omnes proceres Regni, qui in illis partibus erant, ad eum confluxerunt, de desperatis itaque rebus vires se recepisse congaudens, resumpta fiducia, contra emulum ad pugnam proficiscitur. Carolus a Niumaga revertens,

Carolomannus hic fuit filius Ludovici Regis Germaniae et Emmae reginae etc. frater Caroli crassi. Rex Bavariae et dux Carinthiae.

Windburgis fuit mater huius Zendebaldi filii Arnulfi Imp. iuxta Carmina Nordlingensis.

Moraviorum.

Megandus Comes, homicida ab Arnulfo Imp. ...

Anno domini 896.

Otto hic filius Rugerii filii Wittekindi sive Wittechini ex Germania profugi, a principibus Galliae ... Rex vocatur quia Carolus filius ... Caroli calvi Galliarum regis, cui regnum debebatur ... ad tuendum ... pro defensione ... fuit ... quadriennio suscepit ... fol. 196.

Odam filiam

Reyinharius dux, qui et Reyinherus dicitur.

Reginharius hic, quem alii Reginherum vocant, nobili genere et familia ... Gyselbertus Dux Lotharingiae, qui Gerbergam filiam Heinrici aucupis ... in uxorem habuit, sororem Ottonis primi Imp. ... et filiam ... Bertholdo duci Bavariae ... Gyselbertus dux inter alia fuit ... et possedit Traiectum, Iuppila, Harstallium, Marsna, Littam, Capellam ... Harburg oppidum, quod hinc Mosa et inde Gullo fluminibus vallatum.

Odacrus Comes i. hoc Hogerus sive pater custodiens.

Dorsos locus ad Mosam alias Dursos ut infra.

Carolus simplex in Regnum Franciae (Ottone Rege duo 899 mortuo) introducitur.

Anno 895 quidam anno 892 die ... Septembris kalendarum Arnulphus Imp. Normannos in loco, qui dicitur Louen, nunc Lovanium, ad internecionem delevit, siquidem centum milibus paganorum prostratis vix unus et Christianis cecidisse est repertus.

Prumia

Rumina vadit, et inde adversus Zwentiboldum exercitum transfert, verum appropinquantibus ex utraque parte exercitibus, nequaquam pugna committitur, sed intercurrentibus legatis, pax firmatur, sacramenta iurantur. Carolus Transacta nocte (?) in suum Regnum revertitur. Zwentibolchus colloquium habuit cum optimatibus ~~Caroli~~ Arnulfi et Caroli ac suis, apud Sanctum Goarem, et rursum dursos (?) [illegible] nare tentavit temores. Anno DCCCC primo (?) defuncto Arnulfo Imp. proceres et optimates qui sub ditione ~~Caroli~~ Arnulfi erant ad Forcheim in unum congregati, Lodouicum filium praefati principis, [f. Arnulfi] quem ex legitimo matrimonio [ex Uxore secunda (?)] susceperat, Regem super se creant et Coronatum, Regiisque ornamentis indutum in fastigio Regni sublimant. quidam aliqui sunt Zwentibolchum etiam Ludouicum vocant. Dum haec in Germania aguntur, inter Zwentiboldum et primores Regni, inexpiabilis oritur dissensio propter assiduas depraedationes et Rapinas quae in Regno fiebant, et quia cum mulieribus et ignobilibus negotia disponens, honestiores et Nobiliores quosque deiiciebat, et honoribus et dignitatibus expoliabat, propter hanc itaque causam omnibus odiosus efficitur. Certatim itaque ad Lodouicum transeunt, eumque in Regnum introducunt, et in Theodonis villa manibus datis, dominationi eius se subiiciunt. Lodouico trans Rhenum reverso, Zwentibolchus ~~[illegible]~~ coadunatis quos potuit, Civitates circuit, incendiis et Rapinis cuncta ~~[illegible]~~ devastans, arbitratus desertores, qui propter eius insolentiam et animi malitiam ab eo defecerant, humaniora et meliora faciens, ad se revocare posse. Ludouicus rursus in Regnum accersitur, et a Comitibus Stephano, Gerardo et Matfrido suis honoribus et dignitatibus privatis, et postea per Arnulfum ~~[illegible]~~ proscriptis, ~~[illegible]~~ [idem] Zwentibolchus in praelio [circa Mosam fluvium anno ix°] occiditur, Idibus Augusti. Et eodem Anno Gerardus Comes Odam uxorem eius sibi in Matrimonium copulat. In Annalibus tamen [illegible] referetur post Carolum Tertium, atque Imperio a Francis ad Longobardos translato, Arnulfum Ducem a Formoso papa in

Margin notes (left):

S.t Goarus vulgo S.t Gewer est oppidulum situm inter Bacharum et Boppardiam

Forchaim oppidum

Regino. Zwentibolchus Rex occiditur a° ix°. Id. augusti

Margin notes (right):

alij ix°

Abbas Urspergensis et Regino anno. Cuspinianus, Mutius (?) Arnulfum Imp. obiisse dicunt 4to kl. decemb. a° viij° xcix°

Theodonis Villa vulgo Dittenhouen oppidum ad Mosellam, quatuor infra Metim milliaribus situm.

Stephanus Comes

Matfridus Comes

Gerardus Comes. Odam filiam Odonis Comitis viduam Zwendeboldi regis in uxorem duxit.

in Imperatorem sumerent, sed nec filium eius-
modi pluresque alios connumerarunt inter Aug-
ustos, et usque ad Ottonem primum solo Regio
nomine censetos. Ludovicus quoque ~~hunc~~ in loco
[forchhaim] ~~Donechem~~ Regem declaratum, anno DCCCC.
mo, ad Imperium non pervenisse, Imperiumque
stirpis Carolinae in eo finitum. In eo autem
praelio in quo Zwentiboldus occubuit,
quidam vulnerantur, aut morte non evaserunt,
aut eundem sanari potuit. Corpus vero Zwendebaldi
68 Regis (sicut enim narratur eiusque inter duos
colatus) sepelitur in ecclesia Susteren ab
ipso fundata Leodiensis diocesis, in qua
et Benedicta, et Caecilia [abbatissae], ipsius Regis filiae,
sacro velamine initiatae praefuerunt. Quae [illegible]
aliquanti, multis reliquiis ac privilegiis
decorata. Memoria huius Regis celebra-
tur Idibus Augusti, ut scriptum est supra
[illegible] in vita Gregorii primi.

Ludovicus 4 Imp. moritur A° ix^c xi°. A° regni xii°. Ratisbone sepultus cum patre Arnulfo Imp. in Cenobio S. Emerani.

69 Egilboldus natione Frisius Buarinii vir doc-
tus Episcopus surrogatur in locum Odilibaldi, vir
non contemnendae vitae, sed clarus, et ipsi Zwenti-
bolcho Regi acceptus, qui eius consilium familiam
quandam [Elkinge, cristum tributum?], datis (ut hic salvaderet) in comitatibus
duobus [illegible] primum, et postea secundum hanc
Francorum, denarium eius cognitionis, hoc modo servi-
tutis vinculo liberavit et donavit ingenuitate
Arcum Niumaga. Praefuit hic cathedrae beatae
solum duobus annis, sed secundum quosdam [illegible]
tantum sex mensibus, cuius etiam mentio habe-
tur in annalibus et apud scriptores [illegible]
[illegible] ecclesiis. [a° 899] Sepultus in eadem ecclesia qua et
Odilibaldus. Hoc etiam tempore valent Theodoricum
primum Hollandiae Comitem concessisse fatis,
subsequente paulo post Geva eius coniuge,
sepulti Egmondae in Monasterio quod de
Oratorio ipse ~~[illegible]~~ ligneum erexerat.

Theodericus primus Comes Holl. (seu Hollandie) obiit 6 octob. A° 903. et obiit Geva eius uxor xj Ja. A° 904. Hollandi volunt fuisse filium Pipini defuncti 8 Julii A° 810 filii Caroli magni ex quo natus est Theodericus 2 Comes Holl. defunctus A° 988.

? Friso de groubbe

71 S.^tus Radbodus. Sive Radabodus vir illuster, et Regio
~~sanguine~~ ortus, siquidem maternus atavus
erat Radbodus Rex Frisiorum, et Guntharus
Coloniae Agrippinae Episcopus eius avunculus, [illegible]
Arnulpho Imp. Episcopus hic constituitur [a° [illegible]] [illegible]
satis

Carolus Crassus filius Ludovici germanorum regis, Imperator ac quoque dictus rex Franciae obiit 2° Idus Januarii A° 888.

satis nitente, hic educatus in aula Caroli crassi
Regis francorum, Udonis philosophi professus
septem artes (quas vocant liberales) fuit audi-
tor, et ubi receptus ipsius Zwentiboldi regis
archicancellarius (A° 896 etc.), humanis ac divinis ~~[illegible]~~
literis apprime eruditus, valuit carmine et
pedestri oratione, cuius scripta in vita et
laudem sanctorum adhuc extant, pollebat etiam
spiritu prophetico, et vivens clarus miraculis,
Ordinatus autem Episcopus, ad exteriora minus suppe-
ditans, et relinquens aulam regiam, fervore
religionis accenditur, orationibus, eleemo-
synis, ac corporis macerationi intentus, usque
adeo ut dum convivis uteretur vino, ipse solus
et clam illius aquam sumere ~~solebat~~ consuevit
quod cum quidam Gunnarus suspicaretur, de- — Gunnarus.
petit ex eius poculo bibere, et ne consecrati
subtraheret ciphum, hausit ex illius liquore
quem repente ex aqua in optimum vinum constat
fuisse commutatum, quo comperto ille supplex
deposcit veniam. At urbe Traiecto a — Radbodus apud Davetria
Danorum crudelitate omnino desolata, constituit — sedem constituit.
sedem apud Davetriam, properans autem cito
sed adire Traiectum, visitaturus loca ac
corpora sanctorum, habuit Danos quosdam
pii eius propositi impedientes, quos pie
admonitos, ut a crudelitate et idolatria de-
sisterent, ac fidem christianam assumerent, ob
audientes et mortem comminantes, tandem perditos
notavit anathemate, et statim subsequuta
ultio, nam coelesti fulmine icti interierunt,
quo miraculo commoti christiani eos sumptibus eius
propulerunt Traiecto. Praeterea Baldrico quondam
claro indolis adolescenti, quosdam clericos co-
fessandos suos exponenti, ut eos consecraret
[illegible] respondit, parato fiducia, nihilominus
[illegible] absoluto, successor Episcopus
[illegible] ordinabis, et loca sacra, ac urbem
[illegible] instaurabis, prout eventus rei postea
[illegible] in Frisonia extrema valetudine
[illegible] apparuit sancta dei genitrix
[illegible] et Tecla virginibus, consolans
[illegible] mittens spem sanitatis, sed biduum
tamen

Arnulfus Imp. obiit 4 Kal. dec. 899.
Ex parte a mense martio initium habet
Radbodus Episcopus regnante Arnulfo Imp.
electus est, et deinde ex parte anno
900 [illegible]
Sic electus est Radbodus A° viij° [illegible]
quod etiam satis liquet ex Reginone qui
sub actis anni viij [illegible] scribit S. [illegible]
[illegible] Radbodum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] A° 898 [illegible]
[illegible] Radbodus
[illegible] Arnulfi
[illegible] Radbodus [illegible]
[illegible]

in Imperatorem inunctum, sed nec filium eius
nec plerosque alios connumerant inter Augustos, et usque ad Ottonem primum solo Regio nomine censentur. Ludouicum quoque eius in loco Forchheim Regem declaratum, Anno DCCCC. XIo ad Imperium non peruenisse, Imperiumque stirpis Carolinae in eo finitum. In eo autem praelio in quo Zwentiboldus occubuit, quidam vulnerantur, aut morte non euaserunt, aut nunquam sanari potuerunt. Corpus vero beati Zwentiboldi

Ludouicus 4. Imp. moritur Ao IXc XIo Ao regni XII. Ratisbone sepultus cum Patre Arnulfo Imp. in cenobio S.ti Emerami.

68. Regis (sic enim narratur tamquam inter diuos relatus) sepelitur in ecclesia Susteren ab ipso fundata Leodiensis dioecesis, in qua et Benedicta, et Cecilia abbatissae, eiusdem Regis filiae, sacro velamine initiatae praefuerunt. Quae aliquot multis reliquiis ac priuilegiis decorata, Memoria huius Regis celebratur, Idibus Augusti, ut notatum est superius in vita Gregorii primi.

69. Egilboldus natione Frisius unanimi omnium voto Episcopus surrogatur in locum Odilibaldi, vir non contemnendae vitae, licet clarus, et ipsi Zwentiboldo Regi carissimus, qui eius continuam familiam quandam [illegible], Datis, [illegible] (ut lex Salica docet) in commutatione duobus nummis primum, et postea secundum legem Francorum, denarium eius excutiens, hoc modo seruitutis vinculis liberauit et donauit ingenuitate. Actum Nimmega. Praefuit hic cathedrae beatae solum duobus annis, sed secundum Johannem Becam sextum, septem mensibus, cuius etiam mentio habetur in annalibus et apud scriptores. Decessit VII Kal. Octobris ao 899, sepultus in eadem ecclesia qua et Odilibaldus. Hoc etiam tempore valuit Theodoricum primum Hollandiae Comitem concessisse fatis, subsequente paulo post Geua eius coniuge, sepulti Egmondae in Monasterio quod de Oratorio ex ligneo erexerat.

Theodoricus primus Comes Holl. (seu Hollandiae) obiit VIa Octob. Ao 903. et obiit Geua eius uxor XI Ja. Ao 904. Comes Hollandiae voluit fuisse filius Pipini defuncti 8 Julii Ao 810 filii Caroli magni, ex quo natus est Theodoricus 2 Comes Holl. defunctus Ao 988.

? Friso de Groube

71. S.tus Radbodus. Hic Radbodi vir Illuster, et Regio sanguine ortus, siquidem maternus atauus erat Radbodus Rex Frisonum, et Guntharius Coloniae Agrippinae Episcopus eius Auunculus, Electus Arnulfo Imp. Episcopus promouetur Ao IXcIX Cuius fatis

Carolus Crassus filius Ludovici germanici regis, Imperator ac quoque rex Francie obijt 2° post Januarij A° 888.

satis nitente, Hic educatus in aula Caroli crassi
Regis Francorum, Mannonis philosophi professoris
septem artes (quas vocant liberales) fuit audi-
tor, et ubi coepit ipsius Zwentiboldi regis
Archicancellarius (A° 896 etc.), humanis ac divinis ~~li~~
Literis apprime eruditus, valuit carmine et
pedestri oratione, cuius scripta in vita et
laudem sanctorum adhuc extant, pollens etiam
spiritu prophetico, et vivens clarus miraculis,
Ordinatus autem Episcopus, ad exteriorem habitum suppe-
ditans, et relinquens aula regia, fervore
religionis accenditur, Orationibus, Eleemo-
synis, ac corporis macerationi intentus, usque
adeo ut dum convivis uterentur vino, ipse solus
ut clam illis aqua ~~ro~~ sumere ~~solebat~~ consuevit
quod cum quidam Gunmarus suspicaretur, de- Gunnarus.
petit ex eius poculo bibere, et ne conscientie
subtraheret ciphum, hausit ex illius liquore
quod repente ex aqua in optimum vinum constat
fuisse commutatum, quo comperto ille supplex
deposcit veniam, At urbe Traiecto ab ... Radbodus apud Davetria
Danorum crudelitate omnino desolata, constituit sedem constituit.
sedem apud Daventriam, properans autem cito
ipse adire Traiectum, visitaturus loca ac
corpora sanctorum, habuit Danos crudeles
ibi eius proposito impedientes, quos pie
admonitos, ut a crudelitate et idolatria de-
sisterent, ac fidem christianam assumerent, ob
audientes et mortem comminantes, tandem perditos
notavit anathemate, et statim subsequuta
ultio, nam coelesti fulmine icti interierunt,
quo miraculo commoti christiani eos sumptis animis
propulerunt Traiecto, Praeterea Baldrico iuveni
clarae indolis adolescenti, suos clericos con-
secrandos suos exoranti, ut eos consecraret
Sacerdotes, respondit, parce filio, nunquam
ab angustiis carnis absoluto, successor eris
hos tunc ordinabis, et loca sacra, ac urbem
Traiectum restaurabis, prout eventus rei postea
edocuit, Huic in Ascensionis extrema valetudine
laboranti, apparuit sancta dei genitrix,
comita Agne et Tecla virginibus, consolans
eum, et promittens spem sanitatis, sublevans
tamen

Chunradus obiit a° 909 / Gebhardus cesus 910 / Rudolphus Episcopus Wirzeburgensis a° 892 / Eberhardus ex vulneribus moritur a° ~~900~~ 901. — Fratres Comites Orientalis Francie

Conradus Rex ... filius p. 919. / Odo sive Udo / Heimanus dux Suevorum / Eberhardus dux occiditur 940. / Ida unica filia uxor Ludolfi filii Ottonis primi Imp.

Joseph Teixera Portugalensis de Regibus Francorum a° 1592
Odemarus Francorum Rex filius Richimeri, in Vertam(?) Francorum et Pontificis sedem, ex antiqua quidem Francorum Regum stirpe productis, ... tionem, super tumulo eius, urbem haud contemnendam condidit, Odemarsheim a suo nomine dictam, quae hodie in finibus diocesis Ultraiectensis ... caput, Rex Odemarus obiit Anno domini 127. Regni 14. cuius cadaver in Odemarsheim sub Pyramide, quam vivus extruxerat, tegitur. h. illo

tamen ipsum, haud longe post superstitem
mundanis miseriis itaque liberatus ab illa
egritudine, assidue se preparavit ad resolutionem
beatam. Exinde Daventrie et apud Hamarsheim
sive Othmarschem lecto decumbens, inter (Othmarschem.)
decantandas laudes sancti Martini migravit
~~ad dominum~~ ab seculo hoc m° fl. decembris
Anno DCCCC.XVII°, translatus Daventriam, (S. Radbodus episcopus obiit a° IXc XVII 3 Kal. dec.)
sepultus in tantis Danorum calamitatibus annis
XVII°, ascriptus cathalogo sanctorum, ad cuius
sepulchrum confugientes sunt compotes votorum.
Cui Zuentiboldus gallie belgice sive Lotha-
ringie, ac Karolus Francorum Reges, confirma-
verunt donationes Daventrie oppidi, ac illius
accisis et thelle, ac theloneis et pertinentiis
ecclesie traiectensi factas, et Conradus
Rex similiter confirmavit, quicquid alii reges
contulerant, ad preces Udonis consanguinei sui
et Waltheri Comitis Anno DCCCCXIIII. Regni
eius tertio, actum apud Willinaburg. Scripsit
multa eius prosa in laudem sanctorum composita
et etiam inter alia scripta hec ~~reperimus~~ lirib ver-
sibus notata.

(filius Gebhardi patrui Imp. / Otto consanguineus Imp. / Walther Comes filius Comitis Gerhulfi Frisonis, et pater Radbodi Comitis a° 975 vivens.)

15 Prodigia sub Radbodo

Anno ab Incarnatione domini DCCCC. apparuit in celo
mirabile signum, stelle enim visse sunt undique tamquam
ex alto in orizontis ima profluere, circa poli cardi-
nem vero fere inter invicem concurrere, quod pro-
digium secute ~~sunt~~ tristes rerum calamitates, aeris
videlicet magna intemperies, crebrique ventorum
turbines, fluminum quoque torrentes sunt trans-
gredientium, terribiles quedam quasi batalierum
imago. Et quod hiis pestilentius est, vivi homines
adversus deum se extollentes tempestates, hoc
eodem anno prius quod tamen ex parte mutanda
Folko Remorum metropolitanus et Zuentiboldus (Folko Remorum Archiepiscopus et Zendeboldus Rex occiduntur Anno Domini IXc mo ante initium mensis martii.)
Rex interfecti sunt, ac non multis exinde diebus
ex post precator Radbodus inter famulos sancte
Traiecti ecclesie constitui meruit, atque o utinam
cum eisdem eterne vite consortium mereatur adipisci.
Hoc ergo dat Epithaphium meo de diatiro Christi

72

Cernimus te quia dens sitis atque videndi
iam modo carnalis me vetat esse capax
Da mihi te cerni, te potum fontis salutis
munus ignote tu cibus esto deo
Et que longa fames cruciatum ambesit in urbe
nunc satia vultum patris imago tuo.

Sigebertus Gemblacensis sub ortus anni 900.
Fulco Remorum archiepiscopus perimitur a Winimaro satellite Balduini Flandrensium Comitis, pro eo quod abbatiam sancti Vedasti Atrebatis a Carolo in beneficium acceperat, quam Balduinus ad aliquot annos, quodam nullo concedente invaserat.
Jacobus Meyerus dicit Fulconem archiepiscopum abbatem S. Vedasti et S. Bertini seditione occisum a Winomaro Lilariensi viro nobili. Comitis Flandrie familiaris ... Julias Anno 900.

Item de poscenda peccatorum remissione

O deus sempiternus cuius pietate redemptus
Subsistit mundus qua generatus homo.
Respice me miserum peccati mole gravatum
Et nimium pressum pondere tristitie tuna
Excutiensque gravis dira de sorte sinistri
Judicii inter oves tempore siste tuas

Item ad Sanctum Martinum Oratio.

Sis pius oro michi Martine habitator Olympi
Solamen miseri sis pius oro michi
Porrige queso manum ne me trahat unda profundi
Peccatis naufragum porrige queso manum
Imminet umbra necis / iam iam michi proximus adsis
Heu nimium tristis imminet umbra necis
Eripe me tenebris Cocyti et subtrahe flammis
Ultoribus. Eripe me tenebris
Me quoque redde polo regnum quo permanet agno
Qui fueris celo / me quoque redde polo

In quorum eius confirmationem ita scribit Johannes Trittenheim Abbas Spanhemensis. Radbodus Undecimus Episcopus Traiectensis natione teutonicus Vir in divinis scripturis valde eruditus / et secularium literarum non ~~[illegible]~~ ignarus / Ingenio subtilis / eloquio clarus / vita et conversatione Sanctissimus / multis et vivus et mortuus miraculis claruit / Hunc in omnibus litteris humanitatis Manno philosophus doctissimus instruxerat / qui educatus in palatio Regis Caroli grossi ~~fuerat~~ fuit / et postea monasterium Ingressus / tandem Episcopus (et decimus) ecclesiam Traiectensem in gravi tyrannorum persecutione XII annis strenue gubernavit / Scripsit autem nonnulla preclara opuscula de quibus ista feruntur / Laudes Sancti Martini libri III. Laudes Sancti Bonifacii Episcopi li. unus / De Sancta Amalberga li. unus / Homeliarum et Sermonum li. unus / De Sancto Willibrordo flores / Integrum quoque de Sancti Martini ~~Mar~~ translatione officium

CI . . . Sancti Martini? [marginal note, vertical: Fol. 8 Conradus Ortis? Falio? fratris?]

Arnulfus Imp: obiit 29 Nov. 899.
Ludovicus 4. Imp. et Rex germaniae
eius filius obiit A° ix^c xi.

Officia / Et varios cantus in honorem
sanctorum /. Obiit sub Ludovico filio Conrado Imp.
Arnulphi Imp. Anno D.CCCC.XVII°
iii Kalendas Decembris / Aetatis suae anno Hic Conradus Imp. obiit
xviij° / Sepultus apud Daventriam ubi Anno domini ix^c xix°.
Ecclesia residere consueverat /

Conradi Imp. Confirmatio sub Ratbodo sive Radbodone

16. In nomine sancte et individue ~~trini~~ tri/
nitatis / Conradus divina annuente
clementia Rex / Cum petitionibus sa/
cerdotum iustis et rationabilibus / divini
cultus amore favemus / remuneratorem
Deum nobis a quo id expectamus / quo/
circa notum fieri volumus cunctis sancte
73. dei ecclesie fidelibus tam presentibus quam futuris
Radbodum venerabilem Episcopum Veteris
Traiecti ecclesie / que est constructa in ho/
nore Sancti Martini confessoris / aliorumque
Sanctorum ~~suggestione~~ suggessisse ma/
iestati nostre / per quosdam nobis familiares /
15 ut restituta Regum qui nos precesserunt /
quibus prefata ecclesia nobiliter ampliata atque
ditata / scripta renovari iuberemus / eademque
scripta / nostro signo / atque imaginis
sigillo / vel manus subscriptione firma/
remus / Cuius petitioni quam per Udonem
Udo als Odo vel Otto. consanguineum nostrum / Waldgerumque comitem
Walgerus Comes. nobis obtulerat / libenter aurem accommodantes.
Pro Walthero. qui A° 896. regali auctoritate statuimus / firmiterque
erat Notarius Regis Zwentebaldi / iubemus ut ab hac die et deinceps / sicut
qui ac Radbodus postea Episcopus fuit, in ceteris immunitatibus antecessores nostri
erat eiusdem Regis Archicancellarius]. Reges videlicet / vel Imperatores ecclesie
dei concesserunt / Ita et nos in cunctis
rebus immunitatis predicte sancte dei ecclesie
concedimus et iure perpetuo delegamus /
Hanc itaque auctoritatem / ut nostris / nostrorumque
successorum temporibus inviolabilem ob/
tineat firmitatem / manu propria subtus
firmavi / et sigilli nostri impressione iussimus
roborari / Signum domini Conradi sere/
nissimi

nissimi Regis / Salamon Cancellarius ad vicem
Pilgrimi archicapellani recognovi / Data
VIIo Idus Julii Anno Incarnationis Domini
DCCCC.XIIIIto Indictione IIa / Anno quarto
Regni Conradi gloriosissimi Regis ~~tertio~~
Actum apud Wiltinaburg / in dei nomine
feliciter Amen.

Ex Jo. Cuspiniano de Imp. / Bertha Arnulfi Imp. filia, uxor Luthardi, [illegible] Comitis Clivensis, filii Eberhardi. duos ex Luthardo [illegible] filios genuit / Baldericum 2/ [illegible] Comitem Clivensem / et Rixfridum patrem Baldrici Epi Tra.

Baldricus ob egregia facinora sua cognominatus 75
pius Nobili sanguine procreatus fuit de Comitibus
Clivensium oriundus / patre Rixfrido Comite
post Radbodum dignitatem cathedrae Episcopalis Tra-
iecti Ep. 17 assequitur, vir magnae prudentiae
pace ac bello clarus / praeceptor filiorum Henrici
primi Regis / scilicet Ottonis. Henrici et
Brunonis / quorum Otto ad Imperium conscendit
Henricus Immatura morte sublatus defletur /
Bruno agrippinae Coloniae Archiepiscopus et Dux
Lotharingiae constitutus / praepedito fratre Impera-
tore Hungaricis et aliis externis bellis
Iste Inferioris Germaniae ac Belgicam provincias
gnaviter administravit / Nam ea tempestate
Tanta fuit christianae Reipublicae necessitas
ut et Episcopi et prelati ecclesiastici stola duce-
rent etiam armis illam defendere / Commen-
daverat Henricus pater Brunonem filium
antea Radbodo successori / sed Intellecta desola-
tione ~~Urbis~~ ecclesiae Traiectensis per Danos facta
tradidit ipsum militiae / Quem postea Otto frater Imp.
Instructum Baldrici huius duxit ad non spernenda
Manu ad restituendam urbem. et liberandas
provincias circumvicinas Aliquatis hostibus
quorum fortuna iam undique nutabat / qui
etiam victoriose bellum hoc sinistrum conse-
quuntur / constituens ipsum Baldricum in
sedem quietam / Hic itaque quemadmodum
nova urbis, et templorum fundamenta iecerit
Munierit, et arcem adiunxerit aliquanto supra
deletam urbem (Unde Ultraiectum nuncupari
voluit) ipse suis literis attestatur.

Liutprandus Ticinensis Historicus. lib. 4. cap. 7. ubi agit de morte Henrici primi Imp. eiusque uxoris Mathildis ac eius filiorum. viz. Ottonis primi. postea Imp. Henrici et Brunonis, quos [illegible] [illegible] de [illegible] filio. [illegible] Brunonem [illegible] quem pater [illegible], quem [illegible] Traiectensi [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] ob eius [illegible], [illegible] militarem /

Baldricus Traiectensem [illegible] [illegible] / quod ad ea [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible], habebat adiacentem burgum in quo erat destructum Monasterium

Privilegium concessum ecclie per Dnm Baldricum Pium Epm Traiecten.

17.

Baldricus gratuita pietatis clementia sancte
ecclie humilis presul, omnibus in christo fidelibus
tam presentibus quam futuris in Dno Jesu continuam
eternamque jocunditatis ineffabile tripudium,
Omnium fidelium comperiatur industria tam
presentium quam futurorum, qualiter ego Baldricus
sancte Traiecten ecclie presul indignus, cum
post mortem Reverendi patris Dni Radbodi
pij Traiecten epi creatus fuissem in epm
Traiecten, et a metropolitano videlicet
sancte Coloniensis ecclie archiepo confirmatus
et consecratus, operepretium fore duxi
sanctum Traiecten locum, de quo specialem
nomen habui, visitare, ad quem cum venissem
et destructum a Danis proh dolor repperissem
et penitus desolatum, necnon honorabiles ecclesias
gloriosi patroni mei sancti Martini et sancti
Salvatoris dirutas et destructas, lacrimas
dolore cordis gravissime tactus intrinsecus
nullatenus ~~valui retinere~~ valui retinere,
Et invocato de celis auxilio, profusis lacri-
mis, exoravi et illum qui ecclesiam suam stabilem
supra firmam petram, idest christum fundaverat
ad ecclie mee tam ipse restaurationem et repa-
rationem cooperari mihi sua consueta benigni-
tate dignaretur, cuiusque adiutorio (qui non faciem
sed cor hominis intuetur) pontem trans fossatum,
urbemque cum portis, et murum cum propugna-
culis, contra hostium insultum construxi
et erexi, ac nobilissime ~~[illegible]~~ probatoque
opere sacrata sacris locum, ecclesias vero gloriosi
patroni mei sancti Martini et sancti
Salvatoris a prophanis dirutas et destructas,
non prout debui, sed prout potui aliquatenus
reparavi, Canonicos ab hijs eccliis fuga-
tos et multimode dispersos, ad ipsas ecclias
revocavi, substituendo alios canonicos in
~~locum~~ loca mortuorum, fideliumque mihi,
dei ad me confluentium adiutorio, quinimo
de toto propulsavi, terras, predia, decimas,
et possessiones ad sancte Traiecten ecclesiam
pertinentes

Baldricus epus locum Traiecten visitat, non urbem

76.

Idem in desolato loco urbem cum portis, et muro cum propugnaculis construxit.

Idem ecclias destructas reparavit.

Idem dat ambabus ecclesiis omnium deciarum suarum accrescentias. ac NouaLium Decimas.

pertinentes / potenter de quorumcumque manibus
liberando / insuper decimam decimarum canonicis
ad sustentationem eorum meliorem / et diui-
nis laudibus feruentius insistant / omnium
decimarum suarum accrescentias / ac nouaLium deci-
mas ad stipendialem usum / in eisdem ecclesiis
constitutis seruientibus / propter deum qui cuncta
bona remunerat / ad eius seruitium augmentandum
corde fauorabili et manu larga tradidi et
donaui imperpetuum possidendas, Ita quod
ibidem pro remedio anime mee omni tempore
proficiat in augmentum / Si quis vero quod
futurum esse non credo, contra hanc traditionem
et donationis chartam / aliquam iniustam inter-
pellationem / aut iniuriam facere voluerit,
imprimis iram dei omnipotentis incurrat / et
a liminibus sancte ecclesie dei efficiatur
extraneus / Et sit auctoritate nostra Episcopali ana-
thematizatus, sitque maledictus eadem male-
dictione / que descendit super dathan et abiron
quos terra viuos absorbuit, et quod repetit,
vindicare non valeat / Sit enim traditio ad
instar testamenti a nobis facta omni tempore
firma et stabilis permaneat, stipulatione subnixa,
quam propria manu subter firmaui / et sigilli
mei impressione roboraui / Actum et datum
est in castro Traiecti, Anno Incarnationis
domini D.CCCC.XL. kalendis Julii. Indictione
septima / Regnante domino Henrico secundo Rege
Inuictissimo / in dei nomine feliciter. Amen.

Castrum traiecti

Henricus secundus imperator obijt anno domini Mᵒ xxxvij · sexto nonas Julij · anno Imperij xvij°.
Iuxta Sigebertum hec acta sunt Anno Mᵒ xxiiij.